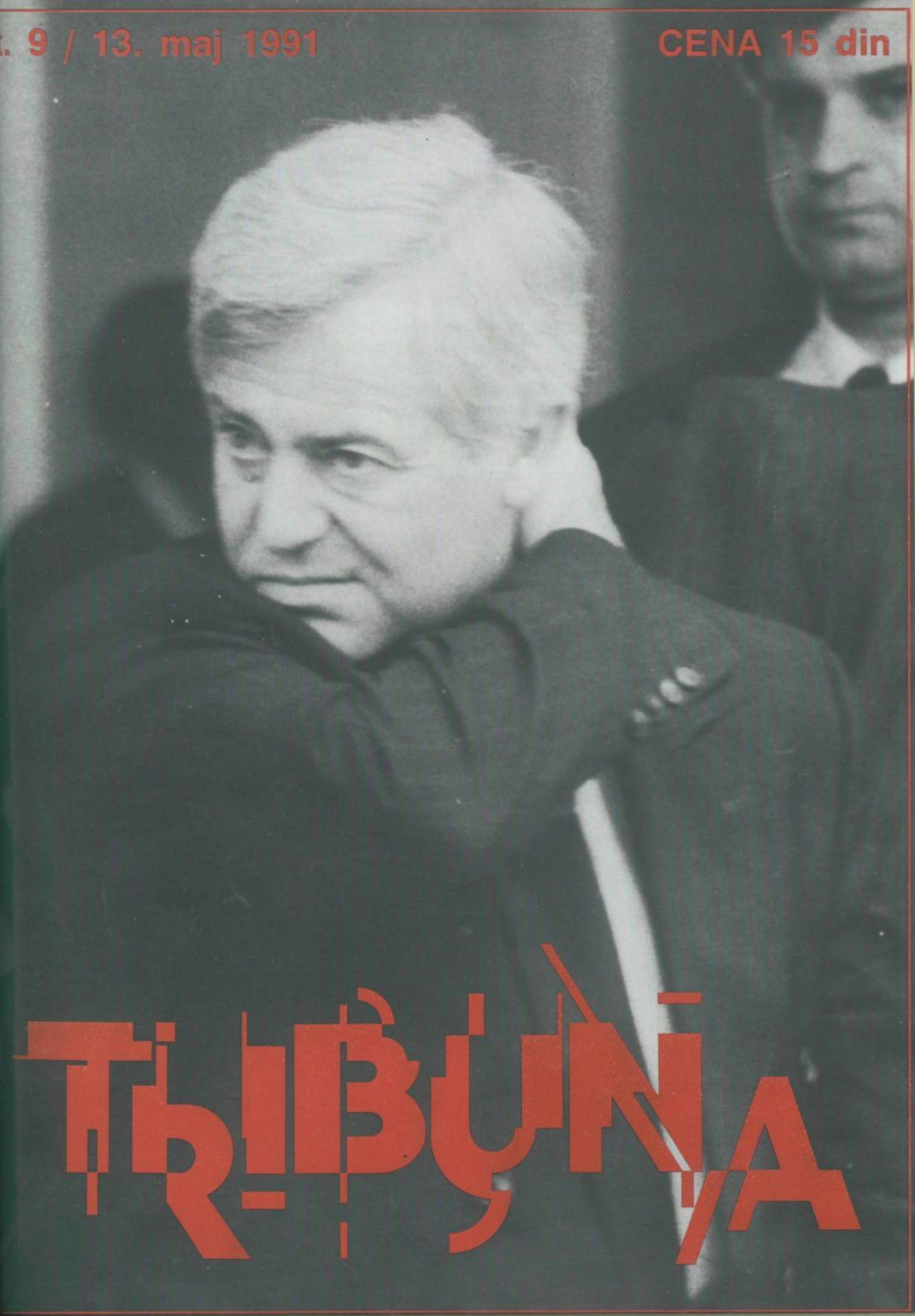

9 / 13. maj 1991

CENA 15 din

TRIBUNA

ROBERT DE NIRO
ROBIN WILLIAMS

TRIBUNA

KAZALO

PRVI KROG SMRTI

- 4 Intervju:
Marko Veselica,
HDS
- 8 Obletnica: J.B.T.
- 12 Osebni podatki:
mag. Janez
Čebulj
- 15 En človek, en glas
(Bizjak & Kranjc)
- 16 Demos
- 18 Črna glava v Beli
hiši
- 20 Jedrska energija
- 23 Hopla
- 24 Fotolabor
- 28 Infofaks
- 34 Film: Terakota
bojovník
- 38 Spomeniki
- 40 Art
- 44 Potopis
- 47 Nagradna
križanka
- 48 Pismo iz
Casablance

Prvi krog jugoslovanskih pogajanj je skorajda sklenjen in nihče ni pričakoval takšnega rezultata - državljanske vojne. Ne moremo sicer trditi, da je hrvaško-srbski armadni oboroženi spopad posledica (ne)uspeha pogajanj. Je pa res, da je jugo karavana stopnjevala politično temperaturo brez pravih blažilnih učinkov. Bilance pogajanj - kdo je izgubil in kdo pridobil - ni možno narediti. Vsaka demokratična pogajanja imajo le en rezultat - kompromis. Kako ga doseči v mešanici Tuđmanove razboritosti, Miloševićeve naglušnosti, Gligorove resigniranosti, Bulatovičevega kelnerstva, Izetbegovičevega razsvetljenega racionalizma in Kučanove samobitnosti, je stvar možnega. In prav to politika je.

So Srbi na Hrvaškem neodvisna ali odvisna spremenljivka jugoslovanske igre možnega? Usodnejši je gotovo odgovor na vprašanje, ali so srbski ekstremisti nadzorljivi? Če niso, potem so "načertanije" ušle Miloševiću iz rok in razplet je nepredvidljiv. Če so Martićevi in Babićevi nasilneži še vedno pod beograjsko kontrolo, je razplet malo manj nepredvidljiv. Slednja možnost kaže tudi na to, da so Srbi na Hrvaškem odvisna spremenljivka in adut v Miloševićevem žepu za zeleno mizo. Od tega, kdaj in kako ga bo izkoristil (če ga še lahko), je odvisno marsikaj. Med drugim tudi to, do kolikšne mere bo v hrvaško-srbski spopad porinil armado.

V ozadju krvavih dogodkov je šla skorajda neopazno mimo obletnica smrti J.B. Tita. Le ugrabimo lahko, če se v grobu prevrača-skupaj z državo.

Branko Čakarmiš

J.B.T. v Mestnem muzeju

Foto: Blaž SAMEC

TRIBUNA je glasilo Študentske organizacije Univerze v Ljubljani. • Tisk: tiskarna Ljudske pravice, Ljubljana. • Naslov uredništva: Kersnikova 4, 61000 Ljubljana, tel. (061)319-496 telefax (061) 319-448. • V uredništvu dežuramo med 10. in 12. uro. • V.d. glavnega urednika: Bojan Korenini. • V.d. odgovornega urednika: Branko Čakarmiš. • Lektorica: Nives Klinc. • Cena 15 din. • Publikacija je obdavčena po 10. alineji 1. točke ter številke 8 Zakona o začasnih ukrepih o davku od prometa proizvodov in storitev (Uradni list SFRJ, št. 4/91). • Naslednja številka izide 27. maja 1991.

V uredništvu Tribune ali pri Tribuninih kolporterjih na fakultetah lahko študentje s indeksom kupijo Tribuno po ceni 5 dinarjev.

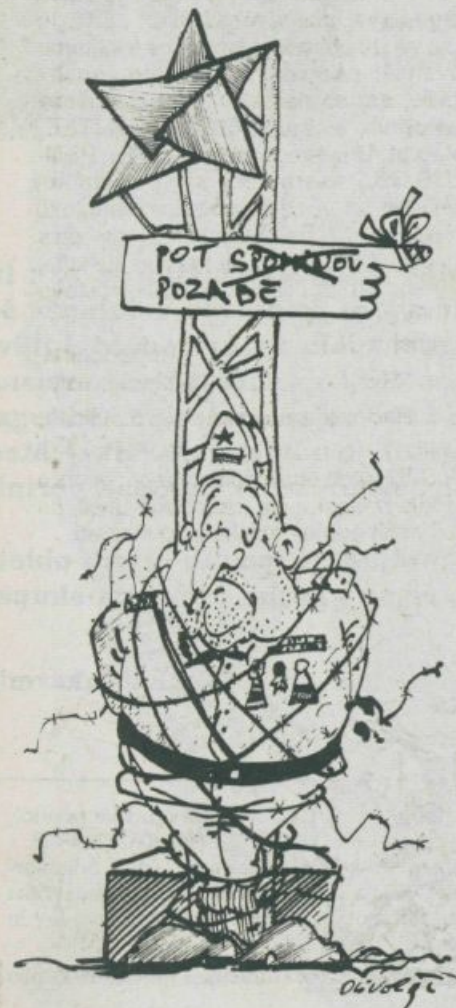
Novice se širijo hitreje kot blisk in tako smo zvedeli, da bo ponedeljek v znamenju klubske glasbe. Kljuboval mu bo **Klub PALMA** s sedaj že utečenimi *Kinky Groovy Monday večeri Igorja Ivaniča*, temu pa bo ta ponedeljek (13.5.91) kljuboval D.J. TRANSFORMATOR, ki je baje Dejan K., član najbolj znane slovensko-evropske naveze. Prehitite blisk in - bodite tam!

Med prejetimi pravnimi rešitvami za 8. Krtovo nagradno križanko so bili izžrebani: 1. Bogdan Laurič, Komenskega 19, 61000 Ljubljana (omenjeni naj se v roku 10 dni po objavi zglosi pri Založbi KRT na Beethovnovi 9, kjer ga čaka nagradna knjiga); 2. in 3. (polletna naročnina na Tribuno): Slavka Piki, Kežarjeva 23, 64270 Jesenice in Rado Eržen, Bratov Učakar 98, 61000 Ljubljana. Čestitamo!

ULTIMAT SLOVENSkih DIJAKOV

Slovenski dijaki zahtevamo od Skupščine RS da:

1. Takoj sprejme moratorij na zaključni izpit za sedanje četrte letnike.

2. Da vlada zagotovi, da sedanji tretji letniki do 1.9.1991 dobijo vse kataloge znanj ter natančna navodila o izvedbi zaključnega izpita.

3. Da Univerza naslednje leto upošteva rezultate zaključnih izpitov pri vpisu na Univerzo.

V primeru, da našim zahtevam ne bo ugodeno, bomo dijaki 3. in 4. letnikov V. stopnje 14. maja 1991 začeli z generalno stavko oziroma demonstracijami po celi Sloveniji, ki bodo trajale do ugoditve našim zahtevam.

V Ljubljani, 8. maja 1991

Zveza četrtošolcev Slovenije
Matej Kurent
Zveza dijakov Slovenije
Alenka Kunaver, predsednica

SPOROČILO JAVNOSTI

Slovenski kulturni zbor ob osamosvojitvi Izvršni odbor Slovenskega kulturnega zbora (SKZ) začuden spremlja nekatera javna razmišljanja, ki se vračajo k načelnim negotovostim o našem osamosvajanju. Odločno namreč podpiramo tiste, ki si v okviru politične realnosti prizadevajo za največjo mero naše samostojnosti.

V naravi kulture je, da razmišlja o zblizevanju in gradi mostove. Tudi če po osamosvojitvi pride do začasne politične osamitve Slovenije, bo »cirkulacija visokorazvitih migracij«, ki je značilnost umetniške in znanstvene sfere, potekala neovirano. In prav te migracije in mednarodni stiki, ki v največji meri ustvarjajo evropsko miselnost in javno mnenje, doslej še niso bili primerno vključeni v osamosvojitvene načrte.

Izvršni odbor SKZ je zato dal pobudo za pogovor na Republiškem sekretariatu za mednarodno sodelovanje, ki smo ga opravili 26. aprila 1991. Pogovarjali smo se o nalogah, ki jih je potrebno opraviti v postopku osamosvojitve Republike Slovenije. Naše skupno stališče je, da moramo ohraniti tiste kulturne vezi na inštitucionalni ravni, ki sedaj še potekajo preko Beograda in se vanje vključevati samostojno.

Kulturni zbor priporoča, da se politične stranke, poslanske skupine, vladni resorji in posamezniki vzdržijo enostranskih nepremišljenih odločitev, ki v sedanje občutljivo dogajanje vnašajo nevarne poteze krize. Mislimo tudi na tako kulturno politično delovanje, ki ne ustvarja pogojev in ne daje spodbud, temveč sili vodilne delavce v kulturnih ustanovah, da »...zaradi vpletanja zasebnega okusa oblasti... in zaviranja razvojnih perspektiv...«, kot je zapisal v svoji izjavi direktor Moderne galerije, odstopajo. Ne tvegajmo, da se bo slovenska kulturna zgradba znašla sredi osamosvojitvenih nalog brez ljudi in z inovativno močjo in mednarodnimi izkušnjami.

Izvršni odbor SKZ se s to izjavo obrača na kulturna združenja, društva, ustanove, skupine in posameznike, da po svojih mednarodnih vezeh pomagajo predstaviti in uveljaviti slovensko identiteto v odločilnem času naše osamosvojitve.

IO Slovenskega kulturnega zbora
zanj predsednik: Lojze Lebič

KURDISTAN IN NAFTA

Odprto pismo uredništvu Tribune

Spoštovani!

Vaš redni dopisovalec Hamfri Bogart si je v svoji rubriki »Casablanca« (Tribuna št.7) privoščil »spodrsrljaj«, bolje rečeno »ustrelil kozla«, zaradi katerega se je DLT na pobudo MKLT (CILT) odločilo poslati to pismo v upanju, da ga čimprej objavite.

Navajamo: »...Kajti Kurdi nimajo nafte..., kar pomeni, da Američanom niti pri najboljši volji ne morejo ponuditi stoletnega črpanja nafte...«. Iz česar naj bi sledilo, da zavezniške sile nimajo namena priti na pomoč preganjanim Kurdom in so jih takorekoč pustili na cedilu. Kar pa je povsem sprto z resničnim stanjem (glej naslednje odstavke).

Olajševalna okoliščina Bogartovega spodrsrljaja je tudi dejstvo, da se je podobna teza pojavila v medijih različnih držav. Tako se je, denimo, v Franciji 3. aprila tega leta ob 20. uri znani in redni televizijski poročevalec PPDA retorično spraševal: »Mar nihče ne intervenira v dobro Kurdom samo zato, ker v Kurdistanu ni nafte?«, kar pa se povsem pokriva z Bogartovo zmoto. Osupljeni pariški televizijski gledalec, ki natanko ve, koliko naftnih zalog se nahaja na področju Kurdistanu (67 % vseh iraških!), je takoj po telefonu od televizijske hiše zahteval, da popravijo to izrecno napačno informacijo rednega poročevalca, kar pa je oblast odločno odklonila. V oklepaju rečeno, ali lahko upamo, da bo vaše uredništvo ravnalo pravilneje, da ne rečemo bolj pošteno.

Navsezadnje velja omeniti, da je bil spodrsrljaj francoske televizije tudi predmet pisma, ki ga je v eni od zadnjih števil objavil pariški Le Monde... iz katerega sledi, da v nobenem primeru neintervencije sil Združenih narodov na vojaškem področju ni mogoče povezovati z odsotnostjo nafte v Kurdistanu. Kratkomočno, gre v tem primeru skrivanja dejstev za širokopotezno dezinformacijo, manipulacijo velikih razsežnosti, katere žrtev je bil tudi Hamfri Bogart in gotovo še veliko drugih. Mogoče bi vam bil dr. Anton Grizold (FSPN) sposoben pojasniti ozadje teh pojavov oziroma njihov izvor, saj ste mu v Tribuni (številka 6) objavili intervju (Iraka ne bodo razkosali). Ker ne želimo, da bi bilo pismo predolgo, se te plati

vprašanja »spodrsjlaja« ne bomo lotili. Čeprav...

Bralcem in uredništvu Tribune moramo odgovoriti še na vprašanje, kaj ima vse to opraviti z dejavnostjo društva Lucien Tesnière in poslanstvom mednarodnega komiteja. Dovolite, da izkoristimo priložnost in boljše osvetlimo pomembnost moža, čigar ime obe ustanove nosi, saj Lucien Tesnière ni bil le eden največjih slavistov oziroma lingvistov svojega časa (Stoletnica njegovega rojstva bo že zaradi tega uvrščena v koledar obletnic UNESCO-a za leto 1993), temveč tudi zelo razgledanega in jasnovidnega duha, ki je te svoje vrline večkrat poskušal nuditi francoskim in drugim državnikom, vendar je zmeraj naletel na gluha ušesa tistih, ki so s svojo nespametjo povzročili vsem znane katastrofe. S tem se jim je zelo zameril in je bil zato celo preganjan. Odtod dejstvo, da Lucien Tesnière ni naredil na svojem področju kariere, ki bi jo moral. (Navedeni podatki izhajajo iz njegove razsežne korespondence, ki jo hrani Bibliothèque Nationale in bo objavljena v celoti ob praznovanju stoletnice njegovega rojstva.) Upamo, da se vam zdaj, ko vas pozivamo k objavi tega pisma, ki popravlja Bogartovo napako, s temi nismo zamerili. Torej je naše pismo povsem v skladu z izročilom in poslanstvom, ki nam ga narekuje Lucien Tesnière. Ali je preveč tvegana domneva, da se zgodovina sedaj ne bo ponovila?

V imenu društva Lucien Tesnière

podpisana predsednica
Nelly Schuster

Radovlje pri Šmarjeških toplicah,
5. maja 1991

Odprto pismo prof. dr.
Andreju Capudru,
republiškem sekretarju
za kulturo.

Spoštovani gospod minister!

Iz ljubljanskega dnevnega časopisja so člani D.L.T.-ja zvedeli za Vaše nedavno bivanje v Parizu v okviru tričlanske slovenske državne delegacije pod vodstvom predsednika Izvršnega sveta. Uradni značaj potovanja potrjuje dejstvo, da je gospoda Lojzeta Peterleta s spremeljevalci vred na pariškem letališču pričakal sam jugoslovanski veleposlanik v Parizu... Tako Delo kot Dnevnik sta napovedala štiridnevni obisk. Čemu se je načrtovano štiridnevno bivanje navsezadnje škričilo na tridnevno (odhod v sredo, povratek v petek), lahko samo ugibamo... Zdaj, ko Vam pišemo, je še pre zgodaj, da bi ocenili odmev, ki ga je imelo omenjeno potovanje v francoskih občilih. Če se omejimo na podatke, ki smo jih paberkovli v slovenskem časopisju, naj omenimo predvsem zmago slavno izjavo ob povratku delegacije: »Takšnega obiska

nima za seboj še nobena slovenska vlada.« (sic!), kot tudi nekatere kritične izjave, ki jih je bilo slišati na rovaš tega državnikega potovanja med zasedanjem slovenskega parlamenta...

Ne da bi se spuščali v politično obarvani triumfalizem enih niti nedobronamerno nerganje drugih, D.L.T. želi ob tej priliki opozoriti na pomen, ki bi ga omenjeno potovanje lahko imelo na področju kulturnega sodelovanja med Francijo in Slovenijo, če bi bilo bolj pripravljeno. Zaradi tega se Društvo Lucien Tesnière obrača na Vas osebno, saj ste bili eden članov delegacije, kot takšen celo deležen sprejema pri ministru Langu, ki naj bi med drugim tudi bdel nad usodo francoske kulture.. Sicer pa je bil to edini minister, ki ga je slovenska vladna delegacija uspela srečati. V dolgem seznamu francoskih sogovornikov, navedenih v poročilih, kajpak ni zaslediti nobenega drugega pomembnejšega francoskega politika, pač pa samo »majhne ribe« ter celo nekaj že zdavnaj odpisanih političnih osebnosti...

Spričo vsega tega se DLT čuti obveznega javno in jasno izreči, da bi do vprašljivega uspeha, da ne rečemo poloma tega vladnega tričlanskega pariškega rajžanja, ne bi prišlo, če bi se dotični dejavniki pravočasno obrnili na Mednarodni Komite Lucien Tesnière (CILT), ki je bil pripravljen slovenski delegaciji priskrbeti, se pravi omogočiti sestanke na najvišji kulturni in celo politični ravni. V sami beli Ljubljani ima CILT svoj sedež, kot je nasploh znano, v prostorih Društva slovenskih pisateljev (Tomšičeva 12).

Kako naj si razlagamo dejstvo, da so omenjeni »dotični dejavniki« do take mere zanemarili tisto, kar bi obisku v Franciji zagotovilo največji odmev? Ali ni to predvsem posledica površnega obveščanja, da ne rečemo dezinformacije, ki ju je dejavnost CILT sistematično deležna s strani osrednjih medijev, se pravi tistih, ki imajo svoj sedež v Ljubljani? Tako v nekem ljubljanskem glasilu (Delo, KL 30-3-1989) Silvo Torkar v članku pod naslovom »Življenjsko delo slavnega značaja« niti z besedico ni omenil obstoja, dejavnosti in še manj dosežkov Mednarodnega Komiteja, ki nosi ime »slavnega znanca« Luciena Tesnière. To velja samo za članek, ki ga je isti medij objavil že prej (15. decembra 1987) pod naslovom »Izročilo Luciena Tesnière veže Francoze in Slovence«, s to razliko, da je le-ta kar natrpan z napačnimi podatki, čemur se ni treba posebej čuditi, če pomislimo, da je pisec omenjenega zgrešenega poročanja nihče drug kot zloglasni M.C. - in to pove vse...

To pa sta bila za tako dolgo obdobje edina dva članka, posvečena Lucienu Tesnièreu (ne pa Mednarodnemu komiteju CILT, ki nosi njegovo ime) v osrednjem

slovenskem mediju, medtem ko se je odmev Tesniérovega dela v svetu razširil do take mere, da stoletnica njegovega rojstva (13. maj 1993) lahko pride v koledar pomembnih obletnih UNESC-a za 1993. leto. Vzporedno s to razraščujočo se odmevnostjo se je tudi utrdila pomembnost dejavnosti MK LT (CILT) povsod, predvsem pa seveda v Franciji, iz česar sledi, da je bil Mednarodni komite v stanju, ponovimo še enkrat, zagotoviti delegaciji sprejeme na najvišji ravni, kot sta ministrstvu za frankofonijo in celo zunanje zadeve. In to tembolj, ker sta oba ministra (akademik Alain Decaux kot Roland Dumas) že dobro seznanjena s slovensko tematiko. Na pobudo Mednarodnega komiteja trenutno načrtujeta vzpostavitev diplomatskih stikov s Slovenijo - za začetek na konzularni ravni. Kar je še pomembnejše, v preteklosti, se pravi v teku zadnjega desetletja, sta oba ministra izkazala veliko mero zanimanja za kulturno osamosvajanje Slovenije. V ta namen sta celo poskušala navezati stike z dotičnimi slovenskimi ustanovami v zvezi s praznovanji tako pomembnih mejnikov slovenske kulture oziroma znanosti, kot so bile obletnice R. Nahtigala, Kopitarja, Valvasorja, zdaj pa Miklošiča - ali pa kot je bila prva slovenska prepesnitev Mistralovega epa... V oklepaju rečeno, s strani gospoda Langa se kaj takega ni treba bati... Žalibog so se vse te pobude, usmerjene h kulturnu slovenski osamosvojitvi, pretežno izjalovile, saj so naletele na gluha ušesa navedenih ustanov. SAZU, ZAMTES, Rektorat Univerze, Dekanat FF, PEN-klub itd., vsem tem slovenskim institucijam se ni zdelo potrebno reagirati. Seveda, bilo je nekaj častnih izjem - glas vpjicočih v puščavi - ki pa žal niso zalegle, kot če bi, ... mar ni bolje, da stavek ostane nedorečen? (Sic!)

V imenu DLT

Predsednica
Nelly Schuster

Radovlje pri Šmarjeških Toplicah,
5. maja 1991

P.S. Tik pred objavo pisma je podpisnica zvedela iz dostopnih francoskih občil, da je bil v njih odmev obiska zelo majhen...

VELIKOSRBSKA PARANOJA

Predsednik HDS ter društva hrvaških političnih zapornikov dr. Marko Veselica je na hrvaškem političnem prizorišču ena najbolj znanih osebnosti z burno preteklostjo. Čeprav je bil zaradi montiranih komunističnih procesov obsojen na kar 18 let zavora, jih je v celici preživel le 11 let in pol. Pred slabimi tremi leti, ko je bila mlada hrvaška demokracija še v povojih, je bil tudi eden najožjih sodelavcev dr. Franja Tuđmana, vendar pa sta se kasneje razšla zaradi različnih ideoloških in praktičnih interpretacij glede bodoče hrvaške države. Sedaj pa kot lider Hrvaške demokratske stranke zagovarja čim hitrejšo združitev od Jugoslavije ter samostojnost na gospodarskem, vojaške in političnem področju. Z Veselico smo se pogovarjali pred krvavimi dogodki na Hrvaškem.

Foto: Dean BOŽNIK

TRIBUNA: Znani ste kot politično precej aktivna osebnost, saj pogosto nastopate v hrvaškem saboru, med drugim pa ste tudi predsednik HDS in društva političnih zapornikov. Zanima nas, kakšni so bili začetki vaše stranke, kako se je rojevala in izoblikovala ter kateri so vaši osnovni cilji?

VESELICA: Stranka je bila formalno ustanovljena novembra 1989 na ekonomski fakulteti v Zagrebu, s katere sem bil tudi odstranjen, tako da je to nekakšna simbolika. Tako smo avgusta leta 1988, po vrnitvi dr. Franja Tuđmana iz ZDA, šli v ustvarjanje nekakšnega jedra hrvaške opozicije. Omenil bi tudi razvitost slovenske politične scene, ki je bila na nek način spodbuda in nam je dajala možnost ter podporo, da sploh nastopamo. Moram poudariti, da je takrat obstajala nuja, da se organizira konstruktivna hrvaška opozicija. To so bili takrat več ali manj politični zaporniki, ki so bili najpogumnejši, ki so v bistvu v zaporu oblikovali svoje prepričanje. Tako lahko celo rečem, da so bili zapori naše komunistične univerze.

TRIBUNA: V čem je bilo takrat bistvo spora v pogledih na bodočo samostojno hrvaško državo med vami in dr. Franjom Tuđmanom?

VESELICA: Nismo se razumeli v oceni komunizma, titoizma, avnojske Jugoslavije. Smatrali smo, da je treba te stvari izključiti. Novi generaciji ni treba odpirati starih rakastih ran, ki bi bile lahko dragocene za naše sovražnike. Franjo Tuđman je prav tako podpiral tezo o zmagovalcu do konca, kar je po našem mnenju prav tako velika napaka. Tudi bodočo hrvaško državo bi drugače organizirali. Smatramo, da mora hrvaška iz vseh svojih izvorov, energij razviti moderno

politično strategijo in taktiko, ki mora biti produktivna. Moramo pa prav tako gledati napake, kajti nacija, ki se ne uči na svojih napakah, izgublja. Prav tako nasprotujemo 22. juniju kot državnemu prazniku, saj smatramo, da se Špiljak in Cvetković takrat nista vzdignila zaradi Hrvaške, ampak zaradi napada na Moskvo in SZ kot center komunizma. Če povzamem: razlika je bila v metodologiji delovanja iniciativnega kroga, v opcijah demokracije in jasno je, da smo bili mi nekakšna vrsta desnega centra. To, da je levica na Hrvaškem izgubila bitko, da je poražena, ter da se mora, seveda ne papagajsko, okoli bodoče neodvisne hrvaške države formirati nekakšna vrsta hrvaškega konzervativizma. Mi to imenujemo desni center in konzervativni dinamizem. HDZ je prav tako konglomerat in gibanje, ki po našem mnenju ne more delovati v demokratični strukturi. To pa zato, ker funkcionira z metodologijo umetne kohezije in ustvarjanjem velikih vodij. Sicer je to neizogibno, vendar pa ustvarjanje nekakšne mesije pomeni tudi nezmožnost ustvarjanja širšega kroga kadrov. Predvsem pa je to nevarno za hrvaško nacijo, ki izhaja iz mraka in izpiranja možganov.

TRIBUNA: Maloprej ste omenili hrvaško levico. Na aprilskem protestu hrvaške opozicije sta manjkala Ivica Račan in njegova SDP?

VESELICA: Razlog je enostave: HDZ in SDP sta partnerja. To je realna koalicija, ki jo lahko dokažemo. Ne bomo dovolili, da boljševidna levica, ki je imela dominacijo v strukturi moči in je privedla do sedanjega propadanja, z eleganco in maskiranjem zamenja svoje formalno delovanje. Zamenjati moramo torej

karakter oblasti, ki mora biti splošno dobro in servis demokracije. Če to ne bo, jo bomo poskušali potolči z vsemi intelektualnimi in političnimi sredstvi. In zato hočemo od hrvaškega naroda napraviti nekakšno politično, gospodarsko, znanstveno in medijsko tržišče.

TRIBUNA: Vodja Stranke prava, Dobrosav Paraga je nedavno dejal, da na Hrvaškem nastopa neboljševizem. Kaj menite o tem?

VESELICA: Vsekakor obstajajo elementi za takšne trditve. V HDS imamo izvršni odbor, ki je sestavljen iz 15 odborov. Predsedniki odborov naj bi bili nekakšni potencialni ministri, odbori pa naj bi bili sestavljeni iz skupin strokovnjakov. Jasno je, da moramo za te odbore napraviti informacijski servis. Predvsem pa se borimo za resnico, za neodvisnost tiska in alternativne medije. Očitno je, da so ljudje siromašni, borijo se za preživetje, prav tako je nizka tudi njihova zavest, zato se moramo prizadevati, da preko medijev dobimo nekakšen informacijski servis. Za zdaj smo očitno še v nekakšnem predpolitičnem času in je zato Tuđmanova izjava, da smo napravili velik korak naprej, neumna. Res pa je, da smo res napravili korak, vendar pa je to šele začetek.

TRIBUNA: Ko smo že pri medijih: ali so mediji na Hrvaškem, v Sloveniji in drugih delih Jugoslavije neodvisni in ali objektivno informirajo javnost o dogodkih?

VESELICA: Kar se Slovenije tiče, je jasno, da so bile razmere v vaši republiki vedno boljše kot pri nas. Razlogov je seveda več, poglobitni pa so nacionalno bolj homogena struktura Slovencev ter dejstvo, da je do pred nekaj leti Srbija z vami precej več trgovala kot z Hrvati.

Menim, da je vse skupaj velika propagandna vojna, ki se mora čimprej končati. Čeprav smatram, da so tudi pri vas ostanki starih boljševidničnih metod in namer. Vsekakor pa bodo tudi v bodoče poskusi za blokado medijev.

TRIBUNA: V nekem intervjuju ste tudi rekli, da je kadrovska politika na Hrvaškem zgrešena. Ali bi lahko bolj podrobno razložili, kaj ste konkretno mislili s tem?

VESELICA: Zgrešena je predvsem zato, ker ne uporablja vseh kadrovskih kapacitet, ki obstojijo. Prva napaka po večstrankarskih volitvah je bila ta, da niso zamenjali vseh oblastnih struktur. Morali bi zamenjati vse direktorje na privatnih in družbenih funkcijah, na milici, v šolah, skratka povsod. Razlog je seveda preprost: ti oblastniki so formirani na temelju podobnosti in imenovani so po načelu poslušnosti. Zamenjali bi seveda le tiste, ki so nesposobni, kvaliteta bi ostala. Tako pa so se zdaj te stare moči dejansko regenerirale, v skladu s svojim delovanjem pa zavirajo delovanje reform.

TRIBUNA: V zadnjem času so izredno popularna srečanja predsednikov republik, na katerih se dogovarjajo o usodi Jugoslavije. Nas pa predvsem zanima, kako ste obveščeni o tajnih sestankih med predsednikoma Miloševićem in Tuđmanom?

VESELICA: Smatramo, da so v opciji prevelike stvari, da bi se o tem lahko pogovarjala dva človeka. Če me spomin ne vara, je bilo tako že pred leti, ko se je iz hrvaškega sabora nek manjši odbor napotil v Beograd, se poklonil kralju in tako izdal Hrvaško. O tem vsekakor ni odločal sabor, še manj pa hrvaški narod, ki je kasneje zaradi tega moral preletiti še mnogo krvi. In v tej tajni diplomaciji vidimo največjo nevarnost, zato menimo, da je treba delo vlade kontrolirati noč in dan.

TRIBUNA: Kako pa ocenjujete stankarski dvoboj med Draškovićem in Miloševićem, od katerega ni odvisna samo bodočnost Srbije, ampak tudi Jugoslavije?

VESELICA: Mislim, da velikosrbska politika ostaja konstantna in da se, kakor zdaj kaže, ne bo nikoli spremenila. V Srbiji na žalost ne vidim nobene relevantne kritične mase, ki bi svoje interese gledala s kakšnih drugih strateških, političnih in geografskih perspektiv. Preprosto obstaja velikosrbska paranoja, ki napaja skoraj vse srbske stranke. Zato ni Vuk Drašković v teh pogledih nič boljši od Slobodana Miloševića. Drašković celo govori

o nekakšni povrnitvi krvi, prisvaja si hrvaške kraje kot zdaj kaže, je naš nasprotnik.

TRIBUNA: Po nedavnih krvavih dogodkih v Beogradu mnogi smatrajo, da Srbija ni več tisto, kar je bila?

VESELICA: Vsekakor tu obstaja nekaj scenarijev. Verjetno nekatere skupine izdelujejo programe za spremembo Srbije, da bi dobila drugačno obliko in koreografijo. Ni pa dileme, da v vseh teh dogodkih obstaja velika krivica Slobodana Miloševića. Vse skupaj pa seveda spada v okvir velikosrbske hegemonije. Tako smo se nedavno skupaj s

1. Nikomur ne dajemo bianco čeka, da po svoji vesti odloča o usodi hrvaškega naroda. To ne bomo dovolili niti predsedniku dr. Tuđmanu. Hrvaški narod je zaradi podobnih samovoljnih odločitev propadel tako leta 1918 kot leta 1945. Posledica vsega je bila 100.000 Hrvatov v krvi. Problem je bil v tem, da smo v takšno umetno skupnost vstopili in se združili brez naroda.

2. Imamo podatke, da sta se celo vladajoča partija SPS ter del opozicije v Srbiji poenotila. Tako je menda postal četniški vojvoda Šešelj, Miloševićev instrument, ki hodi v Knin, Vukovar, Borovo ter tam propagira srbsko politiko. Se pravi, da so vse skupaj variacije končnega cilja - Velike Srbije.

3. JLA je treba diskvalificirati mentalno, psihološko in hvala bogu, velik del tega je že napravljen. Poglejte npr., kaj se je zgodilo v Vinkovcih, ko je prišla armada. Ljudje so se povzpeli na tanke, zato so se morali umakniti.

Tuđmanom pogovarjali z ameriško kongresno delegacijo, kjer smo jim predstavili relevantne dokaze, da Jugoslavije ne more obstati po demokratičnem modelu, saj so volitve to tudi potrdile. Jugoslavija lahko edino ostane pod represijo »tankovsko hegemonistične srbske politike«.

TRIBUNA: Očitno pa Evropo problemi republik ne zanimajo, saj papagajsko ponavlja staro tezo, da jo zanima samo celotna Jugoslavija, zgrajena na demokratičnih temeljih?

VESELICA: Zadekvatno politično voljo in energijo bi lahko naklonjenost Evrope pridobili. Tudi njim je jasno, da imajo na evropskih tleh Libanon, ki bo kmalu eksplodiral, če bodo pustili situacijo takšno, kakršna je. Jasno je, da takšna Jugoslavija

praktično ogroža mir Evrope. Zato bi morali biti na tem področju veliko bolj gibčni, da preprečimo katastrofo. V kratkem bo v Portorožu sestanek, z naslovom PANEVROPA in sicer v okviru ALPE-JADRANA. Tja bomo šli tudi predstavniki HDS, kjer bomo poskušali predstaviti poglede na bodočo samostojno hrvaško neodvisno državo.

TRIBUNA: V srbskih medijih prevladuje mnenje, da se je srbska populacija na Hrvaškem dvignila zaradi nekomunikativnosti s strani hrvaške oblasti in opozicije...

VESELICA: Do sedaj so bili srbsko-hrvaški odnosi takšni, da so praktično Hrvati izbirali Srbe, ki bodo zasedli določeno strukturo oblasti. Zdaj je prišlo do radikalnih sprememb in zato je prišlo do upora manjšine, ki je na Hrvaškem imela totalno dominacijo. Npr.: ko so mi leta 1981 sodili v občini Maksimir, je bilo od 47 miličnikov 43 Srbov. Kljub podatku, da v Zagrebu živi samo 4 do 5 odstotkov srbske populacije. Podobno so hoteli narediti tudi Slovenci, vendar jim to na srečo ni uspelo. Nismo proti Srbom na Hrvaškem, smo za vse njihove pravice, ki jih imajo. Z druge strani pa je jasno, da na Hrvaškem ne moremo priznati nikakršne srbske države in Vojne Krajine. Hrvaški narod je s svojo krvjo, genijem in drugimi sredstvi obranil svojo državo. Kajti cilj Srbov je jasen: Hrvaške naj ne bi bilo.

TRIBUNA: Tukaj je seveda tudi vloga JLA. Kakšna bo njena vloga, bo ostala ob strani ali pa se bo direktno vmešala v preoblikovanje Jugoslavije?

VESELICA: Mi smatramo, da je bitka z JLA predvsem mentalna in psihološka. Če tega ne bi bilo, bi nas že zdavnaj prehodila. To je tudi ena od večjih Tuđmanovih napak, ki smatra, da se JLA ne sme zameriti. To je napaka, akcije proti armadi je treba neprestano prakticirati, kajti podobna moč je npr. zrušila berlinski zid, Todorja Živkova itd. Treba se jim je odločno upreti, tako bodo sami prišli v klešče in videli, da naprej več ne gre. Po našem mnenju mora biti JLA izključena iz kakršnegakoli političnega delovanja, saj se je očitno pokazala kot okupacijska sila. Zato jim je treba dati jasno vedeti, da je hrvaški narod pripravljen rajši umreti in dati življenje za svobodo kot pa živeti pod srbskim kopitom in vojnim komunizmom.

K N I N

OZADJE SRBSKEGA VPRAŠANJA

Obstaja zmotno prepričanje, da večplastni problemi na področju današnje tako imenovane SAO Krajine niso obstajali. Le-ti imajo svoje globoke politične, ekonomske in demografske korenine, ki so od aktualnih razmer precej oddaljene.

Pisati o tej temi razumno in nepristransko v atmosferi prekipelih strasti in emocij, je nemogoče. Ob poskusu odkrivanja globljega ozadja tega, nekdanjega specifičnega, danes žal kriznega področja, lahko odkrijemo več plasti kninskega vprašanja.

Začnimo z dejstvi. V vseh današnjih kriznih občinah je Srbov več kot Hrvatov, razen v občinah Vukovar in Virovitica. To dejstvo izhaja iz zadnjega popisa prebivalcev leta 1981. Nekje je to razmerje večje, drugod manjše. Prve poselitve Srbov na Hrvaškem ozemlju datirajo v obdobje turških upadov. Krizna področja so imela vedno in še imajo status nerazvitih občin v Hrvatski. To so skromna kraška področja, na katerih so ljudje vedno težko živeli in se borili za kose plodne zemlje med kamenjem. Po predvojnih popisih prebivalstva se je število Hrvatov in Srbov na teh področjih enakomerno povečevalo.

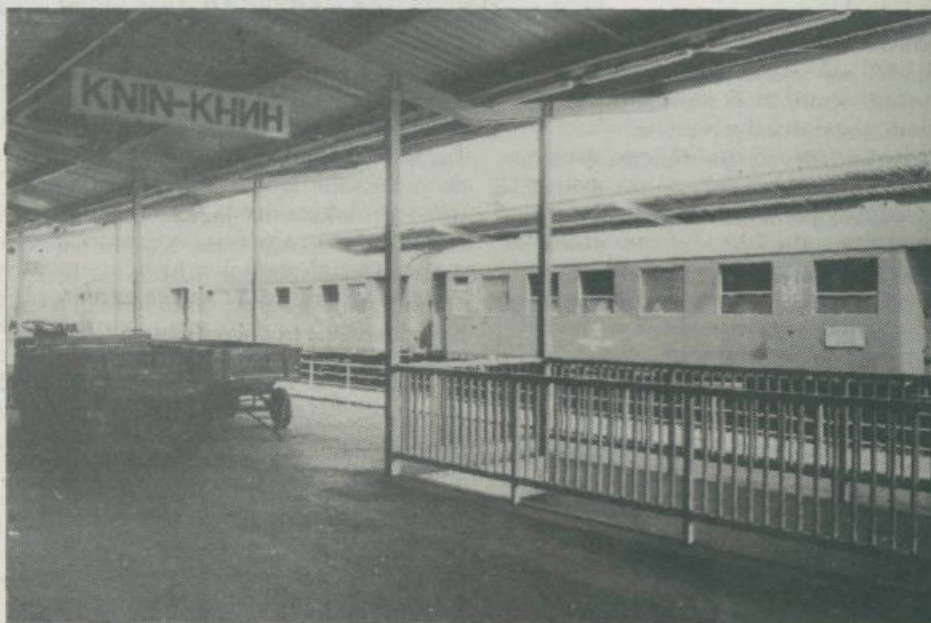
Po koncu druge vojne se je demografska podoba močno spremenila. Demografski premiki se namreč izražajo kot zelo diferencirani. Neenakomernost je odraz neenakomer-

nosti v povojnem razvoju. V Srbiji je bilo število priseljenih relativno majhno in v upadanju, so se v Sloveniji in na Hrvaškem odpirali novi migracijski centri.

Statistično vzeto se število srbskega prebivalstva na vasi resnično zmanjšuje, vendar predvsem zaradi migracij v center, kjer so po političnem-nacionalnem ključu dobivali delovna mesta v ekonomski in politično-upravni sferi. Zaradi politike povojne Jugoslavije Hrvati v njej ne morejo uresničevati svojih nacionalnih niti ekonomskih interesov.

Močni emigracijski tokovi v 60-ih so po svoje ublažili socialne težave zaradi gospodarske reforme 1965. Demografska realnost se je vse bolj spreminjala. V sedemdesetih letih poznamo najbolj množičen odhod Hrvatov v tujino. Vzroki so ekonomski in politični. Težko je povedati, kateri je bil odločujoč, vendar je gotovo, da sta oba skupaj dala takšne rezultate. V času po maspoku se resni nacionalni problemi ne pojavljajo, kar ne pomeni, da ne obstajajo. V političnem vsakdanu se spretno skrivajo. V istem času ni niti srbski ekstremizem dovolj artikuliran, ne občuti pa se niti hrvaške želje po samostojni državi.

Z razvojem demokracije, ki v jugoslovanskih prostorih dobiva specifično dimenzijo, so izbile na površje vse nacionalne frustracije in mračne želje. Potrebno pa je poudariti, da bi se stvari razvijale v isti smeri, ne glede na to, katera stranka bi zmagala na večstrankarskih volitvah. Danes je popolnoma jasno, da manjši del srbskega prebivalstva na Hrvaškem dirigirajo bolni apetiti izven hrvaških meja. Prav zadnji krvavi dogodki kažejo, da je Hrvaška praktično v pol

državlanski vojni, kar tudi dokazuje, da je cilj nekaterih izkoristiti Srbe na Hrvaškem za uresničitev lastnih namer.

Čas je, da glasno in jasno povemo, da ne gre za spopad dveh nacij, temveč spopad dveh politik. No, tako kot je v tako nori in povampirjeni situaciji dokazati prestrašenemu in zmani-

puliranemu Srbu, da lahko v miru živi s Hrvatom, prav tako je težko razložiti nervoznemu Hrvatcu, da lahko Srba smatra za sodelavca, kolega in prijatelja. Zdi se, da nas bo še dolgo spremljal pojem Balkana kot simbol duhovne, kulturne, politične in ekonomske zaostalosti.

Bruno Lopandić

B E O G R A D

OPOZICIJA POZIVA SRBE IN HRVATE K MIRU

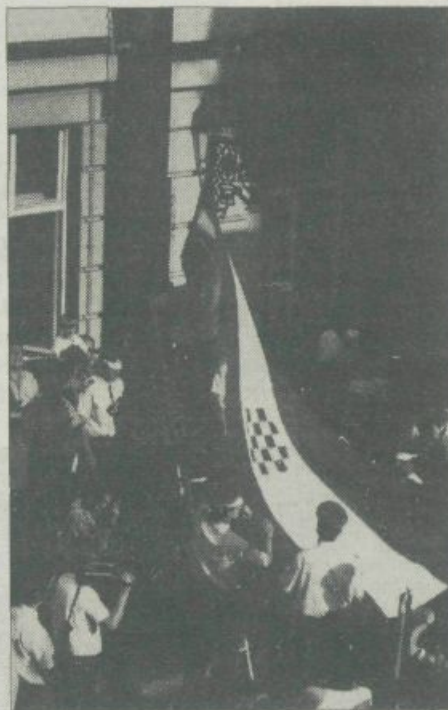
Po krvavih dogodkih v Krajini, vzhodni Slavoniji in drugih delih Hrvaške so srbska vlada in največje stranke hitro reagirale.

Srbska vlada je vso odgovornost za obračun v Borovem selu prestavila na drugo stran Donave, na pristojne organe Republike Hrvaške, še posebej ti. MUP. Ta je po mnenju vlade brez povoda napadel to vas in pri tem uporabljal lahko in težko oborožitev. Vlada je zavrnile vse trditve, da je ona ali kakšen drug organ Srbije vpleten v dogodke v Borovem selu, ali v kakšnem drugem hrvaškem kraju. Vlada v Beogradu ima čiste roke in meni, da so ZIS, predsedstvo in JLA odgovorni za nastale razmere na Hrvaškem, zato od njih zahteva, naj razorožijo paravojaške formacije.

Na pripombe, da paravojske formacije obstajajo tudi v Srbiji, je minister za Srbe v diaspori Stanko Cvijan odgovoril, da vlada nima podatkov o njihovem obstoju. To naj bi pomenilo, da nihče v vladi ne bere časopisov, kjer so na udarnih prostorih objavljene informacije o odredu srbskih prostovoljcev "Dušan Silni".

V Socialistični stranki Srbije so proizvedli podobno obvestilo za javnost, v katerem pravijo, da je želja in pravica srbskega naroda živeti v eni državi povsem legitimna in je ni moč ukiniti z državnim terorjem in uporabo sile proti interesom srbskega naroda. SSS meni, da je treba nastale razmere reševati po njihovih receptih, tj. v skladu z Deklaracijo srbske skupščine o mirnem reševanju jugoslovanske krize, ki je samo vsota lepih želja in nič več. SS meni, da je treba ukrepati z vsemi sredstvi in zaščititi ogrožen srbski narod na Hrvaškem.

Srbska narodna obnova in njen predsednik Mirko Jović so sporočili, da se s

700 prostovoljci iz odreda "Dušan Silni" nahajajo v Borovem selu kot pomoč "ogroženim Srbom". Po Jovičevem mnenju imajo srbske oblasti še zadnjo priložnost, da prekinejo vse pogovore s Hrvati. Jović še zahteva oblikovanje vlade nacionalne enotnosti, v kateri bi bili tudi predstavniki hrvaških Srbov.

Skupina poslancev Srbskega gibanja obnove je zahtevala takojšnje zasedanje skupščine z eno samo točko dnevnega reda: položaj Srbov na Hrvaškem. Vendar oblast nima razumevanja niti za takšne opozicijske zahteve in skupščina je zasedala z zamudo.

Vodstvo Srbskega gibanja obnove je od skupščine zahtevalo, naj brez kakršnih koli formalnih zadržkov prizna SAO Krajino kot del Srbije, če to na načrtovanem plebiscitu izrazijo hrvaški Srbi. Krajina, po programu SGO, mora vsebovati ne samo področje, kjer bo plebiscit, temveč tudi vse kraje v današnji Hrvaški, v katerih so bili Srbi pred 6. aprilom 1941 v večini.

Vodja Demokratske stranke dr. Dragoljub Mićunović je med obiskom v Washingtonu pred Helsinško komisijo ameriškega Kongresa dejal, da Srbi na Hrvaškem nimajo zagotovljenih človekovih in narodnih pravic in imajo pravico do zaščite pred strahom. Mićunović je še poudaril, da Srbi na Hrvaškem še vedno živijo s spomini na genocid iz druge svetovne vojne in današnja hrvaška država je te strahove še okrepila.

Stranke Združene opozicije obtožujejo za zadnje krvave dogodke tako hrvaško kot tudi srbsko stran. Tako SGO, reformisti, Narodna radikalna stranka, kmečka stranka, Demokratični forum, UJDI in Forum terazijskega parlamenta menijo, da so oblasti v obeh republikah nacional-socialistične in skušajo svoje notranje napake prikriti z izzivanjem vojaških spopadov. Združena opozicija Srbije verjame v Jugoslavijo in dobro voljo srbskega in hrvaškega naroda, in jih poziva, naj s spopadi prekineta in začneta pogovore. V apelu narodoma so še zapisali: "Bodite bolj modri od tistih, ki ste jih izvolili! Sami razglasite mir. Namesto državljanske vojne razglasite državljansko življenje. Edine meje, o katerih je vredno razpravljati, so meje svobode!"

Aleksandar Čotrić

Srbija

ŠEŠELJ NI ZRUŠIL DEDINJA

»Tresla se je gora, rodila se je miš,« pravijo ljudje za takšne situacije. Cel mesec je dr. Vojislav Šešelj obljubljal, da ne bo odnehal jurišati na poti k Titovemu grobu in trdil, da od »poganskega hrama« ne bo ostal niti kamen na kamnu, kajti, kjer koraka njegova vojska, cvetje ne raste več. Rušilni pohod je bil najavljen za 4. maj ob 11. obletnici smrti, nekdanj nesmrtnega predsednika, danes pa »zločinca in lopova«, Josipa Broza. Vendar pa doneče Šešeljeve izjave, niso mogle zrušiti zgradbe na Užiški 15. Zato pa je popolnoma zrušen mito Šešlju kot na vse pripravljenem človeku in četniku, ki se ne zaustavi pred ničemer. (Opozarjamo, da je v zadnjem času vse bolj tisto drugo na škodo prvega.)

V vseh svojih javnih nastopih, ki jih je bilo v aprilu zelo veliko, je Šešelj, sklicujoč se na svojega botra št. 1, to je Vuka Draškovića, sporočal, da ne bo stal na balkonu in od tam ukazoval, temveč bo osebno vodil »radikalne četnike« v herojskem jurišu na že več kot desetletje mrtvega partizanskega komandanta. Ali se je Broz po teh grožnjah na smrt preplašil ne vemo, toda tik pred Šešeljevo »mladinsko delovno akcijo« so se z nedvoumnimi izjavami za javnost oglasili ZIS, Zvezni sekretariat za ljudsko obrambo in Zvezni sekretariat za notranje zadeve s trditvijo, da ne bodo dovolili »udarnikom«, da realizirajo, kar so si zamislili.

Tudi republiški MNZ je (dez)organizatorjem sporočil, da bodo lahko organizirali svoje najavljeno zbiranje le na prostoru poleg ulice Oktobrske revolucije (na oddaljenosti okoli 500 metrov od objekta, predvidenega za rušenje). Toda, bolj ko se je približeval 4. maj, bolj je tudi vojvoda omilil svoja začetna stališča, tako da je tri dni pred najavljenim pohodom izjavil, da odstopa od rušenja zato, ker je bila v hrvaškem saboru predlagana inicijativa s strani SDP, da se Brozovi posmrtni ostanki prenesejo v rodni Kumorovec. Na koncu je na lastno pobudo

organiziral mirne demonstracije kar 200 metrov dlje od prostora, ki mu je bil za to namenjen. Še 25. aprila pa je Šešelj, ko je neuradno in »sovražno« obiskal Memorialni center »Josip Broz Tito« in opazoval teren pred akcijo, izjavil prisotnim novinarjem, da je pripravljen na vse, da bi uresničil svoj cilj in da ga ne bi presenetila niti aretacija nit, da bi se pojavili tanki, pod katere je pripravljen leči in jih uničiti s svojim masivnim telesom.

Toda, ko je bilo treba preiti od besed k dejanjem, za kar si je pogosto prizadeval tudi bivši predsednik, je postopal drugače.

Demonstracije so se začele nekaj po 12. uri poleg neke avtobusne postaje, vendar je bilo v začetku zelo malo ljudi, kar je presenetilo organizatorje. Prisotno pa je bilo dosti radovednežev, ki so se jasno razlikovali od nekaj deset uniformiranih četnikov, rekrutiranih iz vrst socialnih nezadovoljnežev ali patoloških primerov. V rokah so držali transparente, na katerih je pisalo: »Tito - ustaša, Tito - Al Capone, Narod se pita, nečemo Tita, Tito napolje iz Srbije...« Mahali so s starimi srbskimi trobojnicami, opazili pa smo tudi zastavo z luknjo namesto zvezde. Sprehajali so se naokoli in s sprejem pisali parole proti Titu in komunistom. Slišale so se četniške pesmi, ki so jih peli mladi: »Šta se ono na Dinari sjaji, Đujićeva kokarda na glavi, da li ima med Srbima koga da ne voli Dražu pokojnoga?«

Miličniki, ki so se tu zbrali za vsak primer v velikem številu, se niso preveč videli, saj so bili kot partizani skriti v bližnjem gozdu, pripravljeni, da intervenirajo in obranijo vrhovni štab in tovariša Tita. Mirno so opazovali četniške formacije, ki bi jih še včeraj zaradi takega početja, pozaprli in predali sodnikom, ki bi jim prisodili kazni nekajmesečnega zapora. Prostor do »Hiše cvetja« so zavarovali srbski policaji, sam objekt pa so ščitili policaji vseh naših narodov in narodnosti.

J. B.
T.

Fotodokumentacija Dela

Zborovanje se je začelo z minuto molka v spomin padlim Srbom v spopadu pri O.K. Borovem selu, čeprav se je v Srbiji mnogo govorilo, kako se na Hrvaškem vrši diskriminacija celo med padlimi, v tem primeru ni nihče niti omenil padlih hrvaških policistov.

Prvi je na zborovanju govoril vojvoda Šešelj, ki je najprej odgovoril na pripombe, da ni v tradiciji srbskega naroda, da se rušijo grobovi. Rekel je, da ni v tradiciji tega naroda niti, da pokojnike pokopavajo izven pokopališča. Dodal je, da bo čez nekaj časa, če Broz ne bo izseljen, izvršil nočni

**J.B.
T.**

napad na vampirja in mu zabil kol v telo, (ker se tako po srbski narodni mitologiji ubijajo duhovi). V nadaljevanju se Šešelj ni ukvarjal s Titom, temveč z njegovim generalom Tudmanom in situacijo v današnji Hrvaški.

Šešelj ni povedal nič novega, ampak je le sprožil že znana stališča svoje stranke.

Človek, ki po lastnem priznanju nikdar v življenju, razen pred fotografskimi aparati, ni držal orožja, je predrzno trdil, da bodo, če jugoslovanska vojska ne razoroži ustaške specialce, to napravili četniki pod njegovo »modro« komando. Potem bi v roku 48-ih ur bivši desetar iz JLA formiral srbsko vojsko. Če ne bi bile žalostne, bi bile smešne tudi trditve, da bodo Srbi, če krenejo nad Hrvate, maščevali tudi vse nedavno padle in vse padle iz druge svetovne voje. Šešelj je najavil skorajšnji prihod četniškega vojvode, njegovega sponzorja iz Kalifornije, Momčila Dujića, ki od leta 1945 ni prišel več v Jugoslavijo.

Mirko Jović, predsednik Srbske narodne obnove, ki je bil naslednji govornik, je naslovil hvalospeve na vojvodo šešlja rekoč, da je on popolnoma zaslužil naslov, ki ga nosi, saj je mesec in pol preživel med Srbi prek Drine in Donave. Lider iz Nove Pazove je v vročem govoru postavil ultimatum jugoslovanskim oblastem, da do 15. maja razpišejo večstrankarske volitve za zvezno ustavodajno skupščino, v nasprotnem primeru pa bo z vsemi svojimi petdesetimi pristaši branil mejo zahodnega srbskega carstva, ki se po strokovnem mnenju železničarja iz sremskega mesteca nahaja nekje na obali Atlantskega oceana, kjer je treba postaviti stražarske hišice in brez opozorila streljati na vsakogar, ki ne bo dvignil treh prstov v pozdrav.

Potem se je za govorniškimi odrom zamenjalo še kakih deset »oratorjev«, ki so s svojimi stupidnimi govori uspeli pregnati vsak po nekaj poslušalcev, najbolj vztrajne pa je pregnal dež.

Šešelj je na koncu mitinga pozval k novim demonstracijam pred skupščino SFRJ zaradi inavguracije Stipeta Mesića za predsednika države. Šešelj ni uspel izseliti mrtvega Hrvata, z živim pa bo to še težje.

Aleksandar Čotrić

Hrvaška

PLES RDEČIH KLOVNOV

Farsa političnega življenja se nadaljuje v oblikah, ki so za trenutek tragične, drugič smešne, in samo malo je še treba, pa bodo postale nevarne. V takšni, do skrajnosti zapleteni situaciji, se tudi stari, zviti podrepaniki zelo težko znajdejo.

Težko si je predstavljati, da nekateri odgovorni ljudje v političnem življenju Hrvaške stavijo na poteze, ki jih lahko primerjamo le s smešnimi gibi klovnov v cirkusu. Še posebej zato, ker sami sebe imenujejo kot stranko z resnimi namerami.

Medtem ko Hrvaška bije krčeviti boj za združitev iz jugoslovanskega »bratskega objema«, v katerem je že 80 let, v času, ko se postavljajo barikade z blagoslovom tako imenovane JLA, v takšnem trenutku Ivica Račan, predsednik Stranke demokratične prenove reformiranih komunistov, zahteva nekaj banalnega. Ob obletnici smrti Josipa Broza Tita naj bi njegove ostanke prenesli v Kumrovec.

Imeti lik in delo Josipa Broza za stalnico in simbol hrvaške politike, je smešno. Saj je bil prav Tito tisti, ki je prakticiral politiko zatiranja nacionalnih interesov lastnega naroda. Ob tem se spominimo množičnega pobitja poražene vojske v Bleiburgu in poboja številnih nedolžnih civilistov, ki so umrli samo zato, ker so

drugače mislili! Hrvaški komunisti so celotno povojno obdobje preživeli mirno, s sklonjeno glavo in pristajali na vse, kar jim je bilo ukazano v Beogradu. In zato so na volitvah tudi izgubili. Pa čeprav so še v predvolilni kampanji ponosno mahali z jugoslovansko zastavo.

Šešelj je nameraval razdejati Hišo cvetja, zato se je oglasil Ivica Račan, ki je skušal rešiti čast »največjega hrvaškega komunist«. A je Tito sploh bil hrvaški (komunist)?

Makedonija

TITO UMIRA DRUGIČ

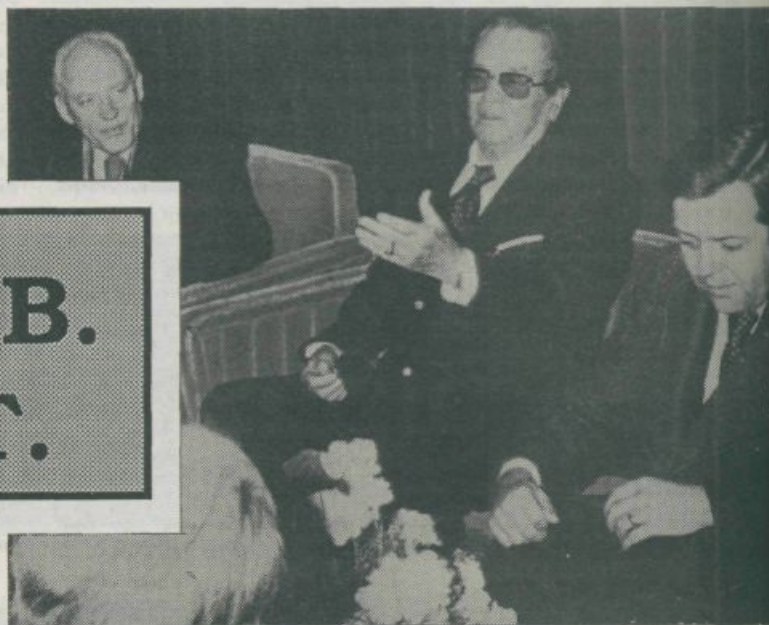
Po letošnjem 4. maju lahko z gotovostjo rečemo, da bivši predsednik SFRJ Josip Broz Tito umira drugič, se zdi pa, da sedaj za vedno. Letos, ob 11. obletnici njegove smrti, v Makedoniji ni bilo nikakršnih manifestacij in niti ena republiška delegacija ni obiskala Hiše cvetja, zelo tiho pa so se ob tem oglasile borčevske organizacije in vojaška stranka ZK - Gibanje za Jugoslavijo. O obeležitvi Titove smrti niso pretirano pisali niti časopisi pa tudi nikakršne resnejše analize njegovega dela ni bilo. Kar zadeva Makedonijo, je Josip Broz izbral napačen dan za svojo smrt. Istega dne, leta 1903, je namreč v Kukuškem delu Banic v Egejski Makedoniji, (današnji severni Grčiji) padel Goce Delčev, največji revolucionar v tako imenovanem ilindenskem obdobju, ki je kasneje postal simbol makedonskega boja za osvoboditev izpod Turkov in za makedonsko državnost. Njegova smrt je bila letos počaščena z veliko več manifestacijami kot smrt Josipa Broza, ki je bila potisnjena povsem v ozadje. Zanimivo je, da je bila še pred dvema ali tremi leti situacija popolnoma drugačna. Seveda se je v prvih nekaj letih po Titovi smrti, ko se je socialistični režim v Jugoslaviji še trdno držal na nogah, moral negovati oboževalski odnos do bivšega vodje, ni pa se smelo preveč oboževati svojih nacionalnih idolov.

Zdaj, ko je starega sistema konec, so se razmere spremenile, toda vseeno je treba poudariti, da v Makedoniji nikdar ni bilo »pjuvalnega« odnosa do bivšega predsednika, kot je to primer v Srbiji. Makedonija Titu ni zamerila njegovega nemakedonskega porekla. Tito je bil dolgo časa iskreno ljubljena osebnost v Makedoniji in danes se podobno dogaja tudi z Markovičem, ki je imel v tej republiki največ uspeha na volitvah. Seveda s tem ne želimo primerjati Tita in Markoviča, toda ostaja dejstvo, da Makedonci v pomanjkanju svojih vodij zlahka zaupajo drugim. Titovo ime se je vse manj omenjalo od takrat, ko se je stari sistem začel rušiti in ko so bili objavljeni nekateri podatki, ki Titovo osebnost postavljajo v realnejši kontekst od tistega, na katerega je bila navajena

makedonska javnost. Tako je celo snemanje Titovih slik postalo nekaj običajnega, predvsem v občinah, kjer je zmagal VMRO. Borčevska organizacija se je sicer malce upirala, toda tudi oni se niso pretirano zavzemali za to, da bi zaščitili Titove slike.

Titova osebnost se v Makedoniji najbrž nikdar več ne bo mogla glorificirati, toda za vedno bo ostal spomin, čeprav je to bolj posledica zgodovinskih okoliščin kot pa Titova zasluga. V času, ko je postal predsednik Jugoslavije, je Makedonija dobila svojo svobodo, republiko, makedonski narod pa svoje nacionalne pravice. To bo dovolj, da se bo v nekem kotičku makedonske zgodovine našlo prostora tudi za njegovo ime, toda kaj več kot to ne moremo pričakovati.

Vladimir Petreski

J. B.
T.

Slovenija

KLJUB VSEMU TITA NE MOREMO IZLOČITI

4. maja je minilo enajst let od smrti »velikega vodje« povojne Jugoslavije Josipa Broza Tita. V teh letih se je veliko tega v državi spremenilo na bolje ali pa na slabše, predvsem pa se je povsem spremenil tudi odnos ljudi do človeka, ki ga hočejo preseliti iz Beograda v Kumrovec. Na Hrvaškem in v Sloveniji kritizirajo njegovo vlogo pri vzpostavitvi sistema z vodilno vlogo komunistov, v Srbiji že poudarjajo to, da je kot Hrvat vladal »srbski zemlji«, ponekod pa njegove slike še vedno simbolizirajo enotno Jugoslavijo ali v zadnjem času tudi zahtevo po prekinitvi mednarodnih spopadov. Zgodovinarjem še vedno ni prepuščeno ovrednotenje njegovega dela, še vedno se s tem vprašanjem ukvarja politika. Zdi pa se vendarle, da je tudi slovenska politična scena zapustila »uporabo« Tita v politične namene in cilje. Za vzorec

smo povprašali predstavnika stranke iz vladajoče koalicije in opozicije, kakšno je njihovo današnje stališče do vloge Josipa Broza.

Spomenka Hribar, Slovenska demokratična zveza - SDZ: »Tita iz zgodovine ni možno izločiti, ker nam je opredelil najmanj 50 let življenja, če ne tudi več. Nanj moramo gledati na eni strani kot na sposobnega vojskovodjo, na drugi strani pa kot na človeka, ki je vpeljal komunizem, razlastil kmete, preganjal nasprotnike itd. Šele iz zgodovinske distance bo mogoče določiti njegov pomen. Mislim pa, da nikoli ne bo možno podati uravnotežene sodbe o njem. Z njegovo smrtjo leta 1980 je padel vršiček na piramidalni strukturi oblasti in takrat se je tudi začela sesuvati piramida. Tedaj smo začeli dihati.«

Hrvaška

POGAJANJA SO MLATENJE PRAZNE SLAME

Pogajanja na ravni predsednikov republik oz. predsedstev so bila že vnaprej obsojena na neuspeh, kar je moralo biti jasno vsakemu obveščencu opazovalcu. Že pri prvi kristalizaciji stališč posameznih republik do bodoče ureditve Jugoslavije, ki se je izrazila s formacijo 2-2-2, končala pa s 4-2, je bilo očitno, da do dogovora ne bo prišlo. Predvsem zaradi preveč različnih stališč in nepripravljenosti na kakršna koli popuščanja. Vsi predsedniki so namreč imeli zelo močne argumente.

Predsednik Kučan je v skladu z rezultatom plebiscita na vsakem sestanku ponavljal slovensko pozicijo dogovora. Kučan je najbolj mirno, hladnokrvno in politično zrelo šel skozi ta mamutska pogajanja. Centralno vprašanje je, če govorimo iskreno, hrvaško-srbsko vprašanje, ki se ni premaknilo z mrtve točke niti za milimeter. Več razlogov je.

Hrvaška ni bila pripravljena na kakršna koli popuščanja in kompromise, vse dokler je uradna srbska politika podpirala teroristično divjanje na Hrvaškem in

dajala banditom javno podporo. Vse akcije na ozemlju Hrvaške so podrejene enemu cilju: oblikovanju Velike Srbije ali, kot pravi Milošević, nove federativne Jugoslavije, v kateri bi bila Hrvaška del Srboslavije.

Postavlja se vprašanje, ali bi lahko Tudman napravil kaj več od storjenega. Dopustil je oblikovanje srbske države na ozemlju Hrvaške, čeprav bi lahko težave s policijo rešil bolj zgodaj.

Postavlja se vprašanje, ali bi lahko Tudman napravil kaj več od storjenega. Dopustil je oblikovanje srbske države na

ozemlju Hrvaške, čeprav bi lahko težave s policijo rešil bolj zgodaj.

Čeprav je hrvaška opozicija med pogajanja močno napadala predsednika Tudmana zaradi popustljivosti, je danes jasno, da je bil pogovor edina rešitev.

Približujemo se datumoma, ki lahko spremenita politično podobo jugo prostorov. Stipe Mesić mora 15. maja priti za krmilo Jugoslavije, kar bo po pričakovanjih uradno jugoslovansko politiko obrnilo za 360 stopinj. 19. maja bo na Hrvaškem referendum, na katerem se bo odločalo o prihodnosti države. Ta dva faktorja sta, vsaj zdí se tako, v tem trenutku odločilna za Hrvaško in vso Jugoslavijo. Ob preverjenih podatkih, da so četnikom pri njihovem divjanju pomagali agenti nekdanje romunske tajne policije Securitate, bi bilo logično pričakovati, da bo Evropa podprla suverene in demokratične republike.

Zato je po vsem tem nesmiselno in noro pričakovati nove, še posebej pa konstruktivne pogovore.

Bruno Lopandić

JUGOSLAVIJA

HITER PEROBRAT H KONFEDERACIJI

Ko pišemo ta tekst, se v Makedoniji počasi umirjajo duhovi okoli uboja vojaka Saška Geškovskega, ki je na tragičen način padel v Splitu, zadet od metka hrvaškega policaja. Mitingi, ki so organizirani ob tej priložnosti v celi republici, so privedli do kristalizacije novih in dokaj radikalnih stališč v makedonski nacionalni in državni strategiji v jugoslovanski medrepubliški igri »toplo-hladno«. Enoglasno je namreč sprejeto stališče o tem, da se umakne vse makedonske vojake, ki vojaški rok ne služijo v republici Makedoniji. To stališče pa je sprejeto in javno podprto s strani predsednika republike Gligorova, ki je prav tako na demonstracijah v Skopju izjavil, da je vojak Gešovski »prva žrtev za svobodno in neodvisno Makedonijo«. Prav tako je nekaj dni pred tem Gligorov v izjavi za France press jasno poudaril, da bo v primeru odcepitve katerekoli republike iz Jugoslavije Makedonija postala neodvisna država. Ko slišimo takšne izjave s strani predsednika Gligorova, ki velja za zelo zmernega politika, prav tako pa tudi za njegov skorajšnji odhod v Združene

države Amerike, pa za priprave za referendum, na katerem bi se državljani opredelili o Jugoslaviji kot zvezni državi ali kot zvezi suverenih držav, potem je povsem jasno, da tudi Makedonija vse manj pričakuje kakršnekoli rezultate z razgovorov predsednikov republik. Povsem je očitno, da je Gligorovu potreben referendum in to z rezultatom, ki bi bil bližje opciji o Jugoslaviji kot zvezi suverenih držav, da bi zase pridobil večji maneverski prostor v naslednjih pogajanjih, posebno ko bi se moral zaščititi od Miloševićevih napadov, da državljani Makedonije ne

mislijo ravno isto kot misli njihov predsednik, hkrati pa bi mobiliziral makedonsko javnost na strani uradne politike, povečal bi nacionalno homogenizacijo in zmanjšal vpliv opozicije. Njegov preložen obisk v ZDA se ravno tako razlaga kot korak k osamosvojitvi in vzpostavljanju direktnih kontaktov s političnimi krogi v tej državi.

To precej hitro približevanje politiki, ki jo vodita Slovenija in Hrvaška že dlje časa, predstavlja preobrat, ki je lahko rezultat tega, da so se makedonski politiki zavedli zelo možnega neuspeha predsedniške potujoče karavane in brezkončnih jalovih diskusij predsednikov. Tudi Gligorovu je očitno dovolj tega cirkusa, pa čeprav je nedavno makedonsko sobranje sprejelo ponujeni program Anteja Markovića. Vendarle so dogodki »nagnali« uradno makedonsko politiko, da se bolj obrne k sebi in da poskuša sama najti svojo usmeritev.

Vladimir Petreski

Foto: Tomi DROZG

Skopje

**Intervju: mag. Janez Čebulj,
strokovnjak za varstvo osebnih podatkov**

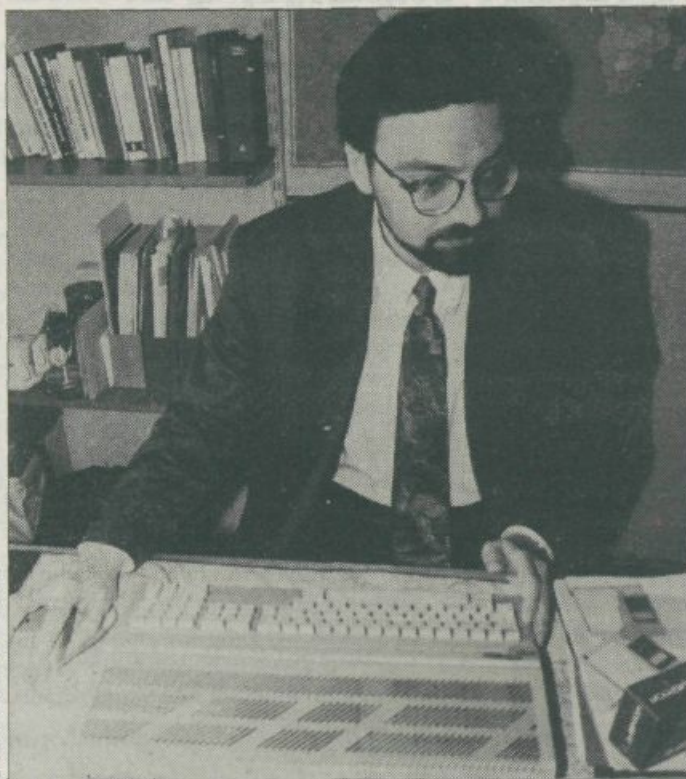

Foto: Tomi DROZG

BOLJE ZAVAROVATI OSEBNE PODATKE

Kaj jemo? Kje spimo? Katere časopise najraje beremo? Katere posege so nam na telesu opravili zdravniki? Kam hodimo na oddih in kakšno je bilo tega in tega leta naše duševno stanje? Morda bo kdo pomislil, da te stvari pozna edino on sam. Pa se najverjetneje moti. Z malo truda lahko do teh informacij pride katerakoli institucija ali posameznik. Da bi preprečili zlorabe osebnih podatkov so poslanci republiške skupščine marca 1990 sprejeli Zakon o varstvu osebnih podatkov. Minilo je dobro leto dni, najosnovnejše zakonske zahteve pa se ne uresničujejo. Kako konkretnije zaščititi osebne podatke, sva se pogovarjala z mag. Janezom Čebuljem, tvorcem omenjenega zakona.

TRIBUNA: *Kdaj je bila dana pobuda za pripravo Zakona o varstvu osebnih podatkov?*

ČEBULJ: Priprave so se začele že leta 1983, ko so bile pripravljene teze Zakona o zaščiti podatkov v družbenem sistemu informiranja. Ta je sicer do neke mere ščitil podatke, premalo pa se je po mojem ukvarjal z zaščito posameznika in njegove informacijske zasebnosti. Sprejemanje zakona je slovenska skupščina takrat odložila, ker so pristojni menili, da ni ustrezne zvezne zakonodaje, ki bi urejala temelje varstva osebnih podatkov. Nato se šest let ni zgodilo nič. Leta 1989 je sekretariat za informiranje pri nas - Inštitutu za javno upravo - naročil študijo, na podlagi katere smo kasneje pripravili Zakon o varstvu osebnih podatkov.

TRIBUNA: *Kateri so temeljni pravni akti, ki ste jih v študiji upoštevali?*

ČEBULJ: Preučili smo veliko materiala, predvsem iz zahodnoevropskih držav. Posebej zanimiv je bil za nas primer nemške zvezne dežele Hessen, ki je zakon o varstvu osebnih podatkov sprejela šest let prej kot Zvezna republika Nemčija. V naši ustavi namreč ni bilo nobene realne podlage za tak zakon, zato smo se na nek način bali feedbacka zveznih oblasti iz Beograda. Veliko pozornosti smo namenili tudi švedskemu zakonu, ki je bil prvi popolni tovrstni zakon v svetu. Seveda smo upoštevali tudi tiste mednarodne dokumente, ki vsebujejo temeljna načela, katera bi naj pri sprejemanju svojih zakonodaj upoštevale posamezne države.

TRIBUNA: *Kateri so ti dokumenti?*

ČEBULJ: Eden od njih je poročilo generalnega sekretarja OZN iz leta 1974 o vplivu modernih tehnologij na človekove pravice. V njem priporoča državam, da tudi same z zakoni zaščitijo poseganje različnih subjektov v človekovo zasebno sfero. Pri pripravi slovenskega zakona pa sta bila najbolj upoštevana naslednja dva dokumenta: Smernice OECD o varstvu posameznikove zasebnosti in prenosu osebnih podatkov preko državni mej iz leta 1981 in konvencija Sveta Evrope o varstvu posameznika z vidika avtomatske obdelave podatkov iz leta 1985, ki se ne nanaša le na članice Sveta Evrope, temveč tudi na ostale države. Ti dve listini vsebujeta temeljna načela, ki naj jih države upoštevajo v svoji zakonodaji pri urejanju varstva osebnih podatkov.

TRIBUNA: *Kako se je na vaša prizadevanja odzvala takratna slovenska politična scena?*

ČEBULJ: Pozitivno. Kmalu zatem smo dobili naročilo, da pripravimo predlog zakona. To je bilo konec leta 1989. Nato se je zavrtel celoten skupščinski postopek, v katerem me je presenetila strogost, ki so jo v razpravah zahtevali poslanci. Eden izmed vzrokov je bil gotovo proces proti četverici, za katerega javnost ni želela, da bi se ponovil. Delegati so kar tekmovali, kdo bo v svojih zahtevah bolj radikalen. To se odraža tudi v sedanjem zakonu. Naj še omenim, da je k sprejemu zakona, marca 1990, znatno prispeval 44. amandma k slovenski ustavi - predlagal ga je dr. Oblak-Hamurabi - ki državljanom Slovenije jamči pravico do varstva osebnih podatkov. Dopolnilo določa tudi zakonsko ureditev tega vprašanja.

TRIBUNA: *Ali po letu dni, kolikor zakon velja, opazate v njem kakšne pomanjkljivosti?*

ČEBULJ: Da. Prvič, v nekaterih primerih se mi zdi pretog. Posamezniku sicer daje visoko stopnjo varnosti, vendar bi lahko upravljanje in uporabo posameznih zbirk podatkov namesto zakonov odredjali izvršilni predpisi. Ti pomenijo natančnejšo operacionalizacijo zakona in so v evropskih državah normalna praksa. Drugo pomanjkljivost vidim v dejstvu, da nismo vzpostavili posebnega telesa, nekakšnega varuha državljanov, ki bi kot nedržavna institucija skrbel za spoštovanje zakona. Ali še boljše - da bi varoval državljanje pred državo. V tem se radikalno razlikuje od državne inšpekcije, ki bi naj prav tako bdela nad uresničevanjem zakona.

TRIBUNA: *Vendar imamo skupščinsko komisijo za človekove pravice in Bavconov svet. Ali ti dve instituciji ne izpolnjujeta navedenih kriterijev?*

ČEBULJ: Ne povsem, čeprav je v Bavconovem svetu opaziti zametke takšne dejavnosti. Zavedati se moramo, da skrb za človekove pravice ne more biti ljubiteljska dejavnost, ki bi jo nek gorečnejš opravljal uro ali dve po delovnem času. Institucija civilne družbe, ki bi

skrbela za varstvo osebnih podatkov, mora biti profesionalno organizirana, z nekaj plačanimi strokovnjaki.

V evropskih državah so takšne ustanove utečene: parlamentu poročajo o posameznih problemih v zvezi z zakonom, zbirajo informacije o njegovih kršitvah in svetujejo državljanom v konkretnih primerih. Čas je, da tudi Slovenci dobimo takšno institucijo.

TRIBUNA: *Náštel ste pomanjkljivosti Zakona o varstvu osebnih podatkov. Katere pa so njegove odlike?*

ČEBULJ: Ena izmed njih je dejstvo, da zakon ščiti posameznika tako pred državno sfero kot pred zasebno pravno. Osebnostne podatke varuje ne le pred policijo ali državno upravo, ampak tudi pred bankami, zavarovalnicami, turističnimi organizacijami, itd. V tem pogledu se povsem sklada s standardi Evropske skupnosti. Nadaljnjo prednost vidim v učinkovitem sodnem varstvu pravic - govorim o normativni ravni seveda. Tudi krog pravic, ki jih zagotavlja zakon - predvsem v razmerju do upravljalca - je sorazmerno velik. In še eno prednost slovenskega Zakona o varstvu osebnih podatkov naj omenim: v zakon nismo vnaprej vnesli omejitev, ko lahko država - na primer zaradi nacionalne varnosti -

pravice omeji ali ukine. Da bi to storila, mora od primera do primera ubirati zakonite poti.

TRIBUNA: *Dejstvo je, da se po letu dni veljavnosti zakon ne izvaja. Zakaj?*

ČEBULJ: Vidim tri tehtne razloge, da se zakon ne izvaja do te mere kot bi se moral. Prvič, že logika pove, da se zakon, ki je osem let nastajal, ne more začeti izvajati kar čez noč. Enoletni rok, ki smo si ga postavili za njegovo popolno uveljavitev, je bil očitno prekratek. Problem očitno ni samo tehnično-organizacijski, temveč se nahaja tudi v nazadnjaški miselnosti nekaterih posameznikov in institucij. Ti mislijo, da tak zakon preprečuje zbiranje in uporabo podatkov in se ne zavedajo, da je temeljno poslanstvo Zakona o varstvu osebnih podatkov določitev pravil, ki jih morajo zbiralci, upravljalci in uporabniki upoštevati.

TRIBUNA: *In ostala dva razloga?*

ČEBULJ: Drugi razlog nezadostnega izvajanja Zakona o varstvu osebnih podatkov vidim v prehodnem obdobju, v katerem se trenutno nahaja slovenska država. Postopno in včasih počasno sprejemanje drugih zakonov onemogoča dosledno izvajanje Zakona o varstvu osebnih podatkov, ki je organsko povezan z nekaterimi področnimi zakoni. In tretjič, upoštevati moramo, da z osamosvojitvijo republika Slovenija nase prevzema kup evidenc, ki so prej bile v pristojnosti zvezne uprave - naj omenim le področje obrambe, zdravstva ali dela. Upravljalci navedenih zbirk seveda potrebujejo določen čas, da se prilagodijo slovenski zakonodaji.

TRIBUNA: *Republiška inšpekcija za nadzor nad izvajanjem zakona več kot po letu dni - čeprav je bilo dogovorjeno nasprotno - še vedno ne deluje. Zakaj?*

ČEBULJ: Za to nalogo je zadolžen Republiški komite za informiranje. Kolikor vem, se na tem projektu dela, težave pa nastopajo zaradi bližnjega prestrukturiranja državne uprave.

Kot kaže, bo sekretariat v takšni funkciji kot je sedaj ukinjen, ne ve se pa natančno, kateri resor bo prevzel funkcijo varovanja osebnih podatkov. Vsekakor bo šele nova uprava tista, ki bo formirala inšpekcijo.

Foto: Tomi DROZG

Osebnost se strinjam, da bi to institucijo morali že zdavnaj imeti.

TRIBUNA: *Tudi centralnega kataloga zbirke osebnih podatkov še ni?*

ČEBULJ: Ne. Je pa zanj pripravljen izvršilni predpis in pravilnik za vodenje kataloga. Izdelan je tudi obrazec, po katerem upravljavci zbirke sporočajo podatke ministrstvu. Katalog bo objavljen v Uradnem listu, predvidoma štirikrat na leto. Iz njega bo razvidno, katere zbirke podatkov imamo, katere podatke vsebujejo, kdo zbirke upravlja, itd. Urejene interne kataloge zbirke podatkov pa že imajo izdelana nekatera ministrstva - policijsko je na primer na tem področju že veliko naredilo.

Ministrstvu za informiranje ne bi bilo težko po hitrem postopku vzpostaviti centralni katalog zbirke osebnih podatkov, vendar ga pri tem zavirajo nekatere pravne uredbe znotraj posameznih resorjev.

TRIBUNA: *Po zakonu ima vsak občan pravico do vpogleda v lastne osebne podatke. Ali mu pristojne institucije to tudi dejansko omogočajo?*

ČEBULJ: Ne vselej. To sodim tudi po izkušnjah Mihelčičeve, novinarko Dnevnika, ki je to možnost večkrat sama preizkusila. Rezultati so pokazali, da so med normativnim in dejanskim nivojem izrazita odstopanja. Če posameznik meni, da mu upravljavec podatkov neupravičeno prikriva njegove osebne podatke, potem ga lahko toži. Temeljno sodišče po hitrem in za javnost zaprtem postopku presodi zadevo. To je zaenkrat tudi edina pot, po kateri lahko državljan kljub odporu upravjalca zbirke dobi vpogled v lastne podatke.

TRIBUNA: *Kdo so tisti, ki v Sloveniji zaradi neupoštevanja Zakona o varstvu osebnih podatkov pridobivajo informacijsko moč?*

ČEBULJ: Na vprašanje ne morem natančno odgovoriti. Želel pa bi opozoriti na nekatere neupravičene tipizacije, po katerih sta na primer policija in vojska največja kršitelja

zakona in vsemogočna posestnika raznih podatkov. Če pa pogledamo novo vojaško in policijsko zakonodajo, vidimo, da je tam varstvo osebnih podatkov veliko bolj urejeno kot na primer pri davkarji, socialnem varstvu, šolstvu in nekaterih drugih resorjih. Slaba zaščita zdravstvenih evidenc je za posameznika prav tako nevarna kot enaka situacija na področju notranjih zadev. Za Slovenijo je pomembno, da se osebni podatki ustrezno zaščitijo tudi pri poslovanju bank, zavarovalnic, turističnih organizacij, itd.

Človeku nič ne pomaga, če je zaščiten pred državo, hkrati pa nekatere druge institucije natančno vedo, kje on spi, kaj je, katere časopise bere in podobno.

TRIBUNA: *Kaj pa "famosni" računalnik republiških upravnih organov na Jadranski? V medijih smo zasledili pritožbe, da nekateri organi preko njega lahko izvejo o posamezniku "prav vse"?*

ČEBULJ: Ta računalnik je vzpostavila že stara oblast z namenom, da služi kot servis vsem državnim organom in po potrebi tudi drugim institucijam. Takšno funkcijo ima tudi sedaj. Težko bi rekel, da zasluži ime "policijski" računalnik - kot ga nekateri imenujejo - saj bi to ime zaslužil le v primeru, če bi policija preko svojih terminalov vdirala tudi v druge datoteke. Tudi sam sem obiskal ta računski center, in predložili so mi, da so posamezne evidence fizično zaščitene. Vsak uporabnik

računalnika ima posebno geslo - ki se pogosto menja - s katerim ima dostop le do lastnih evidenc.

TRIBUNA: *Lepo se sliši. Toda praksa kaže, da lahko v še tako dobro varovan računalnik vdre že malo bolj bister osnovnošolec?!*

ČEBULJ: Tega ne zanikam. To so dokazali že številni pustolovci, ki so vdrli v prav vse. Dejstvo je, da se osebnih podatkov na računalniku ne zavarovati do takšne mere, da ne bi kdo, ki ima dovolj časa, pameti in vztrajnosti, prišel do njih. Namen strokovnjakov, ki skušajo zaščititi računalnike z različnimi šifrirnimi ključi, je v nečem drugem: želijo doseči, da bi bili stroški vdora v računalnik večji od vrednosti podatka samega.

Absolutne zaščite torej ni in v tem kontekstu so možne zlorabe tudi v računalniku na Jadranski.

TRIBUNA: *Ali je državljan potemtakem izpostavljen na nemilost vsakovrstnim vohlačem?*

ČEBULJ: Tega ne morem trditi dobesedno, dejstvo pa je, da bi se še marsikaj dalo narediti v smeri varstva osebnih podatkov. V mislih imam že prej omenjene institucije civilne družbe, ki bi skrbele za nadzor nad izvajanjem zakona. Današnji se število evidenc nenehno

povečuje in posameznik nima nobene možnosti, da bi se jim izognil. Če je nekdo bolan, bo zdravniku posredoval svoje podatke brez pomisleka. Družba bi morala storiti vse, da teh podatkov ne bi mogel brati nepooblaščen subjekt.

TRIBUNA: *Ali bi si Slovenci lahko pomagali s kakšnim ustreznim prijemom iz drugih držav?*

ČEBULJ: Sedaj, ko oblikujemo novo kazensko zakonodajo, bi morali zlorabo osebnih podatkov opredeliti kot kaznivo dejanje. Trenutno se to obravnava samo kot prekršek. Tak ukrep bi gotovo prispeval k temeljitejšemu varovanju osebnih podatkov.

Kdo bo obril Stipeta Mesića?

Stipe Mesić je danes zagotovo prva hrvaška medijska figura. V zadnjem tednu je dal toliko intervjujev, da je povedal že vse, kar je vedel (in hotel). In to večkrat. Medtem ko se Kučan in Peterle ne moreta dogovoriti, ali v Jugoslaviji že divja državljanska vojna ali ne, je hrvaško vrhovništvo glede ocene o naravi spopadov na Hrvaškem odločno in soglasno: »Državlanske vojne ni« (in je ne bo, rad pristavlja Slavonec Stipe Mesić). Zanimivo je, da je hrvaško vodstvo v trenutku, ko je na seji zveznega predsedstva armada grozila z vojnim stanjem, ocenilo, da je bolje, če se Tuđman odpove srečanju predsedniških klovnov v Bosanskem loncu (kasneje je bilo sicer odpovedano) in odpotuje na skrajšan obisk v London kupovat helikopterje. Teško je reči, da je Hrvaška na ta način s simbolnim dejanjem pokazala, kaj si misli o Jugoslaviji še pred 19. majem, ko je na Hrvaškem napovedal referendum o prihodnosti jugoslovanske skupnosti (mimogrede povedano, pišmevuhovski odnos Slovencev do Hrvaške in Jugoslavije se kaže tudi v tem, da omenjeni datum pri nas čakamo predvsem zaradi žrebanja Super 3 x 3), toda vsekakor je ignorantsko in na meji dobrega okusa, če si gospod predsednik (molim, lijepo!) ogleduje Tower in Big Ben, ko se v »lijepi njegovi« streljajo »ustaši« in »četniki«. V Beogradu pa ga na seji klovnov vseh jugoslovanskih držav predstavlja človek, ki ga je ob koncu šestdesetih malone lastnoročno poslal v zloglasno Staro Gradiško.

Toda vrnimo se h gospodu Mesiću, ki na novinarski lestvici popularnosti danes kotira celo višje kot sam Tuđman. Nekdanji predsednik občine Slavonka Orahovica, ki mu je menda celo sam Broz očital prizadevanja za restavracijo kapitalizma v začetku sedemdesetih let, mali junak maspoka s pedigrejem političnega zapornika, Tuđmanov joker na premierskem stolčku sosednje republike, podpredsednik zveznega predsedstva in bodoči (?) »primus inter pares« v tem cirkuškem organu je zanimiva osebnost. Eden od najbolj vdanih predsednikovih podanikov se je v zadnjih dneh izkazal kot spreten govorec, ki je v intervjujih do jugoslovanske armade tako blag in prizanesljiv, da se človek vpraša, odkod novokomponirano bratstvo. Vendar pa je Tuđman v Londonu pokazal, da gre le za varljivo premirje oziroma »dogovor«, ko je poudaril, da bo v primeru vojaškega posega zaprosil za pomoč evropsko konferenco o varnosti in sodelovanju in da ne bo okleval niti pri prošnji za neposredno vojaško pomoč zahodnih držav, predvsem Velike Britanije in ZDA.

Kot vse kaže, se Stipe Mesić še ni rešil vseh skrbi v zvezi z britjem, ki mu ga je menda napovedal znani vojaški »trdorokec« general Blagoje Adžić. Vojaški vrh se torej še vedno ukvarja z mislijo, kako obriti hrvaško vrhovništvo, namesto da bi poskušal vsaj pristriči brade krajinskim četnikom. In dokler bodo Adžić in njemu podobni razmišljali na tak način, bomo lahko z vso pravico izenačevali tankovsko demokracijo in srbokracijo.

Simon Bizjak

PRIJAZNA KOLPA

Zmešnjava je popolna: hočemo v Evropo, ki si želi nerazkosan Jugo paket. Ali ne bi bilo potemtakem bolje, da si takšno Evropo odmislimo in naredimo svojo. Če v nameri uspemo, bo Evropa prišla k nam, v primeru, da projekt spodleti, pa tako ali tako nimamo kaj izgubiti.

Medtem ko se parlamentarni veljaki zgečkajo ob misli na odcepitev, je med njimi največji razkol ravno v definiciji izrednega stanja in nemara tudi v tem, ali že divja državljanska vojna ali pa zanjo zaenkrat obstaja le nevarnost. Mimogrede, če se počutite dovolj srbofilsko udarjeni in nikakor niste zadovoljni s svojo plačo, lahko postanete honorarni sodelavec Martičevega eskadrona. Tarifa je še vedno 100 DEM na dan. Zanimivo pa je, da brada sploh ni pogoj.

In ko takole premišlujem, zakaj se je Janša znebil Jelka Kacina, mi čedalje bolj prihaja... »Note for Guidance for Editors«. Ko bodo izredne razmere okupirale tudi Slovenijo, in bo nacionalna garda generala Janše branila papirnato suverenost, vojni dopisniki pač ne bomo smeli poročati o objektivni stvarnosti streljanja temveč hrabrem odporniškem gibanju rdeče-črno-belih janšarjev. V nasprotnem primeru nas bo bavčaritata - agencija za stik s stvarnostjo - prestregla že v press centru. V tem primeru bi bilo več kot dobro, da Boris Jež spet napiše par tez o objektivnem poročanju s fronte.

Pređen pa se karkoli prične, bi bilo pametno prevetriti tako republiško kot lokalne vlade. Če ne že za ministra, je v vsako od njih kot svetovalca treba postaviti kakšnega lojalnega Srba, ki bo brez prevajalke lahko kontaktiral z okupatorjem. Vseeno bolje tako, kot pa da je po končani vojni mandat za sestavo slovenske vlade dragiša Marojević.

Namesto ustave, veljavne ali pripravljalne, bo moral parlament na hitro sprejeti P.S. (podalpska samoobramba), ki bo začel veljati takoj, ko bo izšel v Uradnem listu RS. Prvi člen poglavja o prepevanju slovenskih borbenih se bo glasil približno takole: »V vojnem času je strogo prepovedano kakršnokoli petje, ki je hitrejše od dvočetrtinskega takta. V primeru nespoštovanja določbe, se grešni pevec na mestu zločina takoj usmrti. če je pri roki kakšen božji pastir, mu mora za pokoro naložiti šest Zdravljic in dva Očenaša...«

Torej, še je čas, da pričnete vaditi in zažigati vse sumljive porno kasete, na katerih je frekvenca kvaziorgazmov nad normativi, določenimi v Varnostnem svetu.

In zmešnjava bo popolna: Evropa bo prišla k nam. Modre čelade pa v jok.

Bojan Krajnc

DEMOS DANES IN NIKOLI VEČ

Minilo je leto, ko je alternativa postala opozicija, nato pol leta, ko je opozicija prevzela oblast. Bo Demos po letu dni oblasti razpadel? In končno, kaj je Demos storil za slovenski narod, da bi ga lahko kovali v zvezde?

Izvorni greh Demosa je v njegovi notranji sestavi. V tej koaliciji je združenih šest strank, ki pa jim je skupna le opozicijska opredelitev nasproti tedanje komunistične oblasti. Programsko pa se stranke Demosa vse bolj oddaljujejo. Nekatere so celo bližje opoziciji kot strankam v isti koaliciji. Med zelenimi in liberalnimi demokrati ter med socialdemokrati in prenovitelji je manj razlik kot med tema demosovima strankama in krščanskimi demokrati. In ravno zaradi bojazni, da bo ta politična velesila razpadla, so ob obletnici Demosa ustanovili skupni svet Demosa, s katerim so koalicijo bolj poenotili in centralizirali. Tudi njen predsednik dr. Jože Pušnik je večkrat poudaril, da je Demos pravzaprav »čudna družčina«. Na začetku skupne pustolovščine je Demos dajal vtis ene same velike stranke. Zato ni nič čudnega, če so ambicije SKD po prepovedi splava, nasprotniki Demosa naprtili vsej koaliciji, ki je dobila prizvok klerikalnega bloka. Z meseci pa so se razlike med posameznimi strankami poglobile in sploh nas ne bi presenetilo, če bi ta koalicija razpadla še pred novimi volitvami.

Samostojna Slovenija - glavni Demosov adut

Vso predvolilno kampanjo je Demos obljubljal samostojno Slovenijo, plebiscit in odcepitev. Ko pa je prevzel oblast, se je začel izgovarjati na to, kako je ta odločitev preuranjena. Najprej je hotel doseči konfederativni status Slovenije s pogajanjem, kar pa mu ni uspelo. Deklaracija o suverenosti Republike Slovenije je bila prej kos papirja kot resen mednarodni dokument. Končno je Demos v sodelovanju z opozicijo uresničil izvedbo plebiscita, za katerega se je zavzemal pred volitvami. Plebiscitno voljo državljanov je izrabil kot svojo zmago nad opozicijo. Slovensko vodstvo je razglasilo samostojno in neodvisno Slovenijo, ki pa je še vedno ostala del Jugoslavije. Probleme

Jugoslavije so začeli demosovci obravnavati kot probleme tuje države. Slovenska vojska postaja stvarnost šele zadnji mesec, medtem ko usoda slovenskih vojakov v JLA še zdaj ni jasna. Slovenski denar še vedno ostaja vprašljiv, saj oblast »opozicijskih« lip ne mara, obljublja pa »plače v devizah«, kar je še večja utopija. Zunanipolitično je Slovenija še vedno regija, saj evropske institucije priznavajo samo Jugoslavijo. Tako bomo Slovenci še dolgo brez svojih potnih listov.

Vedno več brezposelnih

Demos je delavce najprej potreboval, da je z njihovimi glasovi na volitvah zmagal, nato pa je pozabil na dane obljube. Čeprav je obljublja rešitev gospodarske krize šele po dveh letih, je v enem letu naredil več škode kot koristi. Mnogokrat so mu bili »rdeči« direktorji nevarnejši od nesposobnih. Stečajev in brezposelnih je vse več, socialne podpore za nezaposlene pa so vse manjše. In medtem ko večina državljanov stiska pasove, oblast viša davke, državi osnovne življenjske potrebščine ter obljublja višje participacije v zdravstvu in šolstvu. Stavka ostaja izhod v sili za marsikateri delovni kolektiv.

Tudi na področju šolstva, kulture, sodstva, informiranja, varstva okolja in cestne povezave bi lahko Demos storil več. Diktatura v šolstvu je povzročila ostre proteste tako dijakov kot učiteljev. Posebno razburjenje pa je oblast povzročila med novinarji, nad katerimi bi si rada pridobila nadzor, pa naj gre za obstoječe medije ali za ustanovitev vladnega časnika. Medijsko je Demos razpadel že z bankrotom lista »Demokracija«, zato je tudi vprašljivo glasnik katere stranke bo »Slovenec«. Videti je, da ima pri tem največje apetite SKD.

Odstopi kot začetek vladne krize

Prenovitev vlade z nekaterimi zamenjavami kaže na začetek vladne krize. Samo čas bo presodil, če so odstopili pravi ljudje in zakaj ne. Prav tako tudi, če je večina Slovencev ravnala pravilno, ko se je odločila za Pušnikovo »čudno« družčino. Pred volitvami vsekakor nismo mogli vedeti, da se bo Demos obnašal kot bivša partijska oblast. Prav tako tudi ne, da je gospodu Pušniku nemška javnost ljubša od slovenske ter da bomo prvo novico o slovenskem plebiscitu izvedeli preko nemških medijev. Lahko bi si mislili, da bo obračun s komunisti važnejši od reševanja gospodarskih problemov, prav tako pa smo tudi pričakovali, da bo prišlo v Demosu do polarizacije na napredni in konservativni del. Prve razpoke so se že pojavile... Odstopa dr. Mencingerja in dr. Kranjca sta bila prva znaka tega protesta. Kako se bosta dr. Andrej Ocvirk in dr. Dušan Šešok vključila v vladni stroj v tem »zgodovinskem trenutku« je vprašanje časa. Kljub vsem napakam Demosove vlade pa lahko priznamo, da je Slovenija prvič v svoji zgodovini dosegla tolikšno stopnjo suverenosti in da jo je sposobna tudi braniti. Slovenska vlada je pokazala sposobnost organiziranja lastne obveščevalne službe, ki lahko spremlja vsak korak zveznih institucij, zlasti JLA. Slovenska vojska je postala nujnost v razpadajočem jugoslovanskem sistemu. Brez tovrstnih ukrepov bi se Slovenija znašla nepripravljena na sedanje dogodke v Jugoslaviji, kar bi lahko ogrozilo njeno suverenost. Prav tako se Slovenija uspešno prebija v svet z vzpostavitvijo lastnih konzularnih predstavništev, ki so zametki slovenske diplomacije. Ravno spoznanje, da se mora Slovenija prebijati v Evropo samostojno in ne v okviru druge države, je najpomembnejši dosežek Demosove vlade.

Igor Kršinar

CIKLON SMRTI

Zdi, se da je ob vseh tegobah, ki si jih povzročamo ljudje sami, svoje pristavila tudi mati narava. Po katastrofalnem potresu v Gruziji, kjer je življenje izgubilo več kot 150 ljudi, več kot 300 je bilo huje ranjenih, porušenih pa je bilo 17 tisoč stanovanj, je sledila katastrofa v Bangladešu. Izjemno močan ciklon je terjal kar 200 tisoč žrtev, kot poročajo najbolj pesimistični opazovalci. V podobni katastrofi leta 1970 je umrlo približno 300 tisoč ljudi. Ciklon, ki je bil najstrašnejši v zadnjih dveh desetletjih, je pustošil s hitrostjo 220 kilometrov na uro in je po uradnih podatkih enajsti najmočnejši ciklon v tem stoletju. Samo v velikem pristanišču Chittagongu je umrlo 25 tisoč ljudi. Seveda pa vseh umrlih in izginulih reševalne ekipe ne bodo mogle poiskati, saj so razmere za delo nevarne. Po prvih neuradnih ocenah naj bi bilo materialne škode za več kot milijardo in pol dolarjev. Mednarodna skupnost, predvsem sosede, so se že odzvale prošnjam bangladeških oblasti.

»Materialističnemu« kapitalizmu daje smisel le to, če rabi koristnemu delu. Vse druge lastnosti in odnosi so za Cerkev in Boga brez utemeljitve. kako bo ta kritika grobega kapitalizma vplivala na združevalne procese v Evropi, bo povedal čas.

drugi, trdi, da je bila Nancy pravzaprav tista, ki je osem let gospodovala v Beli hiši. Kelleyeva piše, da je kljub antipatiji, ki jo je gojila do Raise Gorbačov, prisilila Ronija k temu, da je izkoristil sovjetsko glasnost in perestrojko in se s tem vpisal v zgodovino kot mirovnik.

RAZKRITA NANCY

Se je Nancy Reagan, nekdanja prva dama Bele hiše, skrivoma srečevala s Frankom Sinatro tudi potem, ko je njen mož postal gospodar Bele hiše? To je eno izmed številnih vprašanj, ki se velikokrat postavlja po izidu knjige Kitty Kelley. Gre namreč za neavtorizirano biografijo bivše prve dame, v kateri najdemo številne Nancyjine skandale, sočne intrige in nevarna razmerja. Ronald Reagan jo je zavrnil kot knjigo, ki gre prek vseh meja odlike, bralci pa so množično napadli knjigarne. Sedaj se za avtorske pravice potegujejo tudi evropski založniki. Kelleyeva, sicer znana pisateljica življenjepisov slavnih ljudi, saj so na njeni polici tudi Liz Taylor, Frank Sinatra in

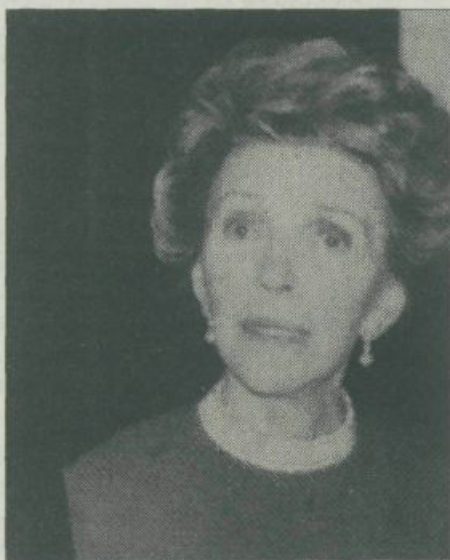

BUSH PRESTRAŠIL AMERIČANE

Ob koncu tedna v Camp Davidu je ameriški predsednik George Bush doživel presenečenje. Po dopoldanskem predavanju na michigenski univerzi si je sredi popoldneva privoščil jogging. Po štiridesetih minutah teka mu je začelo primanjkovati sape. Poleg tega pa je začutil bolečino v predelu srca. Agent tajne službe, ki ga venomer spremlja pri joggingu, ga je pospremil v najbližjo ambulanto, od tod pa je odšel v bolnišnico v Marylandu. Začetne preiskave so pokazale, da ima Bush nepravilen srčni utrip, ni pa bilo znakov hujše srčne okvare. Kljub temu, da je v bolnišnici preživel dva dni, se 66-letni predsednik ni odrekel državnim poslom. Ameriški podpredsednik Dan Quayle namreč ne uživa Bushevega zaupanja. Kljub temu, da slovi Bush kot eden izmed najbolj vitalnih ameriških predsednikov v zgodovini, morda z izjemo Kennedyja, so se Američani ustrašili, da bodo izgubili heroja zalivske vojne.

PAPEŽEVA OKROŽNICA

Prvega maja so v Vatikanu skoraj sto let po znameniti okrožnici Rerum novarum predstavili novo encikliko papeža Janeza Pavla II., ki ima naslov Centesimus annus (Po sto letih). Okrožnica je razdeljena na šest delov, med katerimi je najpomembnejši tretji. V njem papež obračuna z realnim socializmom, ki po razpadu komunizma v vzhodni Evropi išče nova pota. V prvem poglavju skuša papež poiskati novo sožitje med delom in kapitalom, ki se kaže v novem pokristjanjenju. Ta nova socialna doktrina naj bi bila pot, po kateri naj bi stopali »novoosvojeni narodi«. Zanimivo je tudi četrto poglavje, v katerem papež razglablja o - kratko rečeno - tržnem gospodarstvu. Vatikan priznava tržnemu mehanizmu določeno koristnost, ki je pogojena.

ČRNA GLAVA V BELI HIŠI

Brenda Schwarzkopf, 50-letna soproga ameriškega generala Normana Schwarzkopfa, pravi, da je njen mož senzibilna osebnost. Kljub temu, da so ga njegovi vojaki poimenovali Medved in mu zaradi nenadnih in hudih izpadov jeze dodali še "neviltni". Medved pa je verjetno predvsem zaradi impresivne pojave, saj ob svojih 190 cm tehta kar 120 kilogramov.

General z rodovnikom

56-letni Norman Schwarzkopf se je rodil v Trentonu (New Jersey) v generalski družini. Že od malih nog je vedel, da se mu obeta vojaška kariera, saj mu je to zagotovil oče. Po maturi se je odpravil na razvpiti West Point. Po uspešno končanem študiju se je sprva posvetil učiteljevanju na isti vojaški akademiji. Ob tem se je še dodatno študiral francoščino, nemščino, arabščino, strojništvo je diplomiral z odliko.

Potem je leta 1965 končno dobil prvo priložnost: kot prostovoljec se je odpravil v Vietnam. Med spopadi je bil kar dvakrat ranjen in prejel medaljo za zasluge. Kmalu pa bi končal pred vojaškim sodiščem zaradi neposlušnosti: zavrnil je napad na vietnamsko postojanko, ker se mu je akcija zdela samomorilska.

Druga pomembna etapa v njegovi karieri je invazija marincev na Granado leta 1983. Z njo je napredoval v generala. Višek

njegove vojaške kariere pa je poveljevanje mednarodnim silam v zalivski vojni in uspešna realizacija operacij Puščavski ščit in Puščavski vihar.

Politična kariera?

V ZDA njegova priljubljenost močno narašča, zato si med drugim lahko privoščiti tudi kakšen kratek stik s predsednikom Bushem. Celo angleška kraljica Elizabeta, ki bo ta mesec obiskala ZDA, ga želi osebno spoznati. Ena izmed ugank je, ali bo Schwarzkopf zaplaval v politične vode. Nekateri napovedujejo, da bo sledil vzoru generala Eisenhowerja, ki so ga po uspešnih vojaških akcijah med drugo svetovno vojno izvolili leta 1953 za predsednika. Norman odhaja avgusta v pokoj in možnosti, da bi začel politično kariero, za zdaj zavrača. Čeprav ga snubijo tako republikanci kot demokrati, Schwarzkopf vztraja pri svoji nevtralnosti in neodvisnosti. Po vsej verjetnosti se bo najprej posvetil družini in psu Bearu. Pa tudi pisanju spominov, ki jih je v 39-letni vojaški karieri zbral kar precej. Medtem pa se bo moral odločiti, ali bo svojo popularnost in mit, ki se v Ameriki ustvarja okrog "nevihtnega" generala, tudi politično vnovčil.

Marko Končar

BOGU PRED OČMI IN ZA HRBTOM

BLACK ADDER (Economist 7704)

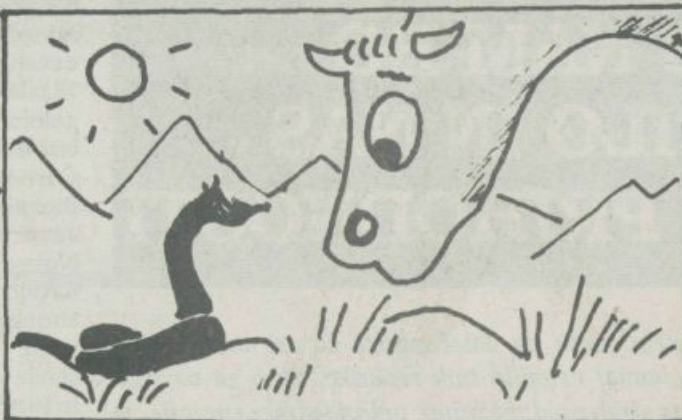
Ali je televizijska serija Black Adder vplivala na angleške zakonodajalce? Na to vam tu ne bomo odgovorili, kakor tudi ne želimo namigovati na mednacionalno nestrpnost med Škoti in Angleži (v nadaljevanju teksta »južnjaki«, na otoku, seveda) - Britanija ni Balkan. Škotje gade sovražijo. Nevarni so za domače živali in predstavljajo grožnjo za otroke. Pokažite gada južnjaku in ta vam bo - pod pogojem, da je gad ustrezno oddaljen - začel predavati o ogroženih vrstah. Dejstvo je, da za razliko od podgan, gadje v deželi metroja in avtocest ne uspevajo - v celem Velikem Londonu je le ena kolonija te kače. Tudi to je bil eden od razlogov, da je vlada v januarju pod pritiskom *Nature Conservancy Councila* sprejela amandma k *Wildlife Protection Actu* za razširitev polne zakonske zaščite tudi za gade. Škotski lairds (lastniki zemlje) so se razbesneli.

Argumentirali so, da so gadje lahko ogroženi v nekaterih delih dežele, da pa severno od meje (angleško-škotske) kar uspevajo. Zato je 16. aprila v zgornjem domu parlamenta lord Kimball zahteval razjasnitev akta in sprožil prepir: ali je fer za živinorejca oz. ovčarja, da se sooča s kaznijo £ 2000 za poškodovanje gada, če štiti otroka ali žival s farme. Lord, ki ima sam kmetijo v Sutherlandu, pravi, da so gadje posebna grožnja za teleta, pse in ovce. Medtem ko so konji dovolj občutljivi, da se ob siku umaknejo, so teleta neozdravljivo radovedna, psi nezadržno agresivni, ovce pa so zgolj preprosto neumne. Zlasti nevaren čas v gadji deželi je pomlad, ko so gadje še preveč leni, da bi se izmuznili potencialnim grožnjam, njihovi čekani pa so polni strupa... No, Kimball je dobil odgovor: v strahotni nuji lahko Škotje uporabijo svoja bodala, ne da bi tvegali denarnico. O, gadje!

IZGUBLJENI (Economist 7699)

Za neko žico v Keniji igrajo ujetniki neke pozabljene vojne nogomet, upajoč, da jih bo kakšna država sprejela vase. To so Libijci, kakšnih 350 jih je, zajetih v Čadu konec 80-ih let, ko je Libija tja vdrla. Ujetništvo se je začelo, ko se jih je kakšnih 600 predalo tedanjemu predsedniku Čada, Hissene Habreju, nato pa jih je vzela pod svoje okrilje CIA ter jih stremirala za podtalne operacije v Libiji (kar bodo uradni ameriški

krogi seveda zanikali), da bi delali Gadafiju pizdarije. Decembra lani so oblast v Čadu prevzeli uporniki pod vodstvom Idrisa Debyja, libijskega prijatelja (ne služabnika), ki je bil zaradi prisotnosti ujetnikov v taborišču poleg glavnega mesta *Najemene* v dokajšnji zadregi. Najbrž je zahvaljujoč prav prepričevanju Francozov dovolil Američanom, da so Libijce odpeljali najprej za dan v Nigerijo, nato pa v *Lubumbashi* v Šabi (južni Zaire), kar pa se ni pokazalo za varen pristan. Najprej zato, ker šef Zaira *Mobutu Sese Seko*, zahvaljujoč »spoštovanju« človekovih pravic v ameriškem kongresu, ki razdeljuje denar za pomoč, ni najbolj priljubljen, ter zaradi strahu Zaircev, da bo Gadafi reduciriral dobavo nafte. Tako so libijcem dovolili

dostop do svojih rojakov. Z laskanjem ali grožnjami - 250 se jih je odločilo za vrnitev domov, kar je v ZDA naredilo preplah. Zgodaj februarja so jih premestili v Kenijo, sicer kar presenečeni nad pripravljenostjo Nairobi, da jih sprejme. S kenijsko vojsko zastraženim Libijcem je bil zagaraniran status ubežnikov, pa vendar se jih je še ducat odločilo iti domov. Ostali čakajo v dolgih birokratskih vrstah na ubežnike, večina pa bo najbrž iz libijskih rekrutov prešla v washingtonske taksiste in policaje. Naj urjenje z orožjem ne bo zaman!

TELEDEMOKRACIJA DOWN UNDER

Sredi Indijskega oceana, 800 km vzhodno od Madagaskarja, leži košček »Velike Francije« - Reunion. Francozi so kot bivši kolonialni mogočniki še do dandanes ohranili mnoga ozemlja daleč od Evrope in prav nič ne kažejo pripravljenosti, da bi se jih odrekli (Nova Kaledonija, Tahiti) - med drugim so še edini, ki v Pacifiku opravljajo jedrske poskuse (afera Rainbow z Novo Zelandijo), nekatera ozemlja pa so, bolj ali manj prostovoljno celo neposredni deli Francije, torej njeni departmaji

(Guadeloupe, Martinique, Fr. Gvajana in Reunion, današnja tema), ki so bili npr. vključeni v AER (Skupščino evropskih regij) pred Slovenijo... Reunion je sredi marca obiskal francoski premier Michel Rocard, da bi na lastne oči videl, kakšne so posledice ostrega upora konec februarja letos, ko je umrlo najmanj deset ljudi. Ko je Rocard 17. marca otok zapuščal, so ponovno izbruhnili nemiri. V čem je štos?! S 600 tisoč prebivalci je otok najgosteje naseljen francoski čezmorski departma (= torej del matične dežele), ima francosko policijo, pet poslancev v francoski narodni skupščini, prebivalci načelno uživajo vse pravice francoske blaginje in penzije. Toda, ta krpa zemlje ne more priskrbeti tudi francoskega življenjskega standarda, za katerega se

Reuniončani potegujejo. Otok izvažajo malo sladkorja, nekaj jastogov in dišeče olje, sicer pa živi na subvencijah dragega blaga in hrane. Na človeška življenja tu najbolj vpliva 24-urna televizija, preskrbljena direktno iz Francije preko satelita, zato jo lahko gledajo v vsakem baru in kotu mesta... Pred petimi leti pa je lokalni podjetnik začel predvajati rivalni program, imenovan *Tele-Free-DOM* (kar je pošastna besedna igra frankoangleščine, saj je DOM akronim za *Department d'Outremer*, čezmorski departma).

Mladina je imela rada njegove videospote, obravnavanje lokalnih problemov v lokalnem dialektu, vendar pa mož ni nikoli dobil dovoljenja, zato so v februarju francoske oblasti zahtevale prekinitve predvajanja. Hudi nemiri so sledili za obrambo *Free-DOMa*. Mladi ljudje z maskami na obrazih in kamenjem v rokah so napadli simbole svoje frustracije: policijo in trgovine z video- rekorderji in pralnimi stroji, za katere v svojih domovih nimajo niti elektrike niti tekoče vode. Deset ljudi je umrlo.

Svoboda, ki so jo zahtevali, seveda ni bila politična in ni šlo za »odklapljanje« od Francije, temveč svoboda okusiti vsakdanji kruh »sorojakov« v Evropi. Tega Rocard seveda ne more priskrbeti, kakor ne nihče drug. Zato so, kljub posredovanju lokalnih predstavnikov na oblasti, pospremili odhod z uničenjem razstavnega prostora, polnega francoskih avtomobilov. Kakor kaže, je lažje dati ljudem volilno pravico, blaginjo in pokojnine kot zagotoviti delo in svobodne televizijske storitve.

Peta obletnica jedrske katastrofe v Belorusiji

KAJ NAM BO SVETILO IN NAS GRELO V PRIHODNOSTI

Skozi vrata, ki so v razvitem svetu na daleč odprta za vse vrste novih političnih gibanj, je že zdavnaj vstopilo tudi ekološko. Skrb za varstvo človekovega okolja, predvsem pa strah pred možnimi vplivi jedrske energije, se je tržno zasidral v zavest ljudi in pod vplivom takšnih sprememb se je po vzoru Zahoda zganila tudi uradna politika vzhodnoevropskih držav. Toda Vzhod vztrajno izgublja tekmo z razvitim Zahodom tudi na tem področju, ki pa ni zgolj prestižno. Izgubiti v tem primeru pomeni drago plačati, kar je pred petimi leti pokazal Černobil, njegove posledice pa nas na to spominjajo še danes.

Posledice, ki opominjajo desetletja

26. aprila leta 1986 je dala jedrska nesreča v Belorusiji človeštvu grozljiv nauk: do danes je za posledicami nesreče v Černobilu umrlo že na tisoče ljudi. V Ukrajini, Belorusiji in Ruski federaciji je skupaj kontaminirano 9.500 kvadratnih kilometrov zemeljske površine, na kateri živi milijon in pol ljudi. Okrog 30.000 otrok je zbolelo za boleznimi, ki so posledica radioaktivnega sevanja. Po zadnjih podatkih bolnišnice v Minsku zbolijo danes za otroško levkemijo vsak desetletje sovjetski otrok, število žrtev pa iz leta v leto narašča. Ameriški zdravnik dr. Robert Gail, ki je zdravil žrtve Černobila, je takoj po katastrofi ocenil, da bo v naslednjih petdesetih letih za rakom umrlo od 2.500 do 75.000 ljudi.

Mednarodna agencija za jedrsko energijo pa je številko povečala za 10.000. Primeri bolezni, ki jih bodo povzročile posledice Černobila se bodo verjetno pojavili šele čez petnajst do dvajset let.

Na tisočih kvadratnih kilometrih so v Ukrajini po nesreči ostale velike količine radioaktivnih izotopov. Deževnica počasi izpira radioaktivne snovi v globino, kjer jih vsrkavajo korenine rastlin. Radioaktivni izotopi, ki pronicajo v talnico lahko zaidejo v vire pitne vode. V močvirnih območjih v bližini Černobila so opazili nenavadne rastline, ki so zaradi močnega obsevanja mutirale. Območje so že proglasili za naravni park, kjer delujejo različna raziskovalna središča pod okriljem sovjetske Akademije znanosti.

Skupina ameriških znanstvenikov z univerze v New Hampshiru je objavila

svoje sporočilo, v katerem dokazujejo, da je radioaktivno sevanje iz Černobila doseglo celo Južni pol. Skorajda neverjetno, vendar Američani trdijo, da naj bi se to zgodilo s pomočjo radioaktivnih izotopov, ki so prodrli v stratosfero in v zgornjih slojih atmosfere prepotovali skoraj celotno zemeljsko kroglo. Kot dokaz navajajo podatek, da se je nesreča reaktorja v Černobilu zgodila aprila leta 1986, radioaktivni sneg na Južnem polu pa je padel dvajset mesecev kasneje - to naj bi bil čas, ki je potreben, da izotopi v stratosferi prepotujejo takšno razdaljo. Raziskovalci iz Instituta za genetiko Univerze v Zahodnem Berlinu so v obdobju po nesreči med preiskavami pred rojstvom našli okrog 400 težjih genetskih okvar, med njimi dobro polovico trisomij, ki povzročajo mongoloidnost. Na ožjem mestnem področju se je v devetih mesecih po Černobilu rodilo 18.000 otrok, med njimi kar deset mongoloidov, čeprav bi po statistiki smela biti le dva, kar je petkrat manj. Pet let po Černobilu so se oglasili tudi skandinavski znanstveniki in sporočili, da na severu Evrope, predvsem na Norveškem, v naravi še vedno zaznavajo tudi do desetkrat večje količine stroncija kot je normalno in kot ga je bilo pred eksplozijo reaktorja. Današnje stanje primerjajo z dogodki v petdesetih in šestdesetih letih, ko so na Norveškem zaznali povečano radioaktivnost, ki je bila posledica sovjetskih in ameriških jedrskih poskusov.

Alternative

Dejstva pričajo, da je v vzhodni Evropi vse prej kot lahko biti nasprotnik jedrske energije. Osnovna dilema je jasna: ali si država, ki je preveč revna, da bi samostojno proizvajala ali uvažala drugo vrsto energije, lahko privoščila ukinjanje jedrskih elektrarn?

Po zadnjih podatkih je v celotni vzhodni Evropi, če ne štejemo Sovjetske Zveze, šestintrideset jedrskih elektrarn, približno dvajset pa jih je v izgradnji. Življenska doba takšnih objektov je omejena in po štiridesetih letih obratovanja jih morajo zapreti ali temeljito prenoviti, kar pomeni, da bo v desetletju, ki je pred nami, na Zahodu začela cveteti nova, milijarde dolarjev vredna industrija. Nekatere zahodne ekonomske velesile se nanjo že temeljito pripravljajo. Japonska je spodbudila večino svojih podjetij težke industrije za razvoj demontažnega postopka in se že povezala z ameriško družbo General Electric.

Razmere v Vzhodni Evropi so bistveno drugačne. Čez noč je nemogoče zapreti vse jedrske elektrarne, poleg tega pa nikjer na svetu to verjetno ne bi bila najpametnejša strategija. Veliko bolj problematično od dejstva, da te elektrarne so, kajti proizvajajo znaten delež energije in so olajševalna okoliščina za prenekatera gospodarstva, da del reaktorjev, ki pripadajo najstarejši generaciji sovjetske proizvodnje šestdesetih let, za katere zahodni strokovnjaki trdijo, da jim nobene izboljšave ne morejo več zagotoviti popolne varnosti in bo treba do konca stoletja ustaviti okoli 100 jedrskih central. Avstrijska vlada se za svoje vzhodne sosedne trudi poiskati rešitev z multinacionalnim projektom, v katerega je pripravljena vložiti 425 milijonov dolarjev, vendar ta vsota še zdaleč ne zadošča. Premajhna vsota in problem, ki je že zdavnaj presegel svoje okvire in postal obče svetovni problem: Ali se je mogoče odpovedati jedrski energiji in s čim lahko nadomestimo jedrske centrale, če se jim odpovemo?

Najpomembnejši vir energije v svetu je nafta, ki pokriva slabo polovico svetovnih potreb po energiji. Obstaja pa več vzrokov, zakaj nafta ne more

nadomestiti jedrskih central, najpomembnejši pa je ta, da so zaloge nafte omejene. Pri sedanji porabi zadoščajo za nekaj več kot trideset let in tudi nova ležišča okoliščin ne bodo bistveno spremenila. Pomemben vir električne energije je premog, ki pokriva 40% električne energije v svetu. Ugovori zoper premog so predvsem ekološki. Vzhodnoevropski razvojni problemi, nekateri so v tesni povezavi z onesnaževanjem okolja, so že dobili kritične razsežnosti. Na Češkoslovaškem in Poljskem žveplov dioksid v zraku vsak dan doseže količino 12.000 mikrogramov na kvadratni meter, torej tudi do osemkrat več, kot v večini razvitih evropskih držav. Toksični elementi, na primer svinec in arzenik, ki se sproščajo pri izgorevanju premoga, se nabirajo v zemlji in kontaminirajo rastlinske kulture. Na ekološko najbolj ogroženih območjih Češkoslovaške so pri tretjini otrok opazili, da rast kosti zaostaja za deset mesecev ali celo več. S čistilnimi napravami pa so opremljeni le redki večji proizvodni obrati. Draga oprema za nadzor in preprečevanje onesnaževanja okolja ni imela nikoli prednosti na seznamu ekonomskih potreb v državah s planskim gospodarstvom,

čeprav bi to precej pripomoglo k izboljšanju razmer.

Očitno so za prihodnost edina rešitev obnovljivi viri energije. Sonce ponuja Zemlji danes dvajsettisočkrat več energije, kot jo le ta potrebuje. Problem pa je v tem, da je sončna energija razredčena in nestalna. Posledica tega je, da potrebuje 1000 MW centrala s sončnimi celicami vsaj 5000 hektarjev površine, nuklearke podobne moči pa potrebujejo manj kot 150 hektarjev.

Poleg tega je problem še cena, saj stane energija iz sončnih celic vsaj desetkrat več kot energija iz današnjih virov. Na razpolago so še centrale na veter in geotermična energija. Prve potrebujejo še veliko večjo površino kot sončne celice, geotermična energija pa zaenkrat ne dosega velikih kapacitet.

Jedrska energetika je sicer v krizi, vendar zaenkrat še nima ustreznega nadomestila in mnogim državam še vedno prinaša veliko denarja. Vzdrževanje obstoječih central, proizvodnja goriva in shranjevanje odpadkov so obsežne, vendar finančno donosne dejavnosti.

Erika Repovž

RADIO ŠTUDENT

Čestita svojim poslušalcem
ob njihovi 22-letnici.

Pod geslom

»Kolkor let, tolko kapljic«
nas dobite na starih frekvencah.

Ata, mama, teta, stric in žalujoči ostali.

ENLIGHTENMENT DATA

RDEČE SVETILKE

Frankfurt je največje finančno središče v kontinentalni Evropi in povsem mogoče je, da bo z združitvijo zahodne Evrope in razprtjem t.i. centralnega dela (kar je sicer evfemizem) prehitel London, katerega City se formalno še šteje za najpomembnejši denarni trg na svetu, kjer se tudi določa *libor*, to je osnovna obrestna mera evrovalutnega trga. Toda tokrat tu ne bo govora o tekmovanju med mestoma, temveč rivalstvu med dvema najstarejšima poklicema na svetu, ki nelagodno živita eden ob drugem v frankfurtskem *Bahnhofsviertel* (četrti ob železniški postaji). Vodilne nemške banke namreč kraljujejo v impresivnem grozdu nebotičnikov, rastočih iz *Kaiserstrasse* (cesarjeva cesta), ki je eden najstarejših rejonov rdečih svetilk (RRS) v Evropi. Banke želijo sedaj dokazati, da je denar močnejši od seksa (!?) z odkupovanjem blokov, ki gostijo prostitutke, in hard-core porno kinodvorane, da bi zgradile svoje nove urade. To strategijo sta nameravala uporabiti že bivša krščanskodemokratska župana Frankfurta, ki sta se sredi 80-tih odločila premakniti RRS od hitro razvijajočega se finančnega centra. Z novim, socialdemokratskim županom, ki se zavzema le za delno preместitev rdečelampnega območja, pa se je a strategija samega mesta Frankfurta spremenila in banke so vzele zadevo v svoje roke. Spokesmeni največjih bank (*Dresden Bank*, druga največja v Nemčiji, ter *DG Bank in Commerzbank*) sicer pravijo, da sosedstva niso velik problem zanje, so pa, privatno, zaskrbljene zaradi

svoje lokacije, zlasti zaradi varnosti ženskega osebja, ki mora tja na delo in z njega, RRS pa je le minuto hoda od tod. Stvari se bodo vsekakor spremenile (kljub temu, da se sedaj o premiku RRS ne govori), saj banke gradijo velike poslovne komplekse, ki segajo že na sam *Bahnhofsviertel*; *Dresden Bank* npr. gradi prostore za 1600 osebja, ki so vredni 300 mio DEM, kar bo povzročilo povišanje cen zemljišč in s tem tudi rent. Dolgoročno lahko to pomeni izločitev seks biznisa, saj so mnogi lastniki bordelov le najemniki, posredno pa utegne to prizadeti tudi tamkajšnje prodajalce krznenih plaščev, ki se zavedajo, da bi odstranitev RRS pomenila še višje rente in s tem posredno tudi večjo nevarnost zanje - v *Bahnhofsviertelu* jih je okrog 450. Z denarjem si »vsega« sicer ne moreš kupiti (ljubezen, zdravje & blabla), toda denar je še zmerom sveta vladar in prostitucija je seks za denar - zato lahko dolgoročno pričakujemo zmago bank, bankirji le ne bodo več mogli kukati v spalnice čezcestnih bordelov.

CHINA SEX

»To mora biti rezultat zahodne dekadence in duhovnega onesnaževanja: Kitajci imajo radi seks,« ugotavlja londonski *Economist*. *Šanghajski sociološki center za raziskovanje seksa* je namreč v raziskavi (23 tisoč izprašanih iz 15 provinc) ugotovil, da 86 % Kitajcev odobrava seks pred poroko, 69 % odobrava skoke čez plit, 70 % verjame, da je eden izmed namenov seksa zadovoljstvo in ne zgolj prokreacija ter puščobno opravljanje zakonske dolžnosti, ki jo zagovarjajo

maoistični tradicionalisti. Liberalizem prejšnjega desetletja je torej »pokvaril« Kitajčke in njihovo moralo ter oslabil družino. Naraslo je število ločitev: 750 tisoč v 1989 (1984 le 440 tisoč), kar je sicer malo v primerjavi s porokami (7,8 mio v 1984, 9,3 v 1989), vendar pa so bile ločitve v Maovih dnevih nemogoče in so pomenile protisocialistično dejanje; domnevno eliminirane prostitucija in venerične bolezni spet cvetijo (uradno 375 tisoč primerov gonoreje, sifilisa in ostalega, kar pa je gotovo manj od dejanskega, priznana je tudi prisotnost AIDS-a)... Kaj storiti? Državni svet je sprožil kampanjo proti t.i. »*Sedmim zlom*«: prostitucija, pornografija, ugrabitve in prodaja žensk ter otrok, preprodaja in uporaba drog, kockanje, sleparjenje s pomočjo vraževernosti, ter triade (kitajska kriminalna združenja). Boj med socialistično in kapitalistično ideologijo se torej nadaljuje na Daljnem Vzhodu, očitno pa je, da nekatera človeška nagnjenja ne poznajo človeških meja.

AMERIŠKE DIMENZIJE

Ko smo že pri seksu: v neki ameriški raziskavi (*Kinsy Institute in Roper Organization*) so moški ocenjevali, da je povprečna dolžina penisa v erekciji med 20 in 30 cm. Ženske so »temu« prisojale precej manj: povprečno manj od 10 cm!... Dejanska povprečna dolžina: med cca 13 in 18 cm. Dragi študentje, kakšen kompleks manj?... Sicer se najdaljši kurci homo sapiensa gibljejo tja do 45 cm, sploh najdaljšega pa ima kit rorka - zneso mu okrog tri metre - no ja, nekateri insekti nimajo več kot desetinko, dva milimetra...

MORE SEX

ANGLŠKE KOPELI

Neka raziskava Evropske skupnosti se je ukvarjala s čistočo posameznih nacij (ne narodov) in je pokazala, da so v Evropi najčistejši Britanci, saj se kopajo bolj kot kdo drug v skupnosti. Poleg tega ima kar 97 % britanskih domov hišno umivalnico s stranišcem, v čemer so od njih boljši le Nizozemci. Na drugi strani, pravi *European* v 49. številki, pa so »najbolj umazani« v Evropi Portugalci, kjer ima kopalnice le 57 % družin... Kolikokrat tedensko si umijete noge, kolikokrat se skopate, kolikokrat se »praznite oz. polnite«? Vse to je pomembno! Evropa nas kliče: vanjo moramo priti čisti in siti, zdravi in potešeni; nekrofilija ni ravno v modi...

M.D.

STAVKA DELAVCEV FILOZOFSE FAKULTETE JE NEKAJ, KAR SE DOGAJA VSAK DAN...

Da, na Filozofski fakulteti nekateri stavkajo praktično vsak dan, pred kratkim pa so izvedli skupno stavko. Nekateri so rekli: "Končno, čas je že, da se tudi profesorji začnejo boriti za svoje pravice". Drugi pa: "Saj tako in tako vsak dan stavkajo, ko potrebuješ profesorja, ga tisti dan prav gotovo ni na govorilne ure." Prvi stavek govori o delavcih, drugi o študentih, vsi pa se soočajo z istim problemom. Nezadovoljni so. Prvim ob prenizkih plačah ugaša volja do dela, kolikor je sploh še imajo, drugim ob dolgočasnem in zastarelem študiju volja do študija in do predmeta, ki ga študirajo. Rekli bi lahko, da bi se obojestransko zadovoljstvo dalo rešiti na en način in sicer s konkretnimi projekti, ki bi jih profesorji skupaj s študenti izvajali za možne kupce. Profesorjem bi pricurjali dodatni dinarčki, študentje pa bi se ob konkretni analizi bolj posvetili študiju. Neuresničljivo? Ne, le obe strani bi morali stopiti skupaj in se dogovoriti za delo. Pa kaj, ko je prepad med profesorji in študenti že tako globok, da ga sam Alah (pa ne sadamov) ne reši. Rešil ga ne bo niti štrajk in napadi na ministra Vencelja.

KO SMO ŽE PRI NAPADIH NA MINISTRE, STE OPAZILI; DA SO TO PRETEŽNO MINI- STRI ČLANI SLOVENSКИH KRŠČANSКИH DEMOK- RATOV?

Najprej se je bičalo po Andreju Capudru (moram priznati, da mi je Živadinov ravno tako simpatičen kot on...), potem pa je toča začela padati po Petru Vencelju. Roko na srce, ne vem, kaj mi je na Petru tako všeč. Morda je to njegova inteligentna drža, morda pametni odgovori, sam ne vem... Vsekakor ne odobravam vsiljevanja mature z nesmiselnimi argumenti in sploh nepopolne in nenačrtne politike v šolstvu. Toda ta šolski sistem in te šolske zdrahe so sad bivših "šolskih strokovnjakov", ne pa ministrove, torej ni razloga za napade nanj. Pa se vrnimo k mojim opažanjem. Kritike, ki so padale po ministrih iz vrst krščanskih demokratov, so bile nekako organizirane. Reči hočem, da se kritizira tudi Janšo in Rupla, toda le

po malem, drobnjakarsko, medtem ko se po Capudru in Vencelju udarja organizirano. Bavčarja se sploh ne kritizira (čemu sploh lahko oporeka, saj je videti, da je on edini, ki svoje delo obvlada), ostali so pa bodisi že odstopili bodisi za razmerje sil niso pomembni. Morda bo kdo rekel, da sta Capuder in Vencelj res najbolj nesposobna, toda mislim, da se motijo. Največje kozlarije uganja Rupel, ki svojo zunanjo politiko vodi na balkanski način: "Malo vamo, malo tamo, putuj Mujo samo!" Namesto njega je seveda vskočil Drnovšek, ki svoje politične zveze iz preteklosti (bil je le prvi predsednik Juge, ki je svoj položaj znal dobro izkoristiti in si nabrati veliko zvez v Zahodni Evropi) dobro obrača Sloveniji v prid, saj še nikoli nismo tako močno potrebovali načrtne in udarne zunanje politike. Taka pa Ruplova vsekakor ni, zato ne vem, zakaj ga javnost

še pusti pri miru. Morda bi bilo dobro pogledati tudi stroške njegovih (in Peterletovih) »vozakanj« po Evropi in jih raje vlagati v tipe á la Drnovšek. Toda to verjetno ni v interesu SDZ, ki je stranka, z največ moči in najmanj podpore pri državljanih. Vas to na kaj spominja? Pa mi ja ni treba razlagati, kaj to pomeni?

PA NAJ KONČAM ŠE Z VESELO NOVICO...

Ta pa je, da se takoj po izidu Tribune obeta boljše vreme in, končno, pomlad. Tako bomo v objemu najdražjih pozabili, da tonemo v državljansko vojno, še bolj pa v revščino. Ko bomo samostojni, bo revščina še večja in ni videti, da bomo hitro izplavali iz nje. Lahko pa se bomo, kot so to vrli Slovenci, že počeli, prijavi v vojsko in tam služili denarce. Mogoče pa bo naši politiki uspel podvig SLOVENIJA DUTY FREE ZONA, kar nas še edino samostojne reši iz temnih globin. Mogoče pa se bodo le odločili za SLOVENIJO KOLONIJO NIZOZEMSKÉ ALI SEVERNIH DRŽAV, kar bi nas po nekaterih teorijah zblížalo s predniki.

Uživajte, dokler še lahko!

ZOLTANKO

dnji veliki
ničev manever je
pokritje izgub in s
n prekinitve
čajnega postopka
ožbe Magellan. Pod
nko ponovne
vitve Demokracije.
i Slovenca.

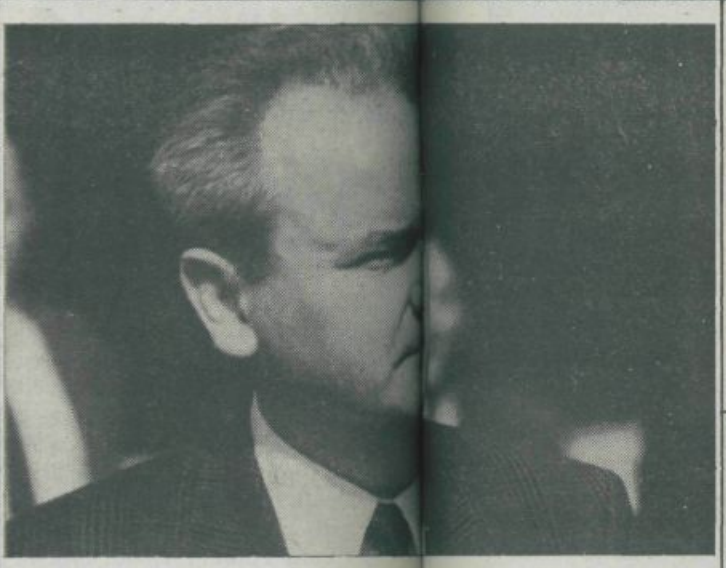

TRIBUNIN OTOLABOR

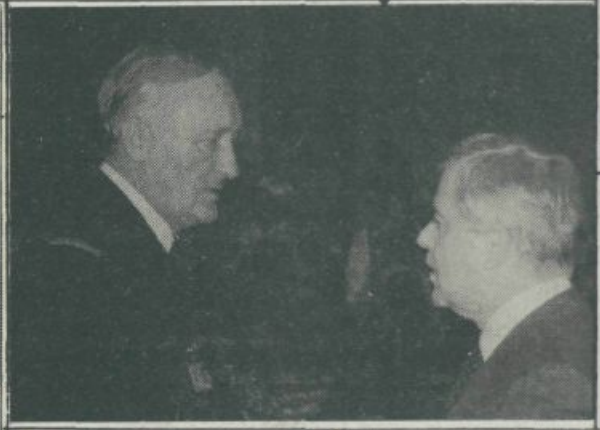

Mladinin dopisnik iz
Krajine, ki se
podpisuje Branimir
Mramor ali Petar
Potočnik, se v resnici
imenuje Petar
Damjanič. Verjetno bo
prvi slovenski častni
konzul v Kninu.

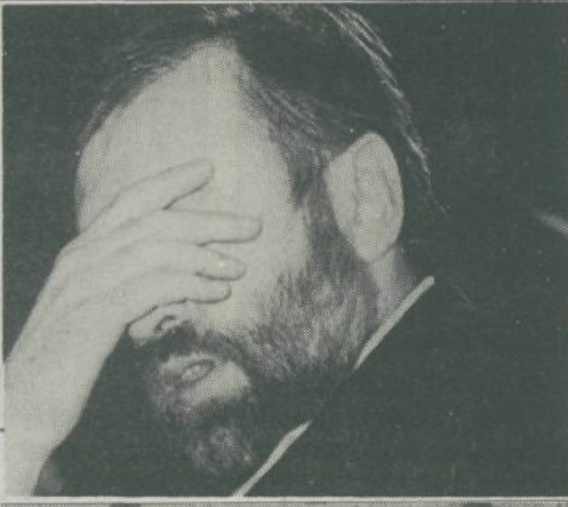
»Tovariš admiral,
pokorno javljam, da
smo odcepljeni!«
»Nemoj vojniče da
pričaš gluposti samo
da te pustim kući.
Znam ja takve
mangupe!«

Slovenska država je
definitivno začela z
demilitarizacijo. Za
začetek so dvignili
kazen za odsotnost z
orožnih vaj s 100 na
najmanj 4.000 din.
Plut se jih bo odslej
redno udeleževal.

Who you gna
call? Ghosusters!

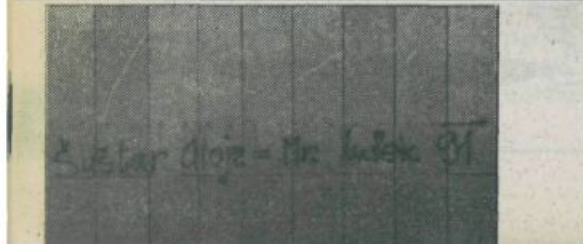
Dr. Dimitrija Rupla, slovenskega zunanjega
ministra, je v zadnjih dveh tednih sprejelo
nekaj najpomembnejših oseb vlad držav, ki
se zanimajo za slovensko odcepitev. Med
njimi so bili tudi predsednik italijanskega
združenja za proizvodnjo makaronov in
paradižnikove omake, začinjene z baziliko,
glavni nadzornik avstrijskih večnih lovišč
in direktor največjega kitajskega državnega
cirkusa. Vsi so podprli prizadevanja za
slovensko osamosvojev.

Bit će rata kažu svi, a on
še umreti od ljubavi!

»Aksen
tijević!
Zadnjič
ti
pravim:
odpri
vrata!«

Turistična
agencija, ki ponuja
najcenejše
letovanje. Izbirate
lahko med
afarijem v
Kočevski Reki in
ovljenjem
etniških tololvajev
b bregovih Kolpe.

Poslednji
Slovenec v
Beogradu bo
baje prvi
slovenski
veleposlanik v
OZN. Če ga
bodo spustili
noter!

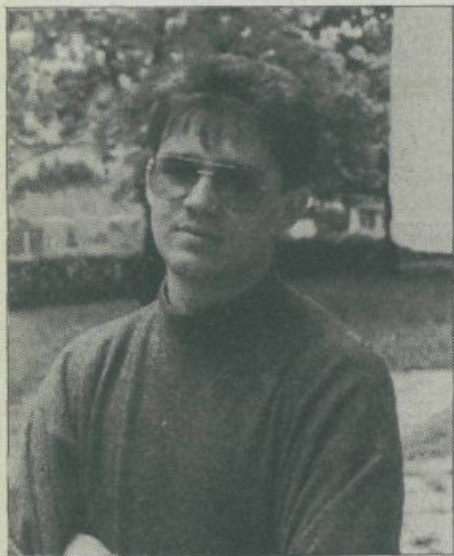
Božiček je izrekel besede svojega
življenja: »Ta skupščina ni tu zato, da
štemplja vse, kar si kdo izmisli!«
Prosimo, da nam razloži, kaj je
skupščina počela tistih tirdeset let, ko je
bil na oblasti tudi on.

IZPITNI REŽIM

Izpitna mrzlica, ki se stopnjuje s približevanjem meseca junija, ko se končajo predavanja na vseh slovenskih fakultetah, počasi zajema tudi navestnejše in nahladnokrovnejše študente. Izpitov je seveda več kot dovolj, časa pa premalo, zato študentje mrzlično premišlujejo, kako bodo uskladili termine za opravljanje posameznih izpitov, posebej še v primeru, če bodo morali kakšen težji izpit opravljati večkrat. In v vsem tem zamotanem klobčiču se seveda smo po sebi postavlja vprašanje, koliko »navadnih« rokov za opravljanje izpita naj bi študentje imeli na razpolago, preden bi morali svoje znanje pokazati pred komisijo?

UROŠ KOBAL, 1. letnik radiologije:

»Na naši fakulteti je zadeva urejena tako, da sta prvi in drugi izpitni rok pisni ter ustni preizkus znanja, medtem ko je tretji rok pred fakultetno komisijo. Čeprav si včasih profesorji stvari priredijo po svoje in kakor se pač spominjo v danem trenutku. Po mojem mnenju pa bi morali imeti možnost vsaj petkrat ponavljati izpit, saj se nekateri profesorji študentom, ki so se jim zamerili, maščujejo tako, da jih namer-no mečejo na izpitnih rokih.«

MIHAELA JERIČEK, absolventka slavistike na Filozofski fakulteti:

»Moram poudariti, da je na naši fakulteti glede tega stvar kar precej zapletena. Zadevo imamo urejeno tako, da se sistem izpitnih rokov razlikuje od oddelka do oddelka. Na oddelku slavistike, kjer sem jaz, pa zelo redko pride do komisijških izpitov. Pravzaprav tega še nisem doživela. Menim pa, da komisijški izpiti morajo biti, saj se potem sam študij jemlje malo bolj resno. Če pa bi jaz lahko o tem odločala, bi komisijški rok določila po tretjem neuspelem opravljanju izpita.«

HERMAN GUMAGAR, absolvent lesne fakultete:

»Mislim, da imamo komisijški izpit po treh rokih in to v glavnem pri vseh predmetih, čeprav je marsikaj odvisno tudi od profesorjev samih. Nekateri se teh pravil enostavno ne držijo. Menim, da so trije izpitni roki za študente za zdaj dovolj. Pri nas imamo zadeve urejene celo tako, da lahko pisni izpit delaš tudi večkrat. In tako se ti v primeru, če si pisni del izpita delal

štirikrat, šteje, kot da si ga opravljal samo enkrat. Ustni izpit pa lahko narediš prej kot v treh preizkusih.«

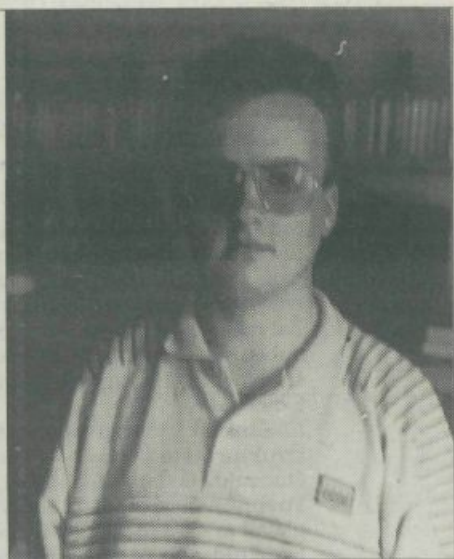

JANKA BOŽIČ, 2. letnik Filozofske fakultete:

»Res ne bi vedela, kateri izpitni rok je komisijški. Razlog je seveda preprost: doslej nobenega izpita nisem večkrat opravljala. Čeprav se pri nas večkrat tudi zgodi, da imamo na leto samo en rok za opravljanje posameznega izpita. Če bi kdo mene kaj vprašal, bi stvar uredila takole: študentje naj bi izpit opravljali najmanj petkrat, šele šesti izpitni rok naj bi bil pred komisijo. Čeprav sem slišala, da je na novinarski fakulteti mogoče opravljati izpit iz slovenščice brez komisije tudi desetkrat.«

KLEMEN KRŽAN, 2. letnik Višje šole za zdravstvene delavce:

»Rokov za izpite imamo dovolj, vsak tretji pa je komisijški. Na izpit se je treba prijaviti najmanj teden dni prej, če pa prijavnice v primeru, da na izpit ne greš, ne umakneš, se ti šteje, kot da si ga opravljal. Sicer pa je ta sistem enak pri vsej predmetih. Pri nas bi bilo podaljševanje rokov pred komisijškim izpitom malce težje, saj nas je več kot dovolj in potem ne bi bilo selekcije.«

Čeprav moram priznati, da je nekatere najtežje izpite na naši fakulteti zelo težko narediti v dveh rokih.«

VESNA LAVRAČ, študentka 1. letnika varstva pri delu:

»Moram priznati, čeprav nerada, da ne vem točno, kateri izpitni rok se izvaja pred komisijo. Menim pa, da je to treji, približno tako kot na ostalih fakultetah po Sloveniji. Čeprav sem

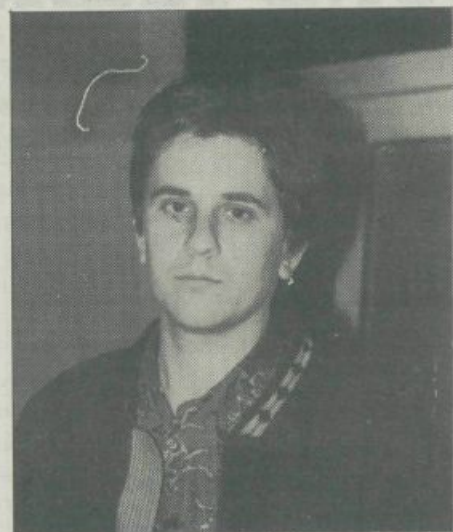

nova na fakulteti, so mi nekatere stvari že jasne. In zdi se mi, da je po sedanjem sistemu premalo možnosti za ponavljanje nekaterih izpitov, vsaj pri težjih predmetih. Predvsem bi dala študentom možnost, da štiri roke opravljajo izpite normalno, peti pa naj bi bil komisijski.«

MARJAN PIRNAT, 2. letnik elektro faksa:

»Razmere na naši fakulteti niso bistveno drugačne kot na ostalih univerzah. Tretji izpitni rok je komisijski, izpite pa lahko opravljaš

samo trikrat na leto in nič več. In to v vsakem obdobju samo enkrat, se pravi spomladi, poleti in jeseni. Predvsem pa je v redu, da ta režim velja za vse profesorje in študente brez izjeme. Na naši fakulteti je mogoče celo bolj ugod-

no delati izpite pred komisijo, saj ni nič težje, kot na drugih rokih. In glede tega res ne bi imel pripomb.«

DARJA ŠKRLEC, 2. letnik agronomije:

»Glede sistemov komisijskih izpitov je na naši fakulteti urejeno tako, da je to odvisno predvsem od profesorjev samih, zato imamo precej pestro situacijo. Tako pri nekaterih predmetih tega sploh nimamo, medtem ko so drugi profesorji že tretji izpitni rok uvedli kot komisijski. Po mojem mnenju bi morali četrti izpitni rok uvesti kot komisijski. Vsekakor pa bi morali že pred začetkom semestra objaviti, kdaj bodo izpitni roki, tako da bi imeli študentje manj problemov s planiranjem.«

BORUT ŠESNIK, 1. letnik elektro faksa:

»Pri nas je zadeva glede izpitov sila preprosta: po dveh neuspeših poizkusih je treji izpitni rok komisijski, kar pa naj bi veljalo, vsaj tako se mi zdi, za vse predmete. Menim, da je tak sistem v redu in mora še naprej funkcionirati. Razlog je seveda preprost: če komisijskih rokov ne bi bilo, bi imeli študentje več možnosti za zavlačenje. Vsekakor nas je nekoliko preveč, zato nas lahko zredčijo le na ta način. Vseeno pa se mi zdi, da bi morali študentje imeti vsaj še en izpitni rok več pred komisijo.«

JELKA MEH, 3. letnik ekonomske fakultete:

»Situacija na naši fakulteti je takšna, da so razmere drugačne in različne pri vsakem profesorju posebej. Sicer ne vem točno, kdaj je komisijski izpit, vendar se mi zdi, da je po drugem neuspelem opravljenem izpitu. Predvsem pa se mi zdi, da ni v redu, da po tretjem neuspelem opravljenem izpitu predmet avtomatično ponavljaš. Vsekakor bi dala več rokov, kot jih je na voljo sedaj. V redu bi bilo, če bi lahko študentje izpit opravljali vsaj petkrat, preden bi šli pred fakultetno komisijo.

Domen Rant

UNIVERZITETNI INŠTITUT ZA RAZVOJNE RAZISKAVE

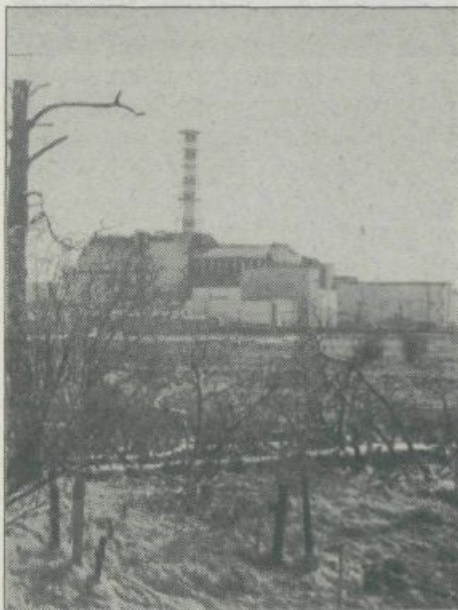
Inštitut je bil ustanovljen oktobra 1961. To je bil čas, ko je bila dekolonizacija, še posebej v Afriki, v polnem zamahu. (L. 1960 je bilo ustanovljeno toliko novih afriških držav, da so nekateri poimenovali leto 1960 tudi kot »leto Afrike«). Že v petdesetih letih je v Švici študiralo veliko afriških študentov. Ta proces se je nadaljeval tudi po tem, ko so bivše kolonije postale samostojne države. Toda na nobeni fakulteti v Švici ni bilo nobenega programa, ki bi se ukvarjal s problemi postkolonialnih družb. Zato so organizirali Inštitut za Afriko. V prvih desetih letih se je inštitut lepo uveljavil, hkrati pa je tudi krepko presegel prvoten namen - poučevati probleme postkolonialnih afriških družb. Raziskave, ki jih je opravljal, so se razširile tudi na druge kontinente, zato so spremenili ime; Institut d'études du développement. To se je zgodilo v zgodnjih sedemdesetih letih (1973). Malce kasneje, točneje leta 1977, pa so delavci inštituta dosegli sporazum z ženevsko univerzo

in tako postali njen sestavni del. Tako so še zadnjič spremenili ime; prejšnjemu imenu so dodali »universitaire«, torej univerzitetni inštitut za razvojne raziskave. Že od samega začetka je učni jezik inštituta francoščina. Inštitut se trud, da bi bil v vseh ozirih neodvisna in avtonomna ustanova.

Pisana sestava

Glavni odliki, ki naj bi krasili inštitut, naj bi bili naslednji. Prva naj bi bila vidna v interdisciplinarnosti preučevanja problemov razvoja. V raziskavah, ki jih opravlja inštitut, namreč enakopravno sodelujejo sociologi, antropologi, ekonomisti in politologi, v nekaterih projektih pa so sodelovali tudi zdravniki. Tako pisan kader nastopa tudi v pedagoškem procesu. *Druga odlika*, ki karakterizira inštitut, naj bi bilo, sicer nekoliko patetično rečeno, »preseganje razkoraka med teorijo in prakso.« Zakaj gre pri tem »preseganju«? Gre za to, da inštitutu uspeva biti več kot pedagoška in raziskovalna ustanova. Sodeluje namreč v konkretnih projektih v državah v razvoju, torej na terenu samem. Trenutno sodelujejo člani inštituta v razvojnih projektih v Afriki (7) in na Karibih (1). Tam lahko, po besedah prof. Forsterja, neposredno prenašajo spoznanja iz raziskav, ki so jih opravili v »laboratoriju«, torej na inštitutu samem.

V okviru strokovne ekskurzije v Ženevi smo študentje 3. in 4. letnika FSPN obiskali Univerzitetni inštitut za razvojne raziskave. Sprejel nas je g. prof. Jacques Forster.

Trenutno je glavna pozornost inštituta usmerjena na sledeči temi:

Prva tema, ki ji inštitut danes posveča največ časa v svojih raziskavah, so odnosi Švice z državami tretjega sveta. Zato izda inštitut vsako leto statistični pregled z podatki, statistikami, grafi ipd. o bilateralnih, kot tudi multilateralnih odnosih Švice z omenjenimi državami. Tu obdelujejo tudi sodelovanje agencij OZN, ki imajo sedež v Švici, z temi državami. *Druga tema*, ki pritegne pozornost delavcev inštituta so problemi strukturnega prilagajanja (adjustment) Afrike. Trenutno preučujejo tovrstne probleme na Madagaskarju in v Tanzaniji.

Inštitut ima vsega skupaj 35 zaposlenih sodelavcev, od tega jih je 25 stalno zaposlenih, ki se posvečajo tudi pedagoškemu procesu. Na inštitutu se vsako leto šola na dvoletnem podiplomskem študijskem programu okoli 350 študentov. Letos je njihova struktura približno taka: 35 % študentov prihaja iz Evrope in S. Amerike, 25 % študentov prihaja v inštitut iz držav predvsem frankofonske Afrike, ki pa vseeno nimajo več take premoči nad drugimi Afričani kot nekoč, 15 % študentov je iz držav Latinske Amerike, 8 % iz arabskih držav, ostali so Azijci. Med tistimi študenti iz Evrope in S. Amerike, ki predstavljajo 35 % delež, bi veljalo omeniti

tudi štiri študente iz vzhodne Evrope. Ti namreč pomenijo neke vrste presedan, ki mu ni enakega v zgodovini inštituta. Žal na tej ustanovi ne poznajo nobenega primera, da bi kak študent prišel iz Jugoslavije ali Slovenije.

Zanimiva je tudi starostna struktura študentov. Večina študentov je starejših od 25 let. Povprečna starost je 28 let. V glavnem so to že enkrat zaposleni študentje, ki so tu na izpopolnjevanju. Kar 28 % študentov ima vsaj dve leti delovnih izkušenj, 50 odstotkov študentov pa ima 5 let delovnih izkušenj. Na inštitutu poskušajo zasledovati tudi kasnejše delo svojih študentov. Tu nam prof. Forster žal ni mogel postreči s kakšnimi konkretnimi podatki, povedal pa nam je, da v večini primerov študentje dobijo ustrezno zaposlitev po končanem študiju. V glavnem delajo po tem za vlade svojih matičnih držav ali ustrezne agencije OZN, kot so UNCTAD, UNIDO ali UNDP.

Predmetnik

Naj na koncu »za pokušino« omenim, kakšna predavanja poslušajo v prvem letu študija in katere seminarje lahko izberejo:

a) *predavanja*: Antropologija razvoja, Politična sociologija razvoja, Ekonomija razvoja in Interdisciplinarni kolokviji.

b) *izbirni seminarji*: Osnove teorije razvoja; zgodovina in teorije, Bogastvo in revščina; kontradikcije razvoja, Mednarodna menjava in razvoj, Sodelovanje Jug-Jug, Trgovina in sodelovanje v Aziji; preteklost in danes, Sodelovanje v razvoju: politike in delo institucij, Uvod k preučevanju transformiranja ruralnega sveta, Vloga mest v razvoju, Strategije ohranitve naravnih resorsov, Zdravstveno stanje v DVR in Interna dinamika ekonomskega razvoja.

Poleg predavanj, katerih se ne da izbirati in so »obligatoire«, mora študent izbrati vsaj tri seminarje, ki so naštetih zgoraj. Pri svojem delu lahko študentje uporabljajo knjižnico, ki ima 40 000 enot, dokumentacijski center, ki vsebuje 1200 dosjejev o različnih institucijah, ki se ukvarjajo z razvojem in časopisno čitalnico, v kateri je na voljo več kot 700 revij.

Boštjan Jerman

KOMISIJA DELA PO SVOJE

Direktorica Študentskega centra Skenija Preželj je Komisijo za sprejem študentov v študentske domove opozorila na to, da sprejema tudi študente, ki ne izpolnjujejo pogojev za bivanje v študentu. O tem je obvestila tudi začasni organ upravljanja. Po podatkih ŠC je bilo konec marca 53 praznih ležišč, 48 absolventov je dobilo izselitveni nalog, ker niso oddali prošenj za podaljšanje bivanja, 38 študentov pa je po sklepu komisije, čeprav nimajo pogojev, še vedno v študentu.

Ob tem gre opozoriti tudi na to, da komisija svojega dela ne jemlje preveč resno. Le tako si lahko razložimo dejstvo, da je v glavnem nesklepčna (predvsem zaradi odsotnosti študentov), da nima izdelanega pravilnika, sistema informiranja študentov in končno, nima napravljene

REDNI PROFESORJI

Kot zanimivost si poglejte število rednih profesorjev na posameznih fakultetah:

Filozofska fakulteta: 52 (54)

Pravna fakulteta: 13

Ekonomska fakulteta: 14

Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo: 12

Fakulteta za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo: 13 + 10 = 23

Fakulteta za elektrotehniko in računalništvo: 40

Fakulteta za strojništvo: 15

Medicinska fakulteta: 65?

Biotehniška fakulteta: 36

Veterinarska fakulteta: 22

Fakulteta za šport: 2

Akademija za glasbo: 17

Akademija za gledališče, radio, film in televizijo: 6

Akademija za likovno umetnost: 10

Pedagoška akademija: 2

Višja pomorska in prometna šola: 1

Višja šola za socialne delavce: 0

Višja šola za zdravstvene delavce: 0

Višja tehniška varnostna šola: 0

Višja upravna šola: 1

Višja šola za notranje zadeve: 0

VPIS 1991

Center za razvoj Univerze, ki že vrsto let spremlja vpisovanje srednješolcev na Univerzo, je pripravil podatke o letošnjem vpisu, ki pa še niso dokončni. Dijaki so lahko izbirali med 121 vzgojnoizobraževalnimi programi, ki sta jih razpisali mariborska in ljubljanska Univerza.

Letos končuje srednjo šolo skoraj 13 tisoč dijakov, na univerzah pa je prostora za devet in pol tisoč rednih študentov. Do 17. aprila se je prijavilo 16.198 kandidatov, od tega 14.741 za redni študij. Med temi je nekaj tudi takih, ki so oddali po dve prijavnici. To tudi pomeni, da je prijav za redni študij za nekaj več kot 50 % preveč. Na ljubljansko Univerzo se je za redni študij prijavilo 66 % več kandidatov kot je bilo razpisanih prostih mest. Na mariborsko pa 28 % več. Podatki napovedujejo, da lahko pričakujemo v letošnjem šolskem letu še več omejitev s sprejemnimi izpiti kot v prejšnjih.

Na Univerzi v Ljubljani sta največ prijav za redni študij dobili Ekonomska fakulteta (11756) ter Filozofska fakulteta (1310). Manj prijav, kot je bilo razpisanih prostih mest, je na naslednjih fakultetah: Višja prometna in pomorska šola Piran (pomorstvo), Višja tehniška varnostna šola, Pedagoška akademija (za nekatere predmete), Akademija za glasbo (glasbena pedagogika), Biotehnična fakulteta (živinoreja, gozdarstvo, visokošolsko lesarstvo), FAGG (geodezija in gradbeništvo), FNT (računalništvo z matematiko), FF (slovanski jeziki, splošno jezikoslovje in bibliotekarstvo).

Na drugih študijskih smereh je kandidatov preveč: vse tri umetniške akademije, višje šole za upravne, socialne in zdravstvene delavce, Pedagoški akademiji (razredni pouk, defektologija, likovna pedagogika in vzgojitelj predšolskih otrok). Na Biotehniški jih je preveč na biologiji, krajinski arhitekturi, živilski tehnologiji in višješolskem lesarstvu. Preveč jih je tudi na arhitekturi, medicini, veterini, pravu, elektrotehniko, računalništvu, strojništvu in telesni kulturi. Na Fakulteto za sociologijo, politične

vede in novinarstvo je prišlo kar 331 prijav za študij novinarstva in 153 za študij sociologije.

Skratka, tudi letos bo na ljubljanski Univerzi prava gneča, na katero pa niso vsaj zdi se tako - pripravljeni niti Univerza niti mesto Ljubljana.

ŠTUDENTJE ZA POPLAVLJENCE

Tudi študentje, stanovalci Študentskega centra v Ljubljani, so se po svojih močeh vključili v solidarnostno akcijo, namenjeno poplavljenecem Gornje Savinjske doline v novembrski povodnji. Zbiranje denarja je organizirala študentska konferenca. Po podatkih, ki nam jih je posredovala Uprava ŠC, so študentje stanovalci zbrali 22.500 dinarjev. Najbolje so se odzvali stanovalci štirice v Rožni dolini.

PROTEST SLOVENSКИH DIJAKOV

Zveza četrtošolcev Slovenije in Zveza dijakov Slovenije ponovno posredujeta argumente in ugovore ter zahteve v zvezi z zaključnimi izpiti:

1. STROKOVNI SVET je na svoji izredni seji, dne 25.04.91 obravnaval zahtevo po ukinitvi zaključnega izpita. Štiriurna brezplodna razprava seveda ni prinesla nič novega, kot argument za strokovno utemeljenost pa se Strokovni svet sklicuje na rezultate evalvacije, ki naj bi z raziskavo učinkov srednjega izobraževanja pokazali težnjo po zaključnem izpitu. Rezultati raziskav so namreč »pokazali«, da učenci niso dobili znanj, potrebnih za univerzitetni študij in poklicno udejstvovanje. Nihče pa seveda ni pripomnil, da je krivec za nastalo stanje usmerjeno izobraževanje, ki dijakom ne zagotavlja kakovostnega znanja. Sam program se torej s svojim bistvom ni spremenil, zato zaključni izpit kot tak ne more biti institucija, ki bi lahko popravila napake UI.

Po našem globokem prepričanju zaključni izpit ne omogoča »učencem globljega in trajnejšega znanja za nadaljnje izobraževanje«, kot pravi Zavod RS za šolstvo. Zaključni izpit lahko le preverja dijakovo znanje in to takrat, ko pouk poteka tako, da dijake pripravlja na to od prvega dne začetega letnika.

Ob vsem tem je vredno pripomniti tudi to, da do sedaj še NIHČE ni ovrgel naših

argumentov in pravno formalni razlogi so prekinili stisko letošnje generacije, v kateri se ni znašel nihče od kreatorjev šolske politike.

2. ZAVOD RS ZA ŠOLSTVO je februarja letos (1991) pripravil priporočila za izvajanje zaključnega izpita z naslovom zaključni izpit v 4. letnih smereh izobraževanja in ga poslal vsem slovenskim srednjim šolam. Ob tem dodajamo nekaj konkretnih stvari:

a) Priporočila zahtevajo povečano aktivnost tako učencev kot učiteljev ter temeljito pripravo na končni preizkus znanja in hkrati priporočajo da se proti koncu pouka (v zadnjem letniku) z učenci pregledno obnovijo znanja nižjih letnikov.

Dokaj cinično je zahtevati od dijakov, naj se v zadnjem polletju svojega šolanja pripravijo na zaključni izpit in ob tem še enkrat poudarjamo, da bi morali »povečano aktivnost« izvajati od prvega dne dijakovega srednjega izobraževanja.

b) Dijaki naj bi bili seznanjeni z VSEBINO in izvedbo zaključnih izpitov pred začetkom enotedenskih počitnic koncem januarja oz. v začetku februarja. Po novem se strokovni svet zavzema za eksterno preverjanje znanja, vendar bi v tem primeru morali dijaki in profesorji poznati vsebine že na začetku izobraževanja. Poleg tega priprava enotnih testov ni možna še zaradi drugih razlogov:

✦ vse šole, ki izvajajo enak program niso predelale programa v enaki količini in z istimi poudarki, saj jim tudi sam sistem ponuja svobodo za tako izvajanje;

✦ sprašujemo se, kakšne so realne organizacijske možnosti za pripravo testov, ki naj bi bili strokovno kakovostni in bi jih Zavod za šolstvo izdelal v enem mesecu;

✦ Skupščina izobraževalne skupnosti Slovenije je nekatere vsebine zaključnega izpita sprejela šele na svoji seji 12. maja 1988, ostali del prenovljenih programov pa je bil pripravljen šele v letih 1989 in 90. Kako naj bi torej profesorji, kot se slišijo glasovi iz sekretariata za vzgojo in izobraževanje, ustrezno pripravili zaključni izpit, če toliko časa njihove vsebine niso bile znane, poleg tega pa se v napotkih sestavljalci priporočil sklicujejo na kataloge znanj, ki do zadnjega letnika šolanja (za največjo večino predmetov pa še vedno) niso bili znani, ministrstvo pa celo trdi, da katalogi niso potrebni;

c) sprašujemo se, kaj pomeni zahteva, naj bodo naloge sveže in pa trditev, naj komisija

pri zaključnih izpiti poskrbi za primerno slovesno, toda dovolj sproščeno vzdušje, ki naj ga člani komisije ohranijo ves čas;

d) da so zaključni izpiti res popolnoma subjektivni, dokazuje tudi napotek, naj komisija ne upošteva le aritmetične sredine ampak tudi učenčevo delo v času šolanja.

Zaradi vsega zgoraj naštetega ugotavljamo, da je bila priprava na zaključni izpit s strani Zavoda RS za šolstvo volonterska in zelo nestrokovna. Ponovno poudarjamo, da bi taki napotki morali biti na šolah 1. septembra 1987 in ne februarja 1991.

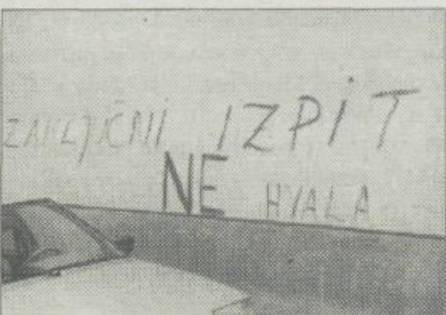

Foto: Blaž SAMEC

3. MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO pa kljub vsemu še naprej baranta. In še več. Izdelal je celo odločbo in z njo premaknil datum zaključnih izpitov za štiri dni, s tem pa požrl dijakom še en vikend.

Obveščeni smo tudi, da minister pritiska na ravnatelje in grozi z zamenjavo v primeru, da dopustijo ponovno stavko profesorjev, ki prav tako kot dijaki zahtevajo spremembo nevzdržnih razmer.

4. Roki, v katerih naj bi se sestala SKUPŠČINSKA KOMISIJA, so absolutno predolgi, saj ne moremo dopustiti, da se bo o usodi zaključnih izpitov odločalo šele 20. maja 1991.

5. UNIVERZA je smisel zaključnega izpita še dodatno razvrednostila in naredila kar precej zmede. Zato naj se končno (re)organizira oz. preoblikuje v ustreznega sogovornika. V kolikor Univerza tega ni sposobna narediti zahtevamo, da Skupščina RS sprejme poseben odlok, ki naj prenese vse pristojnosti na ustrezen organ, le-ta pa naj izdela celovit koncept prehoda iz srednjega šolstva na Univerzo.

Našo skepsu potrjujejo dogodki ob sprejemanju Zakona o Univerzi. Sprašujemo se, kako je mogoče, da eminentne osebnosti iz Univerze pišejo slovensko ustavo, niso pa sposobne pripraviti ustreznega zakona o Univerzi. Ali če citiramo Shakespeara: »Something is rotten in the state of Denmark«.

Razumemo pa finančno stisko na

Univerzi in zato predlagamo, naj se del sredstev za vojsko, namenjenih za 2000 nabornikov oz. dijakov, ki ne bodo odšli na služenje vojaškega roka, preusmeri na Univerzo in ji tako omogoči boljše pogoje dela.

Ob vsem tem ugotavljamo, da ravnanja tako Univerza kot pristojnih šolskih organov - bojimo se, da tudi posebne komisije pri Skupščini RS - vodi k brezpravju dijakov. Zelo se bojimo, da si bodo te različne ustanove podajale dijake kot ping-pong žogico ter na koncu zadevo zacementirale s »pravno-formalno-strokovnimi« razlogi, ne da bi pri tem mislili na mlado generacijo. Zatorej ponovno ugotavljamo, da so vse objektivne okoliščine take, da ne omogočajo normalne izpeljave zaključnega izpita. Apeliramo na Skupščino RS, poslance Skupščine RS, posebno komisijo pri Skupščini RS, Univerzo ter vse pristojne šolske organe, da o problematiki zaključnih izpitov razpravljajo TAKOJ, kajti problem je več kot resen.

Zveza četrtošolcev Slovenije in Zveza dijakov Slovenije pričakujeta ustrezne odgovore do 7. maja 1991, ko bo zasedal naš stavkovni odbor!

Zveza četrtošolcev Slovenije:

Matej Kurent

Zveza dijakov Slovenije:

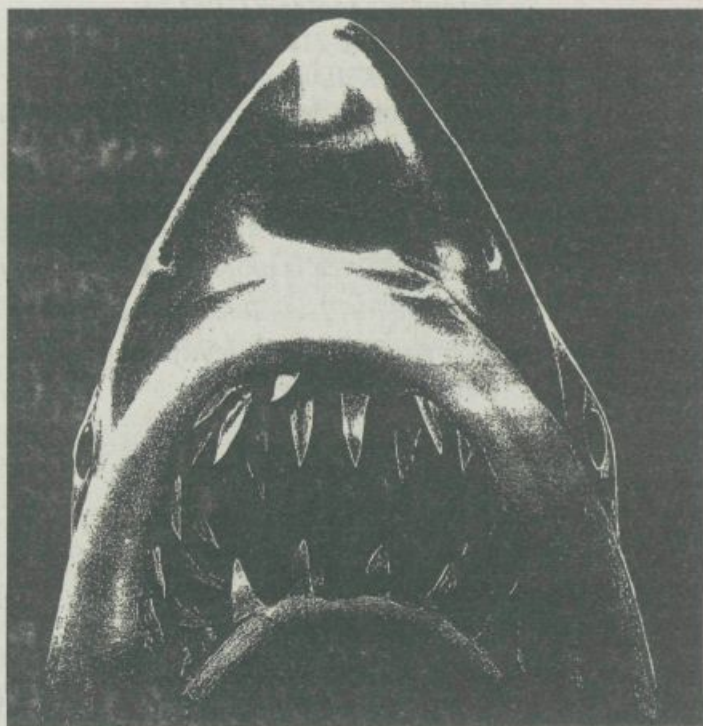
Alenka Kunaver, predsednica

SEJA PARLAMENTA

Na osmi redni seji so se sešli poslanci študentskega parlamenta, ki so med drugim sprejeli naslednje sklepe. Najprej so z večino glasov sprejeli sklep o omejevanju potovanja predstavnikov ŠOU v tujino (odslej bodo brez privolitve parlamenta lahko odpotovali največ trije). Drugi sklep zadeva zaposlovanje novih delavcev oziroma odpiranje novih delovnih mest. Poslanci so sklenili, da se do sprejetja načrta zaposlovanja ne bo zaposlovalo nikogar. V uvodu seje so obravnavali tudi pritožbo enega izmed kandidatov za direktorja in so jo zavrnil. Na dnevnem redu je bil tudi poslovnik parlamenta, vendar so to točko zaradi nesklepčnosti prestavili na naslednjo sejo, ki bo konec meseca maja. Na tej seji je potekala samo neformalna razprava o osnutku pravilnika. Na pobudo Dijaške zveze Slovenije je študentski parlament podprl zahteve dijakov v zvezi z zaključnimi izpiti v tem šolskem letu.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

TRIDIMENZIONALNI SPEKTAKEL

V KINU ŠIŠKA

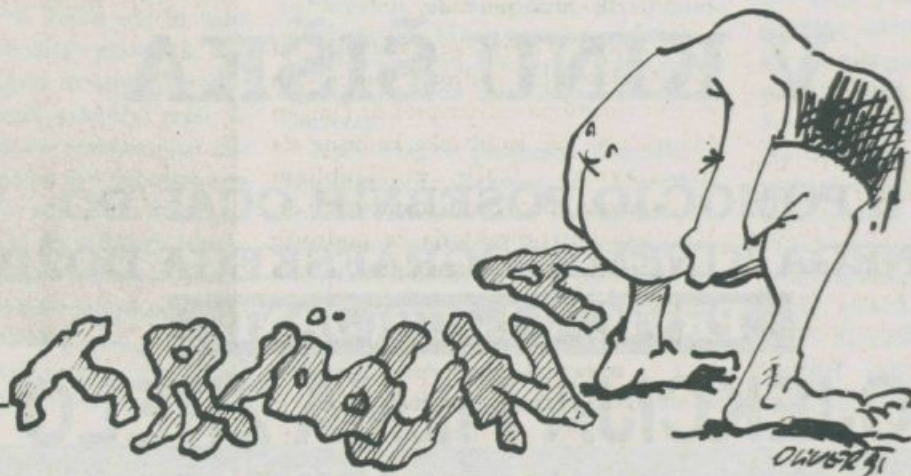
S POMOČJO POSEBNIH OČAL DO
ENKRATNEGA KINEMATOGRAFSKEGA DOŽIVETJA!

PRVIČ V LJUBLJANI:

3 D PROJEKCIJA FILMA ŽRELO 3.DEL

PROGRAM ŠTUDENTSKIH KULTURNIH DNEVOV

- * **Uradna otvoritev 27.5.** (v Viteški dvorani)
Program: govor predstavnika ŠOU-a,
govor predstavnika političnih struktur,
modna revija *Lare Bohinc* z nastopom *Anje Rupel*.
- * **Koncert 28.5.** v Križankah ob 20.30
Nastopajoči: **VJEŠTICE (ZG)**
MILADOJKA YOUNEED (LJ)
BAJAGA I INSTRUKTORI (BG)
- * **Dramska produkcija: Romeo in Julija 27.5.** v Lutkovnem gledališču ob 21.00
Betontanz teater + GLEJ
Recht 28.5. ob 21.00 v Gleju
Biblija 29.5. v KUD France Prešeren
- * **Likovna produkcija: Roman Makse,** študent ALU - kipar
razstava v Galeriji ŠKUC
otvoritev 28.5. ob 20.00
- * **Literarni večer z okroglo mizo 28.5.** v avli FF ob 17.00
- * **Filmska produkcija: izbor Vasje Bibiča** iz programa Kinematografov Ljubljana,
projekcije v Viteški dvorani (vstop brezplačen) 28. in 29. 5. ob 9., 11., 13., 15., 17., 19. uri
- * **Glasbena produkcija: - nastop študentov Akademije za glasbo v Križevniški**
cerkvi 28., 29.5. ob 19.00
- * **nastop pevskih zborov v Slovenski filharmoniji 29.5.** ob 19.00
 - * Zbor bogoslovcev
 - * PAZ Vinko Vodopivec
 - * AFS France Marolt
 - * Študentski plesni klub Kazina
(vstop je za obe prireditvi brezplačen)
- * **Nastop SKATECORE klub Ljubljana pred Križankami 28.5.** v popoldanskih urah.
- * Na Študentskih kulturnih dnevih sodelujejo tudi študentje ŠZ Maribor s svojim programom.

KANDIDATI ZA ČESTITKE

Univerzitetni svet Univerze v Ljubljani je 8. marca 1991 sprejel sklep o začetku postopka za imenovanje rektorja in prorektorjev (štirih) Univerze v Ljubljani. Članice Univerze je pozval, naj možne kandidate za rektorja in prorektorje evidentirajo do 25. aprila tega leta.

Komisija za kadrovska vprašanja je 6. maja razpravljala o vseh evidentiranih kandidatih do 29. aprila. Ker so izpolnjevali merila in kriterije 83. člena statutarnega sklepa, jih je predlagala znanstveno-pedagoškemu svetu, ki je zasedal 9. maja.

REKTORJI

Štirje evidentirani kandidati za rektorje Univerze v Ljubljani:

1. red. prof. dr. Rudi Rizman, Filozofska fakulteta - kandidiral ga je Znanstveno pedagoški svet FF;

V obrazložitvi kandidature predlagatelj med drugim navaja: Dr. Rudi Rizman je diplomiral leta 1968 iz političnih ved na FSPN, leta 1975 pa je na isti fakulteti pridobil naslov magistra političnih znanosti. Leta 1979 je na FF uspešno obranil doktorsko disertacijo Marksizem in vprašanje naroda in bil promoviran za doktorja socioloških znanosti. V letih 1970-72 se je izpopolnjeval na Harvardski univerzi v ZDA. Od leta 1979 dela na FF kot docent za občo sociologijo in politologijo na FF ter od leta 1990 kot redni profesor. Za svoje znanstveno delo je prejel nagrado Sklada Borisa Kidriča. Je član famoznega Russellovega razsodišča, član Sartrove komisije za podeljevanje mednarodne Anti-prix, član Sveta za kulturno sodelovanje pri Evropskem svetu v Strasbourg.

2. red. prof. dr. Veljko Rus, FSPN - kandidaturu podpirajo FSPN, ZSP, PF, kolegij dekana VSSD, ZPS PA;

3. red. prof. dr. Miha Tišler, FNT - kandidaturu podpirajo vse tehniške fakultete;

Dr. Miha Tišler je rojen l. 1926 v Ljubljani, kjer je leta 1952 diplomiral na Fakulteti za kemijo, leta 1955 pa je že doktoriral. Od leta 1964 je redni profesor, trenutno dela na Oddelku za kemijo in kemijsko tehnologijo (FNT). V svoji bogati profesorski in znanstveni karieri je

velikokrat gostoval v tujini, nazadnje leta 1986 na ameriški univerzi BYU v Provu. Prejel je številne nagrade, med drugim Kidričevo (1977). Od tega leta je tudi redni član SANU, dve leti kasneje pa je postal član New York Academy of Science.

4. red. prof. dr. Boštjan Žekš, Medicinska fakulteta - kandidiral ga je kadrovska komisija ob soglasju dekankega kolegija.

Dr. Žekš se je rodil leta 1940, diplomiral je 1966, magistriral leta 1970 in doktoriral leta 1972. Vse na Odseku za fiziko Fakultete za naravoslovje in tehnologijo v Ljubljani. Zaposlen je bil od leta 1966 do 1977 na Inštitutu J. Štefan, od leta 1977 dalje pa na Medicinski fakulteti. Tu je sedaj redni profesor za predmet biofizika. Leta 1972 se je izpopolnjeval na inštitutu v Frankfurtu, v letih 1973-75 je bil redni profesor na brazilski univerzi v Recifeu. Dr. Žekš je uveljavljen znanstveni delavec, ki je med drugim prejel leta 1980 Kidričevo nagrado.

5. red. prof. dr. Branko Stanovnik, Fakulteta za naravoslovje in tehnologijo - kandidiral ga je znanstveno-pedagoški svet VTO kemija in kemijska tehnologija.

PROREKTORJI:

1. red. prof. dr. Miran Čuk, PZ - evidentiral ga je ZPS Pedagoške akademije za področje raziskovalne dejavnosti,

2. izr. prof. dr. Jože Kušar, VTO arhitektura - evidentiral ga je kolegij dekana FAGG za področje gospodarsko finančnih zadev,

3. red. prof. dr. Miroslav Kališnik, Medicinska fakulteta - evidentirala ga je kadrovska komisija ob soglasju dekankega kolegija.

4. izr. prof. dr. Franjo Štiblar, Pravna fakulteta - evidentiral ga je znanstveno-pedagoški svet Pravne fakultete, za področje gospodarsko-finančnih zadev.

S strani ZPS Pedagoške akademije je bil za prorektorja za področje študentskih zadev evidentiran tudi izr. prof. dr. Dragan Marušič. Na seji kadrovske komisije sta predstavnika ŠOU v Ljubljani nasprotovala ponovnemu imenovanju dr. Marušiča kot prorektorja za področje študentskih zadev. Utemeljitev je bila sledeča:

Gospod Dragan Marušič je v letošnjem letu že opravljal naloge prorektorja za študentska vprašanja, vendar s študenti iz ŠOU ni mogel ali ni hotel sodelovati.

Študentje so bili v organe ŠOU (v parlament in vlado) izvoljeni legitimno, zato bi prorektor, ki ima že v nazivu ime študentski, moral sodelovati z nami.

Študentje ŠOU menimo, da prorektor za študentske zadeve v svojem mandatu za študente ni naredil nič oziroma o njegovem delu nismo bili obveščeni. Pozivamo prorektorja, da nas o svojem delu za in s študenti seznanji in nas s tem prepriča o utemeljenosti ponovne kandidature.

Študentje tudi ne poterbujemo prorektorja, ki bo le preprečeval neumnosti na Univerzi (intervju z g. Marušičem) in se ne bo aktivno zavzel za študente vsaj v okviru svojih zmožnosti.

Protest so posredovali tudi rektorju in dr. Marušiču. Na seji ZPS je bilo pojasnjeno, da dr. Marušič ni dal soglasja za evidentiranje. Vsi ostali kandidati so na evidenturo pristali.

ZPS je evidentirane kandidate za funkcijo rektorja in funkcije prorektorjev potrdil.

Ker pa so za funkcijo prorektorja kandidirali le štirje (tudi prorektorji so štirje) in ker ni bilo nobenega kandidata za vzgojno-izobraževalno področje in rektorja za študentske zadeve, je ZPS po predlogu kadrovske komisije podaljšal rok za evidentiranje prorektorjev do 15. maja. Prav tako je bilo dogovorjeno, da lahko kandidat kandidira zamo za eno funkcijo.

(S.H.)

Uvodni del TERAKOTA BOJEVNIKA je postavljen v čas vladavine mogočnega Qin Shi Huang Dija (221 -210 p.n.š.). Častnik cesarske vojske Mong (Zhang Yi-Mou) reši Shi Huang Diju življenje, ko ga poskušajo umoriti predstavniki uporniške aristokracije. Cesar Monga za nagrado pritegne k sebi na dvor. Shi Huang Dija obseda sla po večnem življenju, zato organizirajo ekspedicijo na Vzhodno kitajsko morje, kjer na rajskih otoških gorah prebivajo bogovi in mitski nesmrtniki. V ekspedicijo je vključeno večje število nasilno zbranih devic, med njimi je Twon/»Snežinka« (Gong Li), v katero se Mong zaljubi in Twon z njim izgubi nedolžnost. Alkimistom uspe izdelati eliksir nesmrtnosti, Twon pa kapsulo izmakne. Ko Shi Huang Di izve za njuno razmerje, obsodi Twon na smrt s sežigom na grmadi. Twon še zadnjič poljubi svojega ljubimca in mu obenem preda kapsulo z eliksirjem nesmrtnosti. Po smrti Twon Mong kot »terakota bojevnika« (živega ga obložijo z glino) dva tisoč let varuje cesarjevo grobnico. Leta 1930 je Twon reinkarnirana kot filmska starleta Lily, kije zaljubljena v zvezdnika Bai Yun Feija (Yu Yung Kang), ne ve pa, da je njen idol vodja tolpe plenilcev grobov, ki prekupčujejo s kitajskimi starinami. Ko Lily po naključju odkrije Qin Shi Huang Dijevo grobnico, se Mong zbudi iz svojega tisočletnega spanca, da bi se spet združil z ljubljeno Twon in zaščitil cesarjevo grobnico pred brezobzirnimi skrunilci...

Tung-Yeejev film združuje univerzalna mitska motiva: sanje o telesni nesmrtnosti in večno ljubezen, ki je močnejša od smrti. Idejo nesmrtnosti sta arabska alkimija in zahodnjaški hermetizem povezovala s »kamnom filozofov«, v hinduizmu je posebej živa v »natha-siddha« izročilu, na Kitajskem pa so si v tej

TERAKOTA BOJEVNIK

A Terra-Cotta Warrior/Tseun yung Hong-Kong, 1989. Art and Talent Groupe Inc.

Režija: Ching Tung-Yee.

Scenarij: Li Pik Wali.

Fotografija: Peter Pao.

Glasba: James Wong, Joseph Koo, Romeo Diaz.

Glavne vloge: Zhang Yi-Mou, Gong Li, Yu Yung Kang, Wu Tian Ming, Luk Suk-Ming, Tse Pok-Man.

Festivali: Hong Kong 90, Berlin 90, Los Angeles 90, Montreal 90, Chicago 90, New York 90, London 90, IMAGFIC (Madrid) 90, FEST 91.

Ching Tung-Yee je bil rojen leta 1953 v Hong-Kongu. Sprva je nekaj časa delal na televiziji kot režiser borilnih sekvenc, nato je od leta 1980 pri producentki hiši Golden Harvest pomočnik režiserjev Patricka Tama, Tsui Harka in Ann Hui. Kmalu začne samostojno režirati, osredotoča se na zgodovinsko tematiko, prepleteno s fantastiko. Njegov režiserski prvenec je *Duel To Death* (1982), sledi *Witch from Nepal* (1986), nagrajen na festivalu v Hong-Kongu 1987. Izven mejá svoje domovine je zaslovel s filmom *Renjian Dao/A Chinese Ghost Story* (1987), nagrajenim na festivalu v Hong-Kongu 1988 (nagrada Kodak za izjemno tehnično kvaliteto filma) in na festivalu filmske fantastike v Avoriazu 1988 (nagrada Coup de Coeur) ter prikazanim na festivalu IMAGFIC v Madridu 1989.

smeri prizadevali taoistični učenjaki. Eden izmed njih, Ko Hung (imenovan tudi Pao-p'u Tzu), v svojem delu *Nei P'ien* (ok. 400 n.š.) opisuje izdelavo eliksirja nesmrtnosti v obliki pilule (iz mešanice cinobra in medu, ki jo je potrebno najprej sušiti na soncu in nato pražiti na ognju), kar je v bistvu način, ki ga uporabljajo alkimisti v TERAKOTA BOJEVNIKU. Na drugem mestu Ko Hung opisuje tudi ostale tedaj znane metode: telesne vaje (»âsana« v sistemu yoge), dihalne vaje (»prânajâma«), uporabo ustreznih zelišč (»ośadhdhi-yoga«) in transmutacijo seksualne energije, brez katere so vse ostale metode neuspešne (alkimistom v TERAKOTA BOJEVNIKU uspe izdelati eliksir šele po »transcendentalnem ljubljenu« Monga in Twon v taoističnem laboratoriju). Zgodovinsko so izpričane tudi ekspedicije, ki jih je Qin Shi Huang Di pošiljal na otočje v Vzhodno kitajsko morje, kjer po taoističnem izročilu bivajo nesmrtniki.

TERAKOTA BOJEVNIK ima vse odlike »čistega« žanrskega filma ne samo po svoji vsebini, temveč tudi po svoji »formi«. Gre za izjemno uspešno kombinacijo »easterna«, zgodovinsko-kostumskega in pustolovskega filma, komedije in fantastike. To je bil eden najdražjih hong-konških filmov doslej, posnet večinoma na Kitajskem, od tega zaključne sekvence v muzeju terakotnih vojščakov. Posebno zanimivost predstavlja zasedba obeh glavnih vlog: Monga igra Zhang Yi-Mou, sicer režiser RDECIIH POLJ (Red Sorghum/Hong Gaoliang, 1987), nagrajenih z »Zlatim medvedom« v Berlinu '88, Gong Li pa je bila v istem filmu prav tako glavna igralka.

Igor Kernel

SLOVO DVEH VELIKANOV FILMA

Režiser David Lean.

V drugi polovici aprila je filmski svet izgubil kar dva pomembna ustvarjalca. Najprej je 16. aprila umrl britanski režiser David Lean, star 83 let, devet dni kasneje - 25. aprila - pa (v 79. letu starosti) še ameriški režiser Don(ald) Siegel.

David Lean, eden največjih režiserjev v svetovni kinematografiji, je izhajal iz kvekerske družine in starši so mu kot otroku prepovedali, da bi hodil v kino. Pri filmu je začel delati l. 1922, prvi celovečerec - vojno dramo *BORIMO SE NA MORJU* (In Which We Serve) - pa je režiral (skupaj z Noelom Cowar-

dom) l. 1942. Že ta njegov prvenec je bil nominiran za dva oscarja: za najboljši film in izvorni scenarij, sicer pa so v Leanovi izjemno bogati in uspešni karieri njegovi filmi prislужili skupaj 27 oscarjev, poleg tega pa še 30 nominacij (režiral je vsega 16 filmov). Pravi mednarodni sloves pa si je pridobil s svojim četrtim filmom, zelo uspelo ljubezensko zgodbo *BEŽNO SREČANJE* (Brief Encounter) iz l. 1945, s Celio Johnson in Trevorjem Howardom v glav. vl. Iz prvih povojnih let izstopata dva filma po romanih C. Dickensa - *VELIKO PRIČAKOVANJE* (Great Expectations, 1946) in *OLIVER TWIST* (1948), zatem *MADELEINE* (1949) - drama o resničnem primeru umora iz viktorijanskega obdobja, najbolj uspešen pa je bil *HITREJŠI OD ZVOKA* (The Sound Barrier, 1952), o letalcih, ki »prebijajo« zvočni zid. Po melodrami *POLETNO POTEPANJE* (Summer-time/Summer Madness, 1955), s Katharine Hepburn in Rossanom Brazzinjem, je Lean snemal razkošne megabudžetne superspektakle: *MOST NA REKI KWAI* (The Bridge On the River Kwai, 1957), *LAWRENCE ARABSKI* (Lawrence of Arabia, 1962), *DOKTOR ŽIVAGO* (Doctor Zhivago, 1965), *RYANOVA HČI* (Ryan's Daughter, 1970 - 17. maja bo film na sporedu dvorane Kinoteke v Ljubljani!) in - po 14 letih premora - *POT V INDIJO* (Passage to India, 1984), ki je tudi njegovo zadnje delo. David Lean je umrl sredi priprav na film *NOSTROMO*, adaptacijo literarnega dela Josepha Conrada. Marca je zbolel in čeprav je vse do konca upal, da bo ozdravel in dokončal svoj projekt, ga je smrt prehitela. Davida Leana in njegov opus je obdelal Marcel Štefančič ml. v knjižici o tem režiserju, ki je izšla v zbirki Kinotečni zvezki.

Don Siegel je kot režiser debitiral s kratkometražnima filmoma, ki sta bila oba

nagrajena z oscarjem: *Star in the Night* (1945) in *Hitler Lives?* (1946). Njegov prvi celovečerec je bila detektivka *OBSODBA* (The Verdict, 1946). Siegel je snemal westerne (*DVOBOJ PRI SREBNEM POTOKU* /Duel at Silver Creek, 1952/ z Audijem Murphyjem), »zaporniške« filme (*Riot in Cell Block 11*, 1954), znanstveno fantastiko (*Invasion of the Body Snatchers* /1956/ - v Kaufmanovem »remakeu« tega filma je l. 1978 zaigral tudi sam Siegel) in gangstrske filme (*Baby Face Nelson*, 1957) - slednji trije so postali kulturni; tem bi lahko priključili še socialni *Crime in the Streets* (1956) ter vojni film *Hell is for Heroes* (1962). Za njegov opus je značilno naturalistično prikazovanje nasilja, radikalna ostrina pri snemanju akcijskih prizorov. Dolgo časa je delal v senci svojih uspešnejših kolegov, šele na prehodu iz 60-ih v 70-eta leta je postal bolj opažen. Zelo plodno je bilo njegovo sodelovanje s Clintom Eastwoodom, ki je zaigral v njegovih filmih *ŠERIF V NEW YORKU* (Coogan's Bluff, 1968 - sprožil popularno TV serijo), *SIERRA TORRIDÉ* (Two Mules for Sister Sara, 1970), *ŠKORPIJON UBIJA* (Dirty Harry, 1971 - prvi iz serije o inšpektorju Callaghanu), *The Beguiled* (1971) in *BEG IA ALCATRAZA* (Escape from Alcatraz, 1979). Ostali znani Siegelovi filmi, ki smo jih videli pri nas, so še *UBIJALCI* (The Killers, 1964; gl.vl. Lee Marvin, John Cassavetes, Angie Dickinson, Ronald Reagan), *PRGIŠČE SVINCA* (Death of a Gunfighter, 1969); Siegel je film dokončal/prej režiral Allen Smithee/; gl.vl. Richard Widmark), *UBIJTE CHARLEYA VARRICKA!* (Charley Varrick, 1973; gl.vl. Walter Matthau), *ČRNI MLIN NA VETER* (The Black Windmill, 1974; gl.vl. Charles Bronson, Lee Remick, Donald Pleasence), *DIAMANTNI REZ*, (Rough Cut, 1980; gl.vl. Burt Reynolds, Lesley Anne-Down, David Niven) in *SLED ZA PREKLETIMI* (Jinxed!, 1982; gl.vl. Bette Midler, Ken Wahl, Rip Torn), njegov zadnji film.

IK

VIDEOTEKA

★ ★ ★ ★ ★
 GALERIJA ŠČUC Štorni trg 21 Ljubljana
 pon - pet 16 - 21 tel: 216 540

BLUE VELVET (Modri žamet)

Režija: David Lynch.

Gl. vl.: Kyle MacLachlan, Isabella Rossellini, Dennis Hopper, Laura Dern, Hope, Lange, Dean Stockwell.

Lynch je zaradi zadnjih dveh podvigov (*Wild at Heart*, *Twin Peaks*) zdaj že zelo, zelo kulten režiser, a je tak njegov status navrgel tale film. Kritiško izredno sprejet in znova in znova opevan, tako da je v nekaterih nepredvidljivih okoljih (npr. Ljubljani) postal hit, čeprav tega najbrž ne bi hotel ali znal nihče napovedati.

Vsekakor je ta značilna Lynchova mešanica nasilja, spolnosti, nenavadnosti in glasbe vredna ogleda. Ta igra v njegovih filmih odlično in včasih tudi odločilno vlogo. Zgodba je sicer preprosta, a je odlično »zapletena«, prava vaja v mučenju gledalca. Vrstijo se presenečenja in šoki. Mladenič gre po sledi najdenega človeškega ušesa in razkriva usodo barske pevke, ki jo muči in zlorablja psihopat in kriminalec. Vse v filmu je dobro: režija, glasba, fotografija in igralci, a je to kljub vsemu le skrčen *Twin Peaks*. Ali narobe - T. P. je razvlečen Modri žamet, zato slednji nikoli ne bo večer.

LA PELLE (Koža)

Režija: Liliana Cavani.

Gl. vl.: Marcello Mastroianni, Claudia Cardinale, Ken Marshall, Burt Lancaster, Alexandra King, Jacques Sernas...

Če Cavanijeva ne snema biografij (Galileo Galilei, Fran Asiški), dela vaje v slogu v bizarnostih (torej Lynch ni bil prvi!). Priznati je treba, da ji uspe najti intrigantske predloge, le izvedba je ponavadi daleč pod pričakovanim, sploh glede na sloves, ki ga avtorica uživa.

Tokrat se je lotila romana Curzia Malaparteja, ki opisuje zadnje mesece II. sv. vojne v Italiji. Splošen propad, bevščina in beda, prodajanje vsega (največkrat teles) za golo preživetje in »zmagoslaven« pohod zavezniških sil od juga Italije proti severu. Brez izrazito šokantnih prizorov seveda ni šlo. Človek bi pomislil, da je to režiserkina specialnost, a se na koncu izkaže, da si vsi njene filme zapolnijo le po tistih nekaj trenutkih, ki so tako ali drugače »zgodovinski«. Vseeno pa je izdelek soliden in ogled priporočljiv - vsaj za informacijo.

KEY LARGO (Otok Largo)

Režija John Huston.

Gl. vl.: Humphrey Bogart, Lauren Bacall, Edward G. Robinson, Lionel Barrymore, Claire Trevor, Thomas Gomez...

Key Largo je zadnji v nizu malih otočkov na jugu Floride. V hotelu na Largu se v nevihtni noči zbere gangsterska tolpa na begu in ustrahuje ljudi, ki so se našli tam. Prava, klasična kriminalka tistega časa (1948), ki se skoraj vsa odigra v enem prostoru, zato je skoraj ves njen čar v psihozni razmeri in razdelanih karakterjih nastopajočih. Scenarij za film sta napisala režiser in Richard Brooks (Sladka ptica mladosti, Bratje Karamazovi, Ugrizni v kroglo, Profesionalci...) po gledališkem delu Maxwella Andersona, kar je seveda več kot očitno. Igralci so zelo dobri kar vsi po vrsti, Ameriška akademija za film pa je bila najbolj navdušena nad Trevorjevo in ji podelila oscarja.

Vredno večkratnega ogleda! Morda tudi zato, da odkrijete, zakaj so Ekranovci film proglasili za enega klasičnih westernov. Mi še nismo odkrili.

M.K.

SPORED LJUBLJANSKE KINOTEKE

Četrtek, 16.05.91

NOČ ČAROVNIC (HALLOWEEN), ZDA, 1978. Režija: John Carpenter. Gl. vl.: Donald Pleasance, Jamie Lee Curtis, Nancy Loomis, P.J. Soles, Charles Cyphers, Kyle Richards, Brian Andrews, J.M. Graham (v barvah).

Petek, 17.05.91

RYANOVA HČI (RYAN'S DAUGHTER), Vel. Britanija, 1970. Režija: David Lean. Gl. vl.: Sarah Miles, Robert Mitchum, Chris Jones, John Mills, Trevor Howard, Leo McKern (v barvah).

Sobota, 18.05.91

STO PUŠK (100 RIFLES), ZDA, 1969. Režija: Tom Gries. Gl. vl.: Jim Brown, Raquel Welch, Burt Reynolds, Fernando Lamas, Dan O'Herlihy, Hans Gudegast, Michael Forest (v barvah).

Nedelja, 19.05.91

ZAPRTO

Ponedeljek, 20.05.91

NEMIRNA LETA (THE RESTLESS YEARS), ZDA, 1957. Režija: Helmut Käutner. Gl. vl.: John Saxon, Sandra Dee, Luana Patten, Margaret Lindsay, Virginia Grey, Theresa Wright, James Whitmore.

Torek, 21.05.91

OGNJENE KOČIJE (CHARIOTS OF FIRE), Vel. Britanija, 1981. Režija: Hugh Hudson. Gl. vl.: Ben Cross, Ian Charleston, Nigle Havers, Nicholas Farrell, Daniel Gerroll, Cheryl Campbell, Alice Krige, John Gielgud, Ian Holm (v barvah).

Sreda, 22.05.91

GROFICA IZ HONG KONGA (A COUNTESS FROM HONG KONG), Vel. Britanija, 1967. Scenarij, režija in glasba: Charles Chaplin. Gl. vl.: Marlon Brando, Sophia Loren, Patrick Cargill, Margaret Rutherford, Charles Chaplin, Sydney Chaplin, Oliver Johnston, John Paul (v barvah).

Četrtek, 23.05.91

BORA BORA, Italija-Francija, 1968. Scenarij in režija: Ugo Liberatore. Gl. vl.: Haydee Politoff, Corrado Pani, Doris Kunstmann, Ivan Scratuglia, Rosina Cople (v barvah).

Biseri za ogrlico

INTELEKTUALNI HORROR

Četrtek, 16.5.: Noč čarovnic (Halloween)
Sobota, 25.5.: Megla (The Fog)

Johna Carpenterja najbrž ni treba preveč predstavljati - filmi kot *Temna zvezda*, *Napad na policijsko postajo št. 13*, *Noč čarovnic* in *Megla* so dovolj znani. Toda, ste se že kdaj vprašali, zakaj ste za Carpenterja že slišali, ne pa tudi za npr. Ricka Rosenthala? (Kdo, hudiča je Rick Rosenthal? To je tip, ki je zrežiral prvega izmed štirih nadaljevanj *Noči čarovnic*, *Halloween II*. Rosenthalovo ime je avtor teh vrstic dobil v Kinotečnem listu, kjer so navedena tudi imena ostalih treh anonimnežev - režiserjev *Halloween* serialke.)

Menim, da se odgovor na vprašanje skriva v odgovoru na neko drugo vprašanje: čemu je sploh namenjena žrtev v hororju. Odgovor je seveda preprost - žrtev je v filmu zato, da se jo ubije. In tu se skriva catch. v *Noči čarovnic* npr. Carpenter ubija v skladu z izrekom mojstra Hitchcocka, ki je nekoč rekel, da je "treba umor obravnavati z občutkom. Umor bi bilo treba pripeljati na dom, kamor po pravici spada. Naši najboljši umori so bili domači, storjeni z nežnostjo na preprostih domačih krajih, kot so kuhinjska miza ali kopalna kad." Umorov je malo, Michael Myers spoštuje svoje žrtve: svoji sestri postavi nagrobnik nad zakonsko posteljo, njenega fanta lepo zravna in obesi v omaro. Lepo in preprosto, v skladu z bontonom.

V nadaljevanjih pa se stvari začnejo razkrajati. Poleg tega, da mora Michael pač vsakič vstati od mrtvih, v taki ali drugačni obliki, in se torej spremeni v zombija tako kot njegova kolega Freddy Krueger in Jason, izgubi vse spoštovanje do svojih žrtve. Gledalec je samo še priča bolj ali manj inventivnim načinom eksekucije. Pozabi se na preprosto dejstvo, ki ga je vedel vsaj že Fritz Lang: grozno ni to, kar vidimo, temveč tisto, česar ne vidimo in je samo nakazano, gledalcu pa je prepuščeno, da na zamolčano mesto projicira svoje strahove. Kaj storiti, če nekdo ne trza na ubod z injekcijsko iglo v oko, namesto tega pa ne more prenesti pogleda na eksotičnega pajka ali lonca z lačno podgano, privezan na trebuh žrtve?

Carpenter se teh dejstev zaveda, vse skupaj pa kombinira z občutkom za film, ki se ga je prav tako učil pri svojem vzorniku, Alfredu Hitchcocku. Njemu se je tudi oddolžil, saj v *Noči čarovnic* igra Jamie Lee Curtis, v *Megli* pa ji je ob bok postavil tudi njeno mamo, Janet Leigh, sicer glavno igralko v Hitchcockovem *Psihu*.

U.P.

Prizor iz Kristine J. Carpenterja

Petek, 24.05.91

VISOKA DRUŽBA (HIGH SOCIETY), ZDA, 1956. Režija: Charles Walters. Gl. vl.: Bing Crosby, Grace Kelly, Frank Sinatra, Celeste Holm, John Lund, Louis Calhern, Sidney Blackmer, Louis Armstrong, Margalo Gilmore (v barvah).

Sobota, 25.05.91

MEGLA (THE FOG), ZDA, 1979. Režija: John Carpenter. Gl. vl.: Adrienne Barbeau, Hal Holbrook, John Houseman, Janet Leigh, Jamie Lee Curtis, Tom Atkins (v barvah).

Nedelja, 26.05.91

ZAPRTO

Ponedeljek, 27.05.91

OSTAL JE MOLK (DER REST IST SCHWEIGEN), ZR Nemčija, 1959. Scenarij (prosto po »Hamletu« William Shakespearea) in režija: Helmut Käutner. Gl. vl.: Hardy Krüger, Peter van Eyck, Ingrid Andree, Adelheids Seock, Rudolf Forster, Boy Gobert, Rainer Penkert.

Torek, 28.05.91

QUEIMADAI, Francija-Italija, 1968. Režija: Gillo Pontecorvo. Gl. vl.: Marlon Brando, Renato Salvatore, Norman Hill, Evaristo Marquez (v barvah).

Sreda, 29.05.91

PUSTOLOVŠČINE GWENDOLINE (GWENDOLINE/THE PERILS OF GWENDOLINE IN THE LAND OF THE YIK-YAK), Francija, 1983. Scenarij (po stripu Johna Willeja) in režija: Just Jaeckin. Gl. vl.: Tawny Kitaen, Brent Huff, Zabou, Bernadette Lafont, Jean Rougerie, Roland Amstutz, Vernon Dobtcheff (v barvah).

Četrtek, 30.05.91

DR. JERRYJA ČUDEŽNI NAPOJ (THE NUTTY PROFESSOR), ZDA, 1963. Režija: Jerry Lewis. Gl. vl.: Jerry Lewis, Stella Stevens, Howard Morris, Kathleen Freeman (v barvah).

Petek, 31.05.91

PUSTOLOVŠČINE BARONA MUNHAUSENA (MUNHAUSEN), Nemčija, 1943. Režija: Josef von Baky. Gl. vl.: Hanz Albers, Ilse Werner, Ferdinand Marian, Brigitte Horney, Hans Brauswetter, Marina von Ditmar, Käthe Haack (v barvah).

Prosimo občinstvo, da ne zamuja predstav. Kinoteka si pridržuje pravico do spremembe programa.

Druga Godba

OKVIRNI PROGRAM 1991 1.6. - 8.6.1991

The Gun Club (ZDA), 1.6., poletno gledališče Križank

Gun Club je kulturno novo rockovska ameriška zasedba, ki jo vodi poet, boem Jeffrey Lee Pierce. To je novi rock s primesmi bluesa. Opisuje neko drugo plat Amerike, daleč od ameriškega sna. Realizacija koncerta je odvisna predvsem od razpoložljivih sredstev.

Ferus Mustafov (YU, Makedonija), 3.6., predpoved Križank

Zopet balkanski, tokrat predvsem ciganski melos, kakršnega lahko slišite v Makedoniji. Najpopularnejši izvajalec tovrstne glasbe.

Max Vandervorst (Belgija), 4.6., Okrogla dvorana CD.

Belgijski inovator, ki iz raznih objektov izvablja zvoke (od čajnika do otroških igračk) in iz vsega gradi neverjetno atraktiven performance.

Circque en kit (Francija), 5.6., predpoved Križank.

Spremljevalna cirkuško glasbena prireditev za otroke in odrasle. Gostovanje je omogočil Francoski kulturni center Charles Nodier. Vstop na to popoldansko prireditev je prost.

Hans Reichel (Nemčija), 6.6., Mala dvorana CD.

Nemški kitarist-improvizator, veliki inovator, ki iz svojih doma narejenih in prirejenih kitar izvablja zanimive zvoke in ustvarja povsem drugačno atmosfero od tiste običajne »kitarske«.

Vinko Globokar (Francija-Slovenija), 6.6., Mala dvorana CD.

Solistični performance slovitega ustvarjalca, glasbenika in skladatelja. Po dolgem času spet v Ljubljani! To bo večer dveh solističnih recitalov - prava poslastica za glasbene sladokusce.

Dade Krama (Anglija, Gana, Nigerija), 7.6., predpoved Križank.

Kvartet afriških tolkalcev, ki s paleto pristnih afriških instrumentov združujejo in na nov način podajajo tradicijo svojega kontinenta. Atraktiven nastop z dodatnimi plesnimi vložki.

Mala duduška muzika (ČSSR), 8.6., predpoved Križank.

Češka ljudska glasba - stari napevi slovanskih »bratov«. Topla godba za slovansko dušo.

Muzikantje iz Svečine (Slovenija), 8.6., predpoved Križank.

V okviru slovanskega folk večera predstavljamo ljudsko štajersko glasbo na domačih improviziranih glasbilih (»rif mašina, kose, plehbas, svinjski mehur, lončeni bas, kuhle, glavniki...« in seveda veseljaško petje.

John Zorn Naked City (ZDA, New York), 7.7., poletno gledališče Križank.

Poseben koncert v okviru letošnje Druge godbe. Zvezda newyorške off scene John Zorn bo z eminentno družino v skupini Naked City predstavil svojo »trdo« (hardboiled) eklektično godbo od jaza, hard cora do filmske glasbe.

Organizatorja prireditve:

Glasbena mladina Slovenije in Radio Študent

SIMBOLI TAKO IN DRUGAČE...

Simboli so vpleteni prav v vsako kulturo, razen v odbobjih propadanja. Srečevanje z resničnostjo je človeka nagibalo k oblikovanju simbolične govorice, s katero je lahko posredoval tudi doživeto duhovno resničnost; izražal izkušnje s področja religije, erosa in umetnosti v znamenjih odrešenja ali pogube.

Foto: Eric LUTMAN

Foto: Blaž SAMEC

- Razkačeni Boris Kidrič v neposredni bližini Predsedstva

Simboli, ki jih človek oblikuje, ustrezajo tvornosti, ki deluje v njegovi notranjosti. Gre za nek magičen odnos med notranjimi podobami in zunanji vidnimi simboli. Magični svet kot tudi simbolično mišljenje se izmikata razumski pojmovnosti in kdor magični vidik sveta priznava, razume tudi mogočnost simbolične govorice. A kdor hoče razumeti ta magični svet, se mora predvsem odpreti za dvoje temeljnih resničnosti: vseobsegajočo poduševljenost in sorodnost, ki napolnjujeta vsako življenje.

Simbol je več kot le znak, ki daje znamenje in pomen, pritegne pozornost, izziva, svari, prepoveduje, označuje - v njem delujejo nevidno-vidne moči. To pa pomeni, da je nabit z neko močjo, po kateri se razlikuje od praznih znakov brez moči. Znak se lahko svojevoljno zamenja, nima nobene nujnosti ali notranje moči. Simbol to nujnost ima, lahko se ga ustvari, ne da pa se ga zamenjati, lahko le izgine zaradi izgube notranje moči oziroma razpada simboličnosti.

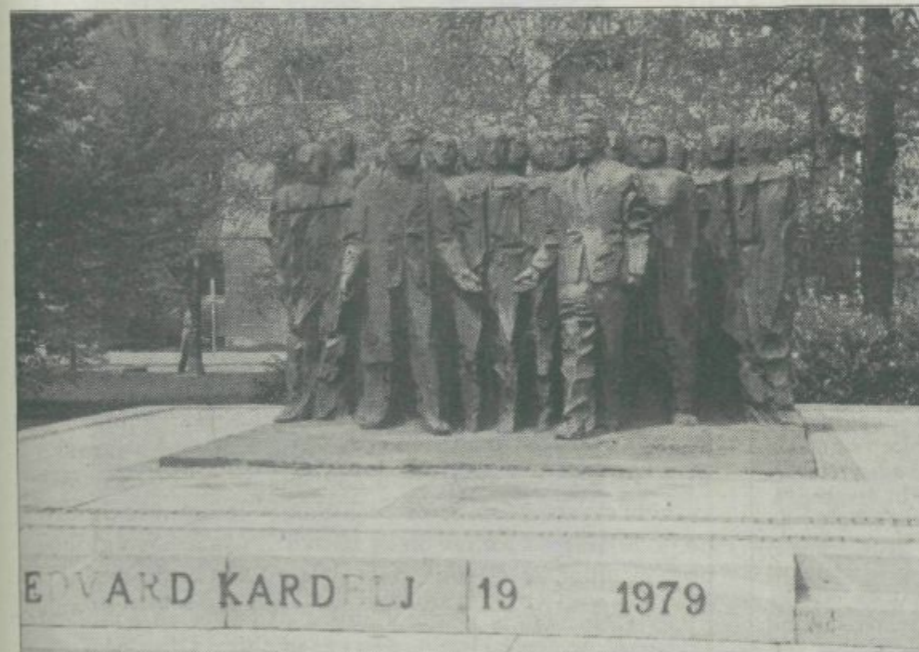
Simbolični značaj so imele prvotno tudi besede in črke. Nosile so pomen, za katerega so bile namenjene. V času razvoja, po prehodu mitičnega svetovnega nazora k predmetno-tehničnemu, so delno izgubile simbolični značaj. Z izgubo lastne moči so opstale le znaki.

Simbol je v prvi vrsti povezan s sliko, tako s področja barv kot zvoka, četudi se ves čutni svet lahko izrazi v simbolih. Predstavitev simbola v sliki je zato istočasno v vidnem svetu skrivnostni postopek, v katerem se duhovno povezuje s čutnim v en lik. Govorica razodeva globok pomen slike, ki postaja dogodek. Slike, ki so v službi nastajanja simbolov, so važno sredstvo oblikovanja večnega človeka s slikovitim bivanjem v času.

V vsakem primeru so to z magično močjo nabiti liki, po katerih se posreduje večni pomen čutnega in duhov-

nega. Človekovo sposobnost ustvarjanja kulturnih vrednosti in manipuliranje z njimi izvira iz tega, da je kreativno bitje prakse in se lahko angažira v simbolični interakciji.

Povezan je s predstavo o predmetu in ne s predmetom samim. Z njim se osvobaja kaotične danosti tako, da jo interpretira v skladu s tem ali onim kulturnim modelom.

- V prvi vrsti so naši...

Foto: Blaž SAMEC

Dajejo nam tudi načrte za akcijo. S simboli posredovana stvarnost je stvarnost, ki je izdelana za človekovo akcijo. Tip kulture temelji na določenem sistemu simbolizacije in človekovega delovanja, ki si ga danes ne moremo zamisliti zunaj zgodovinsko pogojene kulture.

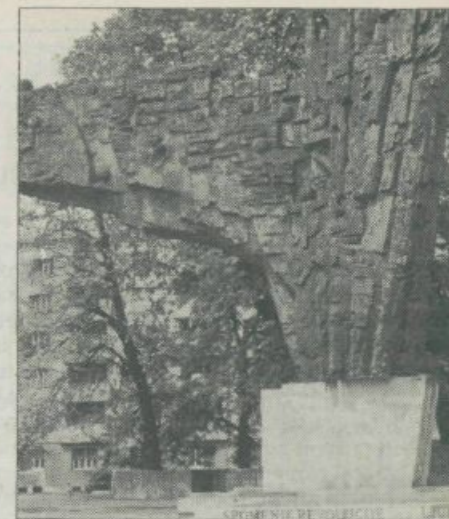
Ali je človekovo ravnanje bolj pogojeno z definicijami simbolov, kot stvarmi, na katere se simboli nanašajo?

Nekateri ugotavljajo, da ravnanje ljudi determinirajo predvsem definicije, ki so v človeški zavesti. Človek namreč deluje na podlagi tega, kako je situacijo definiral.

Dejstvo je, da ljudje najpogosteje določijo nekemu predmetu značilnost in ga potem definirajo v skladu s temi značilnostmi in nasprotno, iz definicije predmeta določijo njegove značilnosti.

Človek tudi ustvarja simbole, za katere ni nujno, da so povezani z izkustvenim, toda - ustvarja tudi nove svetove. Narava, ki nas obdaja, je narava, ki jo je človek spremenil.

Metka Jakšič

- Spomenik revolucije

Spominski jambori

Tik pred prazničnimi majskimi dnevi je predvsem Ljubljano razburila precej napihnjena novinarska vest, da je mestni sekretar za komunalo Janez Lesar oskrnil spominsko obeležje na Poti spominov in tovarštva. Na zadnji seji ljubljanske vlade je minister Lesar predstavil ozadje te poteze. Po njegovih besedah je naročilo za začasno demontažo jamborov ob poti izdal na pobudo enega izmed poslancev mestne skupščine, ki je predlagal novo barvo na jamborih. Po drugi strani pa je pristojnega ministra zavezovala tudi službena dolžnost, saj mora skrbeti za vse komunalne objekte v mestu. Jambore so zato začasno umaknili, saj nameravajo 16 metrov visoke stebre popleskati v modri in rumeni barvi. Odločno pa je zavrnil namigovanja, da gre za politično provokacijo, saj ima tudi sam minister Lesar »zelo pozitiven odnos« do Poti.

Predsednik mestnega Izvršnega sveta Marjan Vidmar je poudaril, da mestna vlada ni imela ničesar opraviti s to zadevo. Dodal je še, da bodo pristojne institucije ravnale v skladu s pooblastili, če bodo dobile prijave zoper konkretne ljudi zaradi morebitnih skrunjenih spomenikov in obeležij.

Nihče pa ne vpraša, koliko stane mestno vzdrževanje teh objektov. Na sekretariatu kljub vztrajnosti nismo dobili boljšega odgovora kot: veliko!

M.K.

Tama Janowitz: A CANNIBAL IN MANHATTAN,

Pan Books Ltd., London 1988.

Pravzaprav tale zapis o Tami Janowitz, sodobni ameriški pisateljici iz New Yorka, ni pionirski poskus osvetlitve literarnega snovanja enega izmed najbolj proslulih brat-pack-erjev na straneh časopisa Tribuna, kajti Tomaž Toporišič je že pred dvema letoma poskušal temeljiteje predstaviti aktualno ameriško literarno produkcijo, torej avtorje, ki so se proklamirali ali bili proglašeni za brat-pack, pa tega žal zaradi t.i. »uredniškega puča« ni do konca izpeljal. Kakorkoli že, Tama Janowitz je ena tistih pisateljic, ki si mesto oziroma prostor v temle literarnem kotičku vsekakor zaslužijo.

Ko je izšel roman Ameriški očka (American Dad) ni nihče - razen redkih izjem, kot je to že sicer v navadi - niti slutil, da bo avtorica tega kontroverznega romana z rahlim avtobiografskim prizvokom postala nekaj let kasneje literarni sinonim New Yorka. Še več, ko so izšli Sužnji New Yorka (Slaves of New York), zbirka kratkih zgodb, je postala Tama Janowitz literarni dvojniki Andyja Warhola. In pričujoča knjiga, Kanibal v Manhattnu (A Cannibal in Manhatta), je - da bo ironija še večja - posvečena nikomur drugemu kot Andyju Warholu (glede na to, da je roman opremljen z zemljevidi, inicialkami in fotografijami, lahko na eni izmed izrednih fotografij najdete Warhola, ki pozira kot Parker Junius, kurator muzeja za primitivne umetnosti, fotografu Davidu LaChapellu.) Janowitzewi se po drugi strani še kako pozna prijateljevanje z očetom pop kulture, kajti zdi se, kot da se je od njega navzela smisel za doseglo slave. Med drugim je Tama Janowitz opravila pionirsko in zato toliko bolj pomembno in hrabro delo na področju promoviranja literature: posnela je video-spot za MTV, kar je bil marketinški eksperiment pridobitve rock'n'roll publike, poleg tega pa na naslovnici Sužnjev pozira v svileni pižami, kar je nedvomno »najbolj provokativen portret po Trumanu Capotu«. Konec koncev bi vam bilo vse skupaj precej bolj jasno, ko bi videli njeno fotografijo - Tama Janowitz je dejansko New York.

Zgodba v romanu Kanibal v Manhattnu je postavljena v New York in ne na Manhattan, kot je morebiti razberljivo iz naslova. Gre za satiro na celo mesto. Glavni junak romana je Mgungu Yabba Mgungu, priljuden in dokaj simpatičen ljudožerec z nekega fiktivnega otoka v južnem morju (South Sea Island of New Burnt Norton). Bogata dama, dedinja, Maria Fishburn z Manhattna ga vidi v National Geographic Magazine ter se odloči, da ga bo izsledila in pripeljala v New York na mednarodni plesni festival, kar ji navsezadnje tudi uspe. V New Yorku se Mgungu in Maria celo poročita, žal pa njun zakon ne traja dolgo, kajti gospo Fishburn umorijo. Tragedija ubogega Mgunga se šele prav začne. Najprej mora pojesti dokaze o umoru po prisili New Yorškega podzemlja... Tama Janowitz je snov za tako pisanje našla (po njenih besedah) v članku o človeku, ki je prišel iz oddaljenega kontinenta v ZDA z edinim razlogom, da bi ženi kupil nedrček. Potem je proučevala otoke v Južnem Pacifiku in ljudi, ki tam žive ter končno napisala knjigo, ki jo lahko berete tudi kot zbir komentarjev o življenju v New Yorku. Seveda so ti komentarji marsikdaj zelo ostri in pikri, po drugi strani pa vsebujejo ogromno patosa. Pisateljica se je postavila v vlogo naključnega opazovalca (roman je napisan s perspektive moškega opisovalca), s čimer je dosegla zaželeno distanco od same zgodbe in tudi do same sebe, saj je končno tudi sama zelo zelo New York. In življenje v urbanem okolju ameriškega vele mesta mimo nje nikakor ne more. Sicer pa ideja po vpeljevanju človeka iz tretjega sveta, divjaka, ki je poleg vsega še plemenit, v literaturo še zdaleč ni nova. Novo pri Janowitzevi je samo to, da je takega divjaka postavila v še bolj brutalne in krute situacije, kakršnih je bil navajen kot divjak na otokih južnega morja.

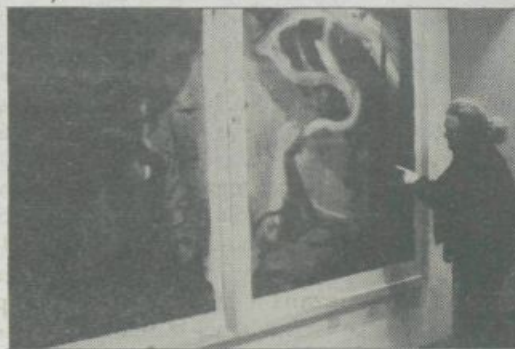
Tadej Čater

MODERNA GALERIJA

Mali Malarji

Od 7. do 12. maja si lahko oziroma ste si lahko ogledali otroško risbo, grafike in gvaše, ki so nastali »izpod ročic« osnovnošolcev. Moderna galerija je namreč v sodelovanju z revijo Kurirček pri Založbi Mladika priredila neke vrste delavnico za mlade. Pri tem so jim pomagali in jih usmerjali študentje Pedagoške akademije. Delo so zastavili tako, da so nedobudno mladež najprej popeljali po stalni zbirki umetnikov, ki jo imajo v galeriji, kustos Igor Kranjc pa je eno od del z interpretacijo predstavil vsem navzočim. V drugem delu so mladi lahko sami ustvarjali in sicer glede na predstavljeno umetnino. Torej je nastal trikotnik umetnina - interpretacija - poustvarjanje. Zanimivo je bilo tudi zato, ker se je razumevanje umetniškega dela preneslo v čisto arhetipsko likovno govorico otrok, ki nimajo kakšnih večjih znanj o likovni teoriji in zgodovini in so zato izhajali predvsem iz sebe, torej »prvinske likovne govorice«.

Da pa to ni popolnoma osamljen primer spodbujanja otroške ustvarjalnosti, naj opozorim na razstavo, ki so jo priredili v avli upravnih prostorov Železniškega gospodarstva (na Moša Pijadejevi). Ob obletnici ŽG so razpisali natečaj za najboljšo otroško risbo, akvarel itd. na temo »železnice«. Odziv je bil velik, razstava pa je zelo zanimiva in raznolika. Če nas bo pot zanesla tja proti železniški postaji, se vsekako ustavite tudi na razstavi.

KUD France Prešeren

Intima & mi

Mitja Berce

Akademija za likovno umetnost, prihaja pa z Dolenjske. Za seboj ima že kar nekaj samostojnih in skupinskih razstav, sicer pa je to njegova prva samostojna razstava v Ljubljani.

Zakaj tak naslov? Če boste stopili v KUD-ov galerijski prostor, boste morda tudi sami opazili oz. občutili intimo, ki preveva vse njegove slike. Skorajda odmaknjene, skrite opazovalčevemu očesu - kot da nas ne bi hotele pustiti blizu. In mi, ki vstopamo, takoj poskušamo z najrazličnejšimi asociacijami »ovrednotiti« vsako sliko posebej. Morda zato, ker smo v tem trenutku prav tukaj, »obremenjeni« s preteklostjo in vsem, kar nas obdaja, z védenjem, ki nas spominja na vsakem koraku. In ob tem se nehote spominim otroškega ustvarjanja, ki je prav zaradi ne-védenja prvinsko, bolj »iz sebe«.

No, na nek način je nekaj tega prisotnega tudi v Berceovem umetniškem ustvarjanju. Simbolika človeka, ki je s svojim telesom ali samo posameznimi deli antipod temu »zdaj«, je zavita v skrivnostno čutno zaznavo. Njegova velika platna so razrezana v vodoravnih in navpičnih linijah, tako da so slike »sestavljene« iz delov; šivi pa so tako »nevidni«, da jih lahko ujame le pozorno opazovalčevo oko. Torej tudi s formalnega vidika nekaj prikritega, komaj zaznavnega. Ali ni to intima?

Foto: Ana Zavadlav

Mreža za Metelkovo

M'ZIN (glas Mreže za Metelkovo),
št. 2-3, Ljubljana,
april 1991.

Pisati o Mreži za Metelkovo, ki se je formalno rodila konec lanskega decembra, pomeni pisati o izredno ambiciozno zastavljenem projektu, ki pa ima možnosti za uspeh predvsem zato, ker je uspel povezati v svojih vrstah večino bolj ali manj neodvisnih (»alter«) intelektualcev in (alter)kulturnikov v heterogeno, a dovolj prepoznavno in koherentno skupino ljudi, ki vedo, kaj hočejo.

M'ZIN kot glas Mreže za Metelkovo je le eden izmed mnogih projektov zagnanih kolektivnih in individualnih subjektov umetnostne, množične, kulturne, socializacijske, izobraževalne, športne, alterhotelirske, medicinske, duhovne, manjšinsko-politične kulture..., ki hoče v Ljubljani na enem mestu ustvariti neodvisni multi kulturni center, ki bi povezal vse tiste, ki jim je, izhajajoč iz koncepta civilne družbe, do drugačnosti, odprtosti in tolerantnosti. Gre za antipod uradnim institucijam, kar daje Mreži možnost objektivnega pogleda na družbeno dogajanje in aktivnega poseganja vanj. Opazna črta MZM je idealizem, povezan s svetovnimi tokovi. V javnosti se manifestira kot resna, striktna, načelna in prodorna »organizacija«. Svoj uspeh si bo Mreža zagotovila z bojovito vztrajnostjo. Ta agresivnost bo naletavala, povzročala bo vzpone in padce »organizacije«. Zaradi prodornosti lahko MZM pričakuje družbeno priznanje in uspeh. MZM in M'ZIN kot njeno glasilo odpirata tudi konkretne oblike sodelovanja s podobno in drugačno mednarodno sceno. V zadnji, aprilski številki so tako predstavljene različne scene v Baslu, Zürichu in Pragi. Linhartova fundacija, ki sledi na Češkem sorodnim ciljem kot Mreža za Metelkovo v Ljubljani, se bo že v junijski številki M'ZIN-a pojavila z lastnim kolumnom.

Organizacijsko je Mreža za Metelkovo razdeljena v dvanajst sekcij, ki so osnovne enote društva (socializacijsko- izobraževalna, New Age, glasbena, likovna, modno-oblikovalsko- fotografska, gledališka, plesna sekcija, filmska in video sekcija, sekcija pridobitvenih dejavnosti, sekcija ŠKUC FORUM-a). Ustanovljene so bile tudi delovne skupine, ki skrbijo za posamezna področja delovanja društva. Člani delovnih skupin so predstavniki posameznih sekcij, ki lahko na ta način sooblikujejo projekt. Potrditev, da je Mreža za Metelkovo uspelo k sodelovanju privabiti eminentne slovenske intelektualce oziroma promotorje družbenega dogajanja, je tudi sestava delovnih skupin. Tako na primer prostorsko projektno delovno skupino, katere temeljna naloga je funkcionalna ureditev bodočih prostorov na Metelkovi, vodi Pavle Gantar, politično delovno skupino Marko Hren, poleg teh pa delujejo še delovna skupina za stike z javnostjo, notranje organizacijska delovna skupina, ekonomska delovna skupina in marketinška delovna skupina.

Vse to in še mnogo več lahko izveste iz nove številke M'ZINA, kogar pa delovanje Mreže za Metelkovo podrobneje zanima, se lahko za natančnejše informacije obrne na sedež »društva« na Mestnem trgu 13.

Simon Bizjak

Sicer pa je jasno edinole to, da je postal Zagreb - gledano v jugoslovanskih in le izjemoma širših evropskih okvirih - center sodobne gledališke akcije, da je zagrebska scena sestavni del evropske gledališke produkcije, neke vrste legitimni naslednik ljubljanskega gledališkega dogajanja sredi 80-tih in, pogojno rečeno, s konca 80-tih. Trenutno se ponaša z najmanj tremi gledališkimi produkcijami izven institucionalnega sistema, tremi produkcijami, ki so stvar enkrat afekcije do Neue Slowenische Kunst, drugič do »klasičnih avantgardistov« in tretjič do belgijskega novega plesnega vala. Konec koncev smo vse to že slišali in preleviali koncem prejšnjega desetletja, ko smo delali inventuro pred domačim pragom.

Na letošnjem Festivalu jugoslovanskega alternativnega teatra v Titogradu pred dvema mesecema so bile ravno zagrebske intervencije tiste, ki so najgloblje zarezale v minulo titograjsko manifestacijo. Zagrebska off-scena je na Festivalu sodelovala s tremi predstavniki, od katerih sta dva precej navdušila. Z izjemo fashion teatra *Ljepotica i zvijer* avtorice *Ivane Popović*, balerine in kiparke ter državne prvakinje v potapljanju za leto 1988, ki ji je uspelo izbrati sedem samurajskih lepotic pod krinko fashion teatra oziroma skupine *Linija manjeg otpora*, se sodobno gledališko alternativno dogajanje v Zagrebu vrti okrog treh imen: *Borut Šeparović*, *Boris Bakal* in *Zagrebački plesni ansambl*.

(Popovičeva se dejansko samo igra, zabava ob filmskem spotu iz *Wylderjev*ega filma *Sunsed Boulevard*, ob sceni, v kateri igra *Gloria Swanson* odsluženo filmsko zvezdo, ki ubije svojega mlajšega ljubimca. In ves dramaturški koncept, celotna predstava sloni na tej isti sekvenci, kjer *Swansonova* izreče magične besede: »Ne obstajanič, razen nas (filmskih likov, namreč, op. T.Č.), kamere in teh prekrasnih ljudi v mraku.« *Ljepotica i zvijer* temelji predvsem in samo na teh besedah, torej je samo gledališka varianta tega filmskega kadra. Popovičeva je pravzaprav tista »*ljepotica*«, ki se igra z zverjo, ali če hočete s sedmimi zvermi, ki se na neki drugi ravni prav tako smao igrajo ali si vsaj želijo samo igrati se. Ali je avtorici to uspelo ali ne, je stvar vsakega posameznika, njegova pripravljenosti po vključitvi v igranje, igro, akcijo...

Borut Šeparović je in scenarator predstave, organskega zlet-baleta *Vatrotehna* v produkciji Nogometnega kazališta Montažstroj. Projekt, ki za podlago uporablja mitske motive o Prometeju -

Prizor s predstave *Vatrotehna* avtorja *Boruta Šeparovića* in v produkciji Nogometnog kazališta Montažstroj.

PERSONIFIKACIJA NESKONČNE ENERGIJE

Zagreb je pravzaprav zelo delikatno mesto. Po eni strani ga lahko razumemo kot veliko »provincialno središče«, ki s sedanostjo in sodobnostjo nima prav nič skupnega, po drugi strani pa je Zagreb mesto, ki je prevzelo pobudo v zasledovanju sodobnih umetnostnih tokov. Precej zapleteno je postaviti korektno in tolerantno definicijo Zagreba, še težje pa poiskati skupne značilnosti sodobne zagrebske gledališke scene.

prinašalcu ognja, gradi inscenacijo na izsledkih *Majerholdovih* vajizbiomehanike, vključujoč v to močno tradicijo evropske zgodovinske avantgarde in nenazadnje vsa gledališka izkustva 80-tih, ali kot pravim sam: »Gre za teatralizacijo nogometne kulture!« Avtor ima pravzaprav eno samo veliko pomanjkljivost - ni megaloman, kar se v njegovih projektih še kako pozna. *Vatrotehna* je namreč zlet-balet, je dejansko teatralizacija nogometne kulture, ki se pa nikakor ne more udejanjati po gledaliških odrih ali manjših prostorih, četudi odprtih, ampak je to predstava, ki je možna le kot stadionski spektakel, ki bi vključeval enajst akterjev, polne tribune z vso potrebno ikonografijo... in *Borut Šeparović* se je takšne postavitev najbrž ustrašil, kar mu ne gre ne-vem-kako zameriti, glede na to, da mu je že med vajami pobeignilo ne-vem-koliko akterjev. Sicer pa je *Vatrotehna* zelo zelo izvorna postavitev, ki tako sublimira 80-a kot tudi anticipira 90-a, zaradi česar je projekt pravzaprav manifestacija. In to dobesedno, kar pomeni, da gre za poskus neodvisne akcije v smislu sodobnega

gledališkega dogajanja.

Boris Bakal je za razliko od *Šeparovića* precej pogumnejši režiser. *Bossa nova*, kakor se imenuje njegov projekt v produkciji interaktivnega kazališta, je postavljena v mračnjaško okolje nekega precej oddaljenega obdobja, kar je v končni fazi dokaj dobro koncipirano, njegovo sklicevanje na *Artauda* pa je žal le stvar njega samega. Končno pa to ni edini projekt tega avtorja, ki se - zaenkrat samo še v Zagrebu - predstavlja še z odličnim aktiviranjem produkcije *Seven Years of Surrow*, kar pa je že stvar afekcije do slovenskih 80-ih in *Matjaža Fariča*.

Nedvomno je najbolj popularen in obiskan objekt v Zagrebu *Kulušić*.

In tam so pred kratkim pripravili novo premiero Zagrebačkog plesnog ansambla *Madrid caffè*, predstavo, ki združuje tri koreografije: *Jasninka Neufeld Imrović* je koreografirala *Ženski portret*, *Ksenija Čorić Lešić* je režirala in napravila dramaturgijo za *Otrovana pisma*, *Katja Jocić* pa za *Tamnobiljela pisma*. Gre za tri precej podobne koncepte, v katerih z raznimi odkloni variirajo teme osamljenosti, ljubezni, zavrženosti, sovraštva..., teme, ki so stvar predvsem ženskega spola, čeprav so moški neke zelo zelo blizu, domala nevarno blizu; tako zelo blizu, da je ogrožena ženska intima. Vse tri avtorice se sklicujejo na pop kulturo, rock glasbo (*Joy Division*, *Peter Gabriel*, *King Crimson*, *Lou Reed*, *Hazel O'Connor*), scenografijo in kostumografijo ameriških velemest. Zagrebački plesni ansambl se je tudi v tej produkciji držal svojega »klasičnega repertoarja«, ki temelji na tišini, besedi, zvoku, dihanju, plesu... *Madrid caffè* je končno predstava, ki uresničuje moderen in sodoben način življenja.

Skratka, zagrebska gledališka scena na začetku 90-ih odgovarja ali vsaj išče odgovore na neka precej akutna vprašanja sodobnega teatra. Najprej obračunava s predpostavko neinstitutionalnosti kot alternative, nato promovira nekaj mlajših gledaliških ustvarjalcev in navsezadnje zaokrožuje tisto, s čimer smo v Ljubljani operirali koncem 80-ih: prezentacija pop dramaturgije z elementi močne stripovske fabule in montažo posameznih gledaliških segmentov v celostno strukturo gledališkega projekta. In končno se lahko vsi strinjamo, da je največja odlika zagrebske gledališke scene v njenem skupnem imenovalcu, njeni personifikaciji neskončne energije.

Tadej Čater

VETER, PESEK IN ZVEZDE

Ali bolje, zamolčati, da je to naslov nove predstave Matjaža Fariča, s katero tokrat stopa na bojišče v lasti idej, ki se ne pustijo slepo peljati. Hiti v družbo, da v njej živi, toda ločen, razčlovečen.

Delati, kar delajo vsi, da se tam najdeš, a nanjo (ne)vezan...? Potrebno je pač, da se hodi, naredi nov korak. To je vendar zelo široka téma - zveza teles, okolja, kulture in funkcije v katero se vživiš.

Tokrat razkosa čas in ga spet sestavi, prejema obliko od družbe, ki ji nasprotuje in tke pajčevine odnosov, ki iščejo formo.

Hoče, da ga prepoznajo, ker ga hočejo prepoznati, kakor da so ga že prepoznali...

Danjana Černe, Olga Grad, Draga Potočnjak, Marinka Štern, Niko Goršič, Željko Hrs, Uroš Maček, Sandi Pavlin, Robert Prebil, Dario Varga, Primož Ekart, Marko Mlačnik, Mateja Rebolj, Mateja Bučar, Sanja Nešković, Ivan Peternel so mu omogočili, skupaj z Alanom Hraniteljem, ki je kostumograf, Iztokom Turkom, ki je poskrbel za glasbene efekte ter scenografoma Iztokom Zrinskem in Andrejem Kalamarem, da bomo v torek, 14. maja ob 19.30 uri v SMG Ljubljana videli, kar še nismo videli nikoli.

Petra Radovič

RADIO GLAS LJUBLJANE

RGL

100,2 MHz FM STEREO

S poti po Kitajski - II.

Demokracija in individualna svoboda, ki sta že itak pojma, ki se ju kupuje in prodaja, sta tukaj še posebno tolmačena in temu se je pač treba prilagoditi. Sicer pa so tuji deležni posebne pozornosti, ne samo v smislu nategovanja dolarjev ampak tudi posebnih privilegijev, ki jih domačini pač niso deležni.

Bližnje srečanje

»Hello, I'm inspector,« je ponosno odrezal kot mravlja majhen policaj ter švigal s pogledi po kupeju. Po štiriurnem postanku na meji se kočno premaknemo v Kitajsko. Prvi vtis kviri množica raznih uniformirancev, vključno z mravljasnim inšpektorjem, ki po vlaku mrzlično iščejo pornografijo in drugo prepovedano

Do leta 1981 je lahko individualni popotnik vstopil v Ljudsko republiko Kitajsko samo s povabilom, vendar se časi spreminjajo. Vlada se je odločila iztisniti še kakšen dolar od turizma, te, za Kitajsko relativno nove, industrijske panoge. Vrata so odprta vsem, razen zapriseženim sovražnikom »demokracije«, lastnikom južnoafriškega in izraelskega potnega lista, ki pa so jim glede na okoliščine dodani še Južni Korejci. Vendar za popotnika, ki ni vezan na aranžmaje turističnih agencij, lahko Kitajska marsikdaj pomeni težave, saj se ni enostavno kosati s kopico za nas nerazumljivih navad.

gradivo ter delijo carinske deklaracije.

Vtis se občutno izboljša, ko v jedilnem vagonu, ki je veliko bolje založen kot ruski, nabavimo nekaj konzerv odličnega kitajskega piva, ki je nasprotno od pričakovanj odličnega okusa. Nasploh se najde po celi Kitajski

odlično pivo, posebej, če je zvarjeno v nemških pivovarnah, postavljenih na Kitajskem. Tega pa ne bi mogel trditi za vino, katerega izbira ni prav velika, če pa že je, je zelo sladko, neužitno. To pač ni dežela vina. Skoraj isto velja za žganje, posebej riževo. Z žganjem je priporočljivo ravnati zelo previdno, saj malokateri vsebuje pod 50 % alkohola, kar je lahko predvsem za Kitajce, ki so bolj šibke konstitucije, usodno. Za daleč najboljše

žganje velja Maotai, ki prihaja iz južne province Guizhou, vendar je tako drag, da si ga Kitajec s povprečno plačo okoli stopetdeset juanov ne more privoščiti celo življenje. Teh slabih trideset dolarjev raje naloži v kaj drugega.

Pot nas vodi po severnovzhodnem

delu države Mandžurije, ki je vedno bila sporno ozemlje, ter predel, ki je dal največje kitajske osvajačce. Na tem področju se nahajajo ogromna rudna bogastva ter ogromni industrijski kompleksi, ki so baza državne industrije. To ozemlje je bilo vedno jabolko spora, lastili so si ga Rusi, Japonci, Kuomintangske sile in nazadnje sile Rdeče armade.

Pot do Pekinga je pretežno nezanimiva. Pokrajina nudi inspiracijo za pisanje Kafkove enoličnosti, tovarne se vrstijo druga za drugo. Postajamo rahlo nervozni, želimo si »kopnega«. Po nočnem križarjenju po Mandžuriji švigamo v jutranjih urah mimo več milijonskega Tianina in čez poldrugo uro smo v Pekingu. Tu pa se začnejo težave v smislu nepremostljivih jezikovnih pregrad, ki nam pijejo kri. Sicer pa današnja kitajščina ni več tako zapletena kot včasih. V prizadevanjih za čim večjo pismenostjo je Mao Zedong v revolucionarnih letih poenostavil znake in pisanje približal množicam. Stara kitajščina pa se je ohranila na Taiwanu.

Angleščina je sicer v rabi, vendar pa jo govori le manjšina prebivalstva z univerzitetno diplomom, pa še ta je v večini primerov težko razumljiva zaradi čudne kitajsko-angleške izgovorjave. Vedeti je treba, da živi 80 % ljudi na podeželju in skoraj četrtnina ljudi je nepismenih, kar pri kitajski pisavi ni posebej težko. 4,4 milijona ljudi ima v žepu univerzitetno diplomom in ti naj bi bili udarna moč pri preboju Kitajske v svet, ki je že »odkril« jugovzhodno Azijo,

Kitajska pa ostaja razpeta med tradicionalnostjo, komunistično ortodoksnostjo in vdorom zahodnih vrednot.

Po nekajurnem tavanju po Pekingu naposled najdemo povprečen hotel, kar precej napolnjen z različnimi čudaki. V tem času potekajo Azijske igre, ki pomenijo prvi preboj države na mednarodno prizorišče po pokolu na Trgu nebeškega miru. Ulice so čiste, domačini prijazni, avtobusi pa ne do konca nabiti, kar je že prava redkost. Mesto je polno propagandnih sporočil v stilu Unity, Friendship, Progress.

V kitajskih velemestih obstaja pravilo, da je potovati z mestnim prevozom nesmiselno, ker ti vzame preveč časa s slalomi med čredami kolesarjev, ki so nekakšen zaščitni znak dežele. Bolje je za nekaj juanov najeti kolo in se pridružiti črednemu kolesarskemu nagonu.

Po obhodu pekinških ulic dobi človek občutek, da je kitajski vsakdan daleč nad sivino in pomanjkanje velike severne sosedice s katero si deli primat svetovnega komunizma. Čeprav je treba upoštevati, da potekajo azijske igre in je storjeno vse, da se Kitajska prikaže pred svetom v svetli luči, so trgovine dobro založene. Na ulicah se gnetejo ljudje, ki oblegajo majhne stojnice, lokalčke in ulične prodajalce, brez česar si vsakdana sploh ne gre predstavljati. Tudi v času najhujšega terorja kulturne revolucije je obstajala privatna ponudba, to pa je verjetno eden izmed razlogov, ki drži komunizem pokonci. Kitajci so pač rojeni trgovci, ki jih pozna ves svet, posebej jugovzhodna Azija vključno z Avstralijo, ki se jih, če se le da, otepa. Zvečer navežem pogovor s študentom, ki so ga sunili z univerze zaradi sodelovanja na študentskih demonstracijah. Nasploh se po lokalčkih okrog hotela potika precej

študentov, ki prežijo na tujce ter prakticirajo angleščino, mimogrede pa ti ponudijo »prijateljsko« ceno za nabavo železniških kart, ki jih je nemogoče dobiti po ceni za domačine in ne po ceni za tujce, ki so odušne. So pa karte zlata jama za prekupčevalce.

Pri tipu naročim karte, on pa mi začne razlagati vse nevšečnosti kitajske družbe. Odkrito govoriti s Kitajcem je prava redkost. Le redko se odprejo. Položaj intelektualcev je po študentskem pokolu posebej otežen. Vsaka napaka drago stane. Službe po končani fakulteti podeljuje izključno politična oblast, ki pa jo je treba za dobre službe dobro podmazati, brez poznanstev pa itak ne gre. Sen vsakega študenta je odhod na Zahod, kar pa predstavlja nemajhen problem. Na potni list je treba čakati več let, če pa interesent ubere stransko pot, to stane nekaj tisoč juanov. Potem pa je treba

čakati na vizo zaželenih sanjske države v večini primerov ZDA, pred njenim konzulatom pa se iz dneva v dan vijejo vrste upajočih.

Mojemu sogovorniku pesimizem kar kipi iz ust, nenadejanemu izbruhu pa je nedvomno v precejšnji meri botrovalo mlačno pivo, ki se ga fant ne brani.

Vsak, ki obišče Peking, si seveda ogleda Letno palačo, Nebeški tempelj in Prepovedano mesto, fantastične zadeve, posebej Prepovedano mesto, pred katerim se razteza megalomanski Trg nebeškega miru, prek katerega so še nedavno rožljale tankovske gosonice, mendrajoč pod sabo stotine študentov. Na koncu trga stoji Mao Zedongov mavzolej, pred katerim se že od jutra zbirajo vrste tistih, ki bi radi vsaj enkrat v življenju videli velikega očeta kitajske sedanosti. Treba pa je priznati, da voščena lutka podobna Mao-u ne dosega tiste zgodovinske sofisticiranosti, ki obdaja Leninov mavzolej v Moskvi.

Ta kontroverzna osebnost, ki poleg Konfucija predstavlja najbolj markantno osebnost kitajske zgodovine, je dvignila Kitajsko iz zaostalosti in revščine. Storil pa je tudi veliko škode, ki jo čuti Kitajska še danes. Mnenja o njem so različna. Nanj prisega večina starejše generacije, kar je moč opaziti na vsakem koraku v obliki modrih uniform in modre kapice, kar njegovi zagovorniki pač nosijo, velikokrat pa zato, ker je ta garderoba pač najbolj poceni. Vsekakor pa Maovo misel najbolj izrablja sedanja vladajoča elita, ker pač nima ponuditi boljših alternativ.

Poleg fantastičnih kulturnih obeležij Pekinga se vsekakor splača ogledati tudi »Hutonge«. To je resnični Peking, stran od nebotičnikov, superluksuznih hotelov, ki jih ni malo in veleblagovnic. Tu živi večina prebivalcev in tja ne kaže poti nobena turistična mapa. To so naselja navadnih ljudi, z nešteto ozkimi uličicami, utesnjenimi bajticami, kjer se stiska na tisoče družin. Na obeh straneh uličice zidovi, ki varujejo pred nezaželenimi, vendar je čutiti neskončne prepire, ker utesnjenost pač povroča prepire in agresivnost. Tam živi tudi ogromno priseljencev iz podeželja, zato Pekingu pravijo tudi največja kitajska vas. Zdi se, da tam živi Kitajska še daleč v preteklosti.

**MARK STEWART -
METATRON (MUTE/ON-U-
SOUND)**

V pričakovanju novih plošč nekaj lanskoletnih izdelkov. Najprej Mark Stewart, nekoč član skupine Pop Group, ki že nekaj časa sodeluje z On-U-Sound in šefom taistega zvočnega sistema Adrianom Sherwoodom. Sodelujejo tudi Maffia, bend, s katerim je posnel že odlično As The Vener Of Democracy Starts To Fade, in so seveda Tackhead, tako da se vse skupaj tako kot ponavadi dogaja v ožjem družinskem krogu On-U-Sound. Metatron seveda ne dosega omenjene As The Vener..., vsekakor pa zadovoljuje merila produkcije ter s tem tudi ljubitelje On-U-Sound sounda. Sprejemljivo.

**COCTEAU TWINS - HEAVEN
OR LAS VEGAS (4AD)**

Las Vegas je v vsakem primeru blizu nebes, sama plošča pa je verjetno labodji spev Cocteau Twins. Pri založbi 4AD namreč, kajti če je verjeti govoricam Cocteau Twins sklepada dil z eno večjih založb. Heaven Or Las Vegas pa je v tem trenutku kot naročena (če ne namerno narejena) plošča. Skorajada brez prebojev, vendar kljub vsemu povsem neoporečen, če ne celo perfekten pop. Ki ob vsem tem ohranja dobršen del identitete CT. Dobro.

**PIXIES - SURFER ROSA,
DOOLITTLE, BOSSANOVA
(4AD)**

Kompleten lp opus naj pop benda ob koncu osemdesetih in začetku devetdesetih. Kompleten zato, ker je na CD-ju Surfer Rosa priobčen tudi njihov prvi izdelek, mini lp Come On Pilgrim; in naj pop bend zato, ker Pixies kljub raznim takim in drugačnim oznakam še najbolj vešče in zvito skrijejo točno tisto, o čemer teče beseda v prejšnjem odstavku. Mojstri uglajenega hrupa iz časov Surfer Rosa postajajo veliki. Zato jih ubodite, dokler še ni prepozno. Odlično.

I.I.

LES THUGS

»So edina francoska skupina, ki jo redno vrtimo v svojih oddajah,« je o francoskih postpunkerjih Les Thugs pred časom izjavil legendarni angleški DJ John Peel.

V osmih letih obstoja so si Les Thugs uspeli pridobiti status edine francoske alter rock skupine, ki ji je s svojo glasbo uspelo prebiti meje Francije ter v tolikšni meri vzbuditi pozornost ostale Evrope in Amerike, da so jih za svoje vzele tako ugledne založbe, kot so Sub-Pop, Alternative Tentacles in Glitterhouse.

Prvi korak v svet so Les Thugs storili leta 1987, ko so pri angleški založbi Vinyl Solution izdali LP »Electric Troubles« in kmalu zatem še »Dirty White Race«. Že njihovo naslednjo veliko ploščo »Still Hangry« pa je, poleg Vinyl Solution, izdala še ameriška založba Sub-Pop in nemška Glitterhouse. Sledila je obsežna evropska in ameriška turneja, katere odmev je segel do ene izmed najprodornejših in največjih ameriških neodvisnih založb Alternative Tentacles, pri katerih so marca letos izdali album »International Anti-boredom Front«.

Les Thugs so kvartet z elementarno rock zasedbo (vokal, kitara, bas, bobni) njihovo glasbo, v kateri se prepletajo vplivi zgodnjega punka (Sex Pistols, zgodnji Clash...) ter rocka 60-ih let (Kinks, Animals...) pa poganja energija Husker Du ali Ramones.

Ljubljanski koncert Les Thugs bo v ponedeljek, 13. maja ob 21.30 v svojih prostorih organiziral KUD France Prešeren.

Dijaški bend

DÜRSY BÜRSY

Hodijo v drugi letnik srednje šole, a ni rečeno, da bodo vsi štirje prihodnje leto hodili v tretjega. Doma so v Zalogu, kjer jim je krajevna skupnost dodelila sobico za vaje. Mamke, ki stanujejo v soseščini, pa si pulijo pase. Sicer pa Dürsyji priznavajo, da pri starejših poslušalcih ne vžgejo: tudi celjski upokojenci so jo popihali z njihovega koncerta, še preden se je dobro začel. Če se vam zdi, da so podobni klošarjem, to ni samo naključje, saj Dürsy Bürsy ljubljanske klošarje moralno in drugače podpirajo. Sicer pa so rockerji. Goran Breščanski poje in igra kitaro, Boštjan Kos tudi poje in igra bas kitaro, Miha Vojir igra solo kitaro in poskrbi za spremljevalne vokale, kadar je treba, Andrej Šumberger pa udarja po bobnih. Njihovi naslednji nastopi - poljska gimnazija, preskupina na koncertu Sokolov.

Mi smo vas opozorili, vi pa...

Sonja Javornik
Foto: Diana Andelić

KRTOVA NAGRADNA KRIŽANKA

Med pravilno rešenimi križankami bomo izžrebali 3 nagrajence. Prva nagrada: Knjiga založbe KRT. Druga in tretja nagrada: polletna naročnina na TRIBUNO.

SESTAVIL: SIMON BIŽJAK					RESNIČNOST, REALNOST	SKUPEN NAZIV ZA PERNATE ŽIVALI	DELAVNOST, MARLJIVOST, PRIZADEVNOST	SL. ZBOROVODJA (EGON)	TRIBUNA	PLEMENSKO GOVEDO	SREBRO	LOŠČILO, EMAJL	POZVANJE K OROŽJU	MESTO V DRŽAM WASHINGTON (ZDA)	SARAJEVSKA AVTOMOBILSKA TOVARNA						
									OBTEŽILO IT. SMUČ SKAKALEC (ROBERTO)												
					SPAČENO BITJE																
					GL. MESTO HONDU-RASA																
					VRINJENI DEL								ZMEŠNJAVA, ZMEDA, NERED								
					SL. MUZIK. (RAFAEL)								SL. PISEC BORIS FAKIN (IGOR)	SREDSTVO ZA SPANJE	RDEČI KRIŽ SRH, IH NASA ČRIKA				IZVORNI KRAK REKE MENAM		
					OBLIKA DRŽ. UREDITVE																
RAC. POSTAVIL: VILJEM FABČIČ	BLJUNI LASJE	VEČNI JUD	UREJENO MORSKO OBREZJE	JAPTELO-VAD. (JUKIO) VRSTA ANTILOPE				PLAČILO ZA NOŠENJE MESTO NA HONŠUJU													
MESTO NA SEVERU SPANJE						KOSITER			RECEPT ČUD			ROMULOV BRAT NOG. VRIATAR DASAJEV									
GR. JUNAK, RANLJIV SAMU V PETO						VANDOTOVA LIT. JUNAKINJA								FLAMSKI KIPAR IZ 17. STOL.	TRIBUNA						
FR. FIZIK (FELIX)						OBHOĐNA STRAŽA	KRAVJE MESO MESTO V ALŽIRJI									TRIBUNA					
SL. ELEKTRO-TEH. STROK.																GLAVNI ŠTEVNIK					
VELIKO VLAHOVIČ			DANILO LOKAR ZAJEČAR			TRDINOV LIT. JUNAK ŽLAHTNI PLIN				ODISEJEV OCE SL. SATIRIK (ŽARKO)											
PREDRADA ZA VOČO				KRČEVITA JEZA				NEVEDEN, OMEJEN ČLOVEK	ZNOJ BELOUŠKI PODOBNA KACA				TURČIJA MESTO V OD NOVEGA SADA								
STOLETJE, VEK				NIZ. FIZIK (FRITS)							EGIPČ. SVETI PTIČ	GRŠKA ČRIKA GR. OTOČJE									
								UMETNO-STNI SLOG MINERAL Z AVALE								TRIBUNA	TRIBUNA				
																		USPEH NAD NASPRO- TNIKOM	SL. PISATELJ (FILIP KUMBA- TOVIČ)		
					KRAŠKA PLANOTA V Z. SLOVENIJI													ZVEZA KOMUNISTOV EGIPČ. BOG NEBA			
					TRIBUNA	LJUDSTVO V INDOKINI			TROPSKA PAPIGA JEZIK BANTU					OMLATENA ŽITNA STEBLA 4. IN 1. SAM.							
					VELIKO MESTO V ITALJI										PERGAMSKI KRALJ						
					ČEŠKA IGRALKA BEROVA											VELIK IN TEŽAK PES					
IT. KEMIK, NOBELOVEC (GIULIO)										TRIBUNA	PERZLIA										

HAMFRI
BOGART

Aufbiks!

Nože vun, čreve na plot!

(štajerski vzklik, ki oznanja konec veselice)

Vem, ljube bralke in dragi bralci, da Vas ob takšnem vzkliku spreleti srh in se Vam ledeni znoj po hrbtu preseli za gate.

Toda to je dežurni vzklik skoraj cele Jugoslavije. Tu se pomagati žal ne da in največ, kar lahko storite za svoje zdravje je, da čez Kolpo zrete zgolj s pomočjo televizije. Odsotnost racionalnega uma je namreč čas, ko je sedenje pred televizijo še najmanj tvegano, če tega seveda ne počnete v krajih, ki so jih Srbi po nekem neznanem ključu razglasili za svoje. Tam namreč tudi pred televizijo niste varni, saj se prav lahko zgodi, da Vam v bajto vdre krdelo bradatih tolovajev, ki Vam posilijo ženo, požrejo zlato ribico, spustijo kanarčku kri in Vam za konec prerežejo še vrat. Ker pa predsednik te smešne države, po naključju Srb, označi kot varovanje ogroženega srbskega prebivalstva.

In kaj počne vojska, bi vprašal državljan povprečne in normalne države? Ja, ljubčki, to je pa poglavje čisto zase!

Vojska, ki bi v tem primeru služila kot neke vrste tampon med morilskimi gverilci in civilnim prebivalstvom ter legalno policijo, ki ga varuje, se bebavo spreneveda in tolmači vse skupaj kot prepir, ki vodi v državljansko vojno, za katero bosta obe stranki enako krivi. Kar je nekaj podobnega, kot bi Vaš podnajemnik, ki ste ga v njegovi stiski zastonj vzeli pod streho, razglasil sobo, ki ste mu jo zaupali, za svojo in Vas obvestil, da Vas le-ta nič ne briga. Vojski takšno podjebavanje seveda odgovarja, saj si ničesar ne želi bolj kot dobrega povoda, ki bi opravičil njeno posredovanje. Temu se vojaška oligarhija ne bo odrekla, naj stane kolikor hoče in so vse druge špekulacije posebljena naivnost. Je namreč v rokah nesrečnikov, ki so se celo življenje učili vloge vojskovodij, ki so sedaj tik pred tem, da bodo predčasno upokojeni. Ne da bi enkrat samkrat zares odigrali vlogo, za katero so prepričani, da jim pripada. Da so v zmoti, jih ne bo uspel prepričati nihče. Vojaška ušesa slišijo namreč samo ukaze. Šele na smrtni postelji bodo namreč ugotovili, da so živeli zaman. Svojo življenjsko vlogo bodo na vse kriplje hoteli odigrati! Ostane le upanje, da so res tako nesposobni, kot smo vsi

skupaj prepričani. Žal bodo le žrtve napak izbrane: toliko neumni namreč spet niso, da bi svojo moč izkazovali nad ponorelimi a dobro izurjenimi zločinci. Civilno prebivalstvo bo za skromno tolažbo ob odhodu v pokoj mnogo lažji zalogaj.

Kaj storiti? Tega ne ve seveda nihče. Zemlje ustviti in preprosto izstopiti se žal ne da. Čeprav bi to bilo še najboljše.

Nože so torej potegnili in tudi kar nekaj črevesja že visi čez razne plotove. A kot se jim zdi, še zmeraj premalo. Pa naj se sliši še tako noro!

Po dobrem žuru oštir zmeraj prinese račun za vino. Tokrat bo zaračunal še razbite kozarce in polomljene stole. Tudi prav. Samo da bo tega žura enkrat konec!

V Ljubljani, na dan zmage, 1991.

Vaš Hamfri Bogart

P.S.: Za vsak slučaj ne pozabite na: moko, olje, sladkor, vino, žajfo in kondome. Zadnja noč utegne biti prekleto dolga!

OLIMPIJSKE IGRE

nadaljevanje sledi